

# PLAN RAZVOJA CRESKO- LOŠINJSKOG OTOČJA DO 2027. GODINE



Rijeka, prosinac, 2022. godina

**NOSITELJI IZRADE:**

Grad Cres  
Grad Mali Lošinj

**KOORDINATOR IZRADE:**

Grad Cres  
Grad Mali Lošinj

**IZRAĐIVAČI:**

**Javna ustanova „Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije“**

Vedran Kružić  
Mirjana Kovačić  
Ivana Pavlek

**Radna skupina**

Marin Gregorović, gradonačelnik Grada Cresa  
Marko Ferlora, Grad Cres  
Dubravka Fak, Grad Cres  
Ugo Toić, Otočna razvojna agencija  
Tanja Jović, Grad Mali Lošinj  
Martina Krajina, Grad Mali Lošinj  
Franjo Toić, Grad Mali Lošinj  
Boško Babić, Grad Mali Lošinj

**Tematska radna skupina za gospodarstvo, otočni razvoj i turizam**

Danijel Kučica, UO Bukaleta  
Tomislav Salković, Racica d.o.o.  
Sanja Živanović, Turistička zajednica Grada Cresa  
Antonia Blaić, Jadranka d.d.  
Sanja Trajkov Komadina, Lošinjska Plovidba  
Mario Kamalić, Udruženje obrtnika Cres Lošinj  
Dalibor Cvitković, Turistička zajednica Grada Malog Lošinja  
Ivka Matošević, Grad Mali Lošinj

**Tematska radna skupina za zdravstvo, demografiju, socijalnu uključenost i društvo**

Branka Sepčić, Centar za socijalnu skrb Cres-Lošinj  
Hrvoje Sepčić, Dom za odgoj djece Cres  
Eljana Zec Solina, Gradska vijećnica – Grad Cres  
Mirjana Koljevin, Dječji vrtić Girice, Cres  
Tanja Mikuličić, Dom zdravlja Mali Lošinj  
Elena Busanić, Srednja škola Ambroza Haračića  
Aleksandra Volarić, Gradska vijećnica – Grad Mali Lošinj  
Aldo Stipanov, Dom za starije i nemoćne  
Anton Žuklić, Udruga umirovljenika Grad Mali Lošinj  
Kristina Žuškin Tokić, Grad Mali Lošinj

**Tematska radna skupina za obrazovanje, kulturu, sport i mlade**

Josip Pope, Osnovna škola Frane Petrića, Cres  
Jelena Dunato, Muzej Grada Cresa  
Walter Salković, Grad Cres  
Melita Muškardin, Dječji vrtić Cvrčak, Mali Lošinj  
Žarko Rogić, Zajednica sportova Grada Malog Lošinja  
Zrinka Ettinger Starčić, Lošinjski Muzej  
Martina Krajina, Grad Mali Lošinj  
Tin Mrvac, Savjet za sport Grada Malog Lošinja

**Tematska radna skupina za promet, mobilnost, infrastrukturu, zaštitu okoliša i energetiku**

Neven Kruljac, Komunalne usluge Cres Lošinj d.o.o.  
Anton Opatić, Županijska Lučka uprava Cres  
Tomislav Bandera Anić, Centar za posjetitelje i oporavilište za bjeloglave supove, Beli  
Daniel Kljaić, Lošinj Usluge  
Tanja Jović, Grad Mali Lošinj  
Ugo Toić, Otočna razvojna agencija  
Branko Domac, Radio Jadranka  
Franjo Toić, Grad Mali Lošinj  
Dubravka Fak, Grad Cres

**VREDNOVANJE:****Euro ekspertiza j.d.o.o.**

Marijana Sumpor  
Nenad Starc

## SADRŽAJ

1. UVOD .....	5
2. SAŽETAK ANALIZE STANJA.....	7
2.1. POLOŽAJ, PROSTOR I SUSTAV PROSTORNOG UREĐENJA .....	7
2.2. PRIRODNA OBILJEŽJA.....	11
2.3. ZAŠTITA OKOLIŠA.....	13
2.4. STANOVNIŠTVO I LJUDSKI POTENCIJALI .....	15
2.5. GOSPODARSTVO .....	18
2.6. DRUŠTVENE DJELATNOSTI .....	24
2.7. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI.....	28
2.8. CIVILNO DRUŠTVO I KRIZNA STANJA .....	32
2.9. UPRAVLJANJE RAZVOJEM .....	33
2.10. SWOT ANALIZA .....	35
3. RAZVOJNI IZAZOVI I POTENCIJALI CRESKO-LOŠINJSKOG OTOČJA .....	38
3.1. STARENJE STANOVNIŠTVA I DEPOPULACIJA .....	38
3.2. SOCIJALNO, DRUŠTVENO I GOSPODARSKO OKRUŽENJE.....	38
3.3. KLIMATSKE PROMJENE .....	39
3.4. NAPREDNE TEHNOLOGIJE, NOVE VJEŠTINE, ZNANJA I KOMPETENCIJE .....	40
3.5. PLAVO-ZELENI RAZVOJ.....	41
4. STRATEŠKI OKVIR .....	43
4.1. USKLAĐENOST SA RELEVANTNIM HIJERARHIJSKI VIŠIM AKTIMA STRATEŠKOG PLANIRANJA .....	43
4.2. VIZIJA I PRIORITETNA PODRUČJA .....	43
4.3. PRIORITETI, POSEBNI CILJEVI I MJERE .....	45
5. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE.....	62
6. OKVIRNI TERMINSKI I FINACIJSKI PLAN .....	63
7. ZAKLJUČAK .....	64
DODATAK 1. POKAZATELJI ISHODA.....	65
DODATAK 2. POPIS PROJEKATA .....	70
POPIS TABLICA .....	75
POPIS SLIKA .....	75

## 1. UVOD

Plan razvoja cresko-lošinjskog otočja do 2027. godine (Plan razvoja) srednjoročni je akt strateškog planiranja, s ciljem usmjeravanja gospodarskog rasta i unapređenja kvalitete života sukladno načelima održivog razvoja.

Plan razvoja je izrađen sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske<sup>1</sup>, Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske<sup>2</sup>, Uredbi o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave<sup>3</sup>, Priručniku o strateškom planiranju i Dodatku Priručniku (svibanj 2020.)<sup>4</sup>. Nositelji izrade Plana razvoja su Grad Cres i Grad Mali Lošinj, dok je javna ustanova „Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije“ koordinator izrade, odnosno izrađivač.

Plan razvoja sastoji se od nekoliko međusobno povezanih cjelina, analize stanja, vizije i strateškog okvira s ključnim pokazateljima za praćenje provedbe Plana razvoja, provedbenog, vremenskog i financijskog plana, prikaza usklađenosti s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030., Planom razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022.-2027. godine<sup>5</sup>, sektorskim dokumentima i dokumentima prostornog uređenja te okvira za praćenje i vrednovanje. Plan razvoja sadrži posebne dodatke kao i ostale popratne dokumente.

Sastavni dio dokumenta je Analiza stanja koja je uzela u obzir postojeće prostorno-planske i strateške dokumente te je temeljni dokument za izradu strateškog okvira. Svrha Analize stanja je vjerodostojno istražiti i ocijeniti razvojni trenutak cresko-lošinjskog otočja i njegovog okruženja.

Analiza stanja temeljena je na analizi prikupljenih podataka i na detaljno razrađenim analitičkim podlogama svakog pojedinog sektora. Korišteni su različiti izvori i dokumentacija, službena statistička izvješća Državnog zavoda za statistiku i Eurostata, podaci Fine, izvješća o poslovanju pravnih osoba, strategije, studije, analize, internetske stranice, podaci koje prikupljaju jedinice lokalne samouprave i upravna tijela Županije i drugi. Kako se radi o kompleksnoj analizi, u obradi prikupljenih podataka primijenjeni su postupci analize i sinteze.

Utvrđeni su raspoloživi resursi, njihov ukupni kapacitet i to ljudski, financijski i administrativni. Nadalje, analizirani su razni čimbenici vanjskog okruženja koji potiču ili ograničavaju sposobnost cresko-lošinjskog otočja za provedbu vlastitih razvojnih politika. Otočje posjeduje značajne prirodne i gospodarske potencijale koji, iako prepoznati, nisu u potpunosti iskorišteni.

Analiza stanja u deset poglavlja prikazuje bitne odrednice dosadašnjeg razvoja cresko-lošinjskog otočja. Analiziraju se prirodna i druga obilježja, utvrđuju demografski i gospodarski potencijali, razvojne posebnosti, daje prikaz društvenih djelatnosti, civilnog

---

<sup>1</sup> Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, Narodne novine 123/17, 151/22

<sup>2</sup> Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Narodne novine 147/14, 123/17, 118/18

<sup>3</sup> Uredba o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i ne (regionalne) samouprave, Narodne novine broj 89/18

<sup>4</sup> Priručnik o strateškom planiranju i Dodatku Priručnik, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske Unije, svibanj 2020.

<sup>5</sup> <https://prigoda.hr/plan-razvoja-pgz-2022-2027/>

sektora i sustava zaštite i spašavanja. Analizira se stanje infrastrukturnih sustava, obrazlažu se fiskalni, institucionalni i financijski kapaciteti jedinica lokalne samouprave.

Osim vremenskog obuhvata analiziranih podataka, značajan problem pri izradi Analize bila je njihova ograničena prostorna dezagregiranost. Tek manji broj pokazatelja mogao se odrediti i analizirati na razini jedinice lokalne samouprave i nastavno na razini mikroregije. Vrijednosti većine uobičajenih pokazatelja mogle su se izračunavati iz podataka dostupnih isključivo na razini Primorsko-goranske županije.

No i pored problema u izradi te kompleksnosti, Analiza stanja je vrlo dobar temelj za izradu strateškog okvira.

U izradi Plana razvoja, a naročito u izradi strateškog okvira, sudjelovao je velik broj dionika. Posebno treba naglasiti sudjelovanje upravnih tijela Primorsko-goranske županije, ustanova/trgovačkih društava kojima je Primorsko-goranska županija (su)osnivač/(su)vlasnik i sudjelovanje jedinica lokalne samouprave. Aktivni doprinos dali su znanstvenici, stručnjaci i drugi suradnici. U Plan razvoja uključena su stručna mišljenja i prijedlozi kao rezultat provedenih radionica tematskih radnih skupina i drugih tijela.

Postupak izrade Plana razvoja obuhvatio je više pojedinačnih aktivnosti. U svrhu što kvalitetnijeg konačnog rezultata, osnovan je Radni tim sastavljen od predstavnika jedinica lokalne samouprave na cresko-lošinjskom otočju, a u izradu su bile uključene i tematske radne skupine za određena područja.

Tijekom izrade Plana razvoja održano je više sastanaka/radionica/sjednica radnih tijela za izradu i praćenje izrade Plana razvoja, kao i savjetovanje s javnošću, na kojima su razmotreni nacrti Analize stanja i SWOT analize, strateški okvir kao i usklađenost s nacionalnim razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja.

U skladu sa spomenutim Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH i u svrhu nepristrane ocjene kvalitete Plana razvoja, angažiran je vanjski stručnjak koji je prethodno vrednovao izradu nacрта Plana i na kraju dao neovisno stručno mišljenje o cjelokupnom dokumentu. Zaključak vanjskog stručnjaka jest da Plan razvoja cresko-lošinjskog otočja do 2027. godine, sukladno Pravilniku o provedbi postupka vrednovanja („Narodne novine“ broj 66/19), metodološki i sadržajno u potpunosti udovoljava svim propisanim kriterijima i da je u suglasju s dokumentima više razine.

## 2. SAŽETAK ANALIZE STANJA

Svrha Analize stanja bila je ustanoviti i analizirati dosadašnji stupanj razvoja cresko-lošinjskog otočja i usporediti dobivene rezultate s okruženjem i prosječnim vrijednostima Primorsko-goranske županije.

Stanje i trendovi razvoja cresko-lošinjskog otočja analizirani su u svim relevantnim aspektima, od položaja, prostora i sustava prostornog uređenja, prirodnih obilježja, zaštite okoliša, ljudskih potencijala, gospodarstva, društvenih djelatnosti, infrastrukture, civilnog sektora, sustava zaštite i spašavanja, institucija koje se bave razvojem otočja do fiskalnih kapaciteta jedinica lokalne samouprave. Analiza je izrađena participativno.

Ovo poglavlje daje sažeti prikaz Analize. Cjelovita Analiza stanja s prikupljenim i sistematiziranim podacima te interpretacijama trenutnog stanja pojedinih područja prilog je dokumentu Plana razvoja.

Analiza stanja s pripadajućom SWOT analizom predstavlja polaznu točku za definiranje Strateškog okvira Plana razvoja.

### 2.1. POLOŽAJ, PROSTOR I SUSTAV PROSTORNOG UREĐENJA

#### Položaj i prostor

Cresko-lošinjsko otočje nalazi se u sjevernom dijelu Hrvatskog primorja i broji ukupno 44 otoka, otočića i hridi, od kojih 8 pripada otoku Cresu, dok 37 pripadaju otoku Lošinju. Ukupna površina otočja iznosi 516,10 km<sup>2</sup>, od kojih 405,8 km<sup>2</sup> zauzima otok Cres, a površina otoka Lošinja iznosi 74,4 km<sup>2</sup>.

Grad Cres obuhvaća 26 naselja: Beli, Cres, Dragozetići, Filozići, Grmov, Ivanje, Loznati, Lubenice, Mali Podol, Martinšćica, Merag, Miholašćica, Orlec, Pernat, Porozina, Predošćica, Stanić, Stivan, Sveti Petar, Valun, Važminež, Vidovići, Vodice, Vrana, Zbičina i Zbišina i čini 8,1 % ukupnog teritorija Primorsko-goranske županije.

Područje Grada Malog Lošinja obuhvaća 14 naselja: Belej, Ćunski s Artatorem i Kandijom, Ilovik, Male Srakane, Mali Lošinj, Nerezine, Osor, Punta Križa, Susak, Sveti Jakov, Unije, Ustrine, Vele Srakane i Veli Lošinj i čini 6,3 % kopnenog teritorija Primorsko-goranske županije. Područje obuhvaća južni dio otoka Cresa, od zaljeva Koromačno i Ustrine, čitav otok Lošinj i lošinjski otočni arhipelag kojeg čini skupina nastanjenih otoka: Unije, Ilovik, Susak, Srakane Male, Srakane Vele i Sv. Petar te niz nenaseljenih otočića, grebena i hridi u prostranom morskom području.

Otoci Republike Hrvatske, sukladno Zakonu o otocima<sup>6</sup>, definirani su kao područja s razvojnim posebnostima. Zakonom je definiran i uređen način upravljanja razvojem hrvatskih otoka, njihova zaštita, određena politika otočnog razvoja, definirana su tijela nadležna za upravljanje otočnim razvojem, definirano je razvrstavanje otoka u skupine i vrednovanje razvijenosti kao i praćenje i izvještavanje o provedbi politike otočnog razvoja u svrhu učinkovitog korištenja sredstava državnog proračuna, fondova Europske unije i drugih izvora financiranja te osobite zaštite Republike Hrvatske.

Novom Nacionalnom klasifikacijom statističkih regija 2021.,<sup>7</sup> koja se primjenjuje od 1. siječnja 2020. godine, uspostavljaju se statističke regije 1., 2. i 3. razine prema kojima se

<sup>6</sup> Zakon o otocima, Narodne novine 116/18, 73/20, 133/20, 70/21

<sup>7</sup> Nacionalna klasifikacija statističkih regija 2021. (HR\_NUTS 2021.) Narodne novine 125/19

dijeli prostor Republike Hrvatske u svrhu regionalne statistike. Prema navedenoj klasifikaciji cresko-lošinjsko otočje pripada statističkoj regiji 2. razine (HR NUTS 2) Jadranska Hrvatska, i statističkoj regiji 3. razine (HR NUTS 3) Primorsko-goranska županija. Prema pokazatelju procjene bruto domaćeg proizvoda, HR NUTS 2 regija Jadranska Hrvatska nalazi se na 249. mjestu razvijenosti od ukupno 281 NUTS 2 regija Europske unije.

Prema Zakonu o otocima<sup>8</sup>, u svrhu planiranja i provedbe programa, projekata, mjera i aktivnosti, otoci se razvrstavaju prema geografskom kriteriju i teritorijalnoj nadležnosti, udaljenosti od kopna te prema specifičnom položaju. Cresko-lošinjsko otočje obuhvaća 7 otoka (Cres, Lošinj, Vele Srakane, Male Srakane, Susak, Unije i Ilovik) koji pripadaju drugoj skupini otoka po geografskom kriteriju i teritorijalnoj nadležnosti.

Slika 1. Primorsko-goranska županija, cresko-lošinjsko otočje



Izvor: <https://www.pgz.hr/o-zupaniji/gradovi-i-opcine/>, preuzeto 12.10.2022.

Prema podjeli „udaljenost od kopna“, otoci se dijele na **pučinske** (skupina otoka najudaljenija od mora, **kanalske** (skupina otoka srednje udaljenosti od kopna), priobalne (skupina otoka najbližih kopnu) te **premoštene** (skupina otoka mostom povezanih s kopnom). Cresko-lošinjsko otočje pripada skupini pučinskih i kanalskih otoka. Skupini **pučinskih otoka** pripada ukupno 10 otoka/otočića/hridi cresko-lošinjskog otočja, od kojih se svih 10 nalazi na otoku Lošinj, dok skupini **kanalskih** otoka pripada 34 otoka/otočića/hridi cresko-lošinjskog otočja, od kojih 27 pripada otoku Lošinj, a 7 otoku Cresu.

Na cresko-lošinjskom otočju ima 7 nastanjenih i 4 povremeno nastanjena otoka, dok su ostali otoci, otočići i hridi nenastanjeni. Skupini otoka sa specifičnim položajem pripadaju: Vele Srakane, Male Srakane, Ilovik, Susak, Unije i dio otoka Cresa (u sastavu Grada Malog Lošinja). Radi se o otocima ili dijelovima otoka kojima se sjedište jedinice lokalne samouprave nalazi na kopnu ili drugom otoku.

<sup>8</sup> Zakon o otocima, Narodne novine 116/18, 73/20, 133/20, 70/21



## **Prostorno uređenje i planiranje**

Prostorno uređenje i planiranje na cresko-lošinjskom otočju definirano je **Prostornim planom Primorsko-goranske županije** („Službene novine Primorsko-goranske županije“, broj 32/13, 7/17, 41/18, 4/19, 18/22), te posebno u 1. Izmjenama i dopunama Prostornog plana Primorsko-goranske županije<sup>9</sup> te prostornim planovima **Grada Cresa i Grada Malog Lošinja**. Prostornim planovima se, u svrhu ostvarivanja ciljeva prostornog uređenja, uređuje svrhovita organizacija, korištenje i namjena prostora, uvjeti za uređenje, unaprjeđenje i zaštitu cresko-lošinjskog otočja, propisuju se uvjeti za građenje građevina i provedbu drugih zahvata u prostoru na određenoj razini i/ili lokaciji s kojima se izdaje akt za provedbu prostornog plana.

Važno je istaknuti da Plan razvoja mora biti usklađen sa svim važećim prostornim planovima. Za Grad Cres na snazi su Prostorni plan uređenja Grada Cresa („Službene novine Primorsko-goranske županije“, broj 31/02, 23/06, 3/11 i 42/18) i pojedinačni urbanistički planovi uređenja. Za Grad Mali Lošinj na snazi su Prostorni plan uređenja Grada Malog Lošinja („Službene novine Primorsko-goranske županije“ broj 13/08, 13/12, 26/13, 5/14, 42/14, 25/15 – pročišćeni tekst, 32/15 – ispravak), VI. izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Malog Lošinja („Službene novine Primorsko-goranske županije“ broj 32/16) i pojedinačni urbanistički planovi uređenja.

## **Planirana građevinska područja naselja i građevinska naselja izdvojenih namjena**

Na otocima cresko-lošinjskog otočja, unatoč značajnom udjelu u ukupnoj izgrađenosti, površine naselja zauzimaju relativno mali dio teritorija, a razlog tome su prirodne karakteristike i demografske prilike.

Na području Grada Cresa vodene površine zauzimaju 74,1 % ukupne površine, šume 13,55 %, ostalo poljoprivredno i šumsko tlo 9,7 %, poljoprivredno tlo 2,3 %, dok građevinska područja zauzimaju samo 0,35 % površine. Ukupna površina građevinskih područja naselja iznosi 201,3 ha, od koji je izgrađeno 142,3 ha odnosno 70,7 %. Ukupna površina građevinskih područja izvan naselja iznosi 187,7 ha, od koji je izgrađeno 89 ha, odnosno 47,4 %. Namjena građevinskih područja izvan naselja je najvećim dijelom gospodarska i čini 98,56 % (ugostiteljsko-turistička namjena zauzima 90,93 %, a poslovna 7,63 %), dok 1,44 % čine groblja.

Na području Grada Malog Lošinja, vodene površine zauzimaju 90,94 % ukupne površine, šume 3,53 %, ostalo poljoprivredno i šumsko tlo 4,13 %, poljoprivredno tlo 1,02 %, dok građevinska područja zauzimaju samo 0,36 %. Ukupna površina građevinskih područja naselja iznosi 480,2 ha, od kojih je izgrađeno 350,4 ha odnosno 73 %. Ukupna površina građevinskih područja izvan naselja iznosi 456 ha, od koji je izgrađeno 266 ha, odnosno 58,3 %. Namjena građevinskih područja izvan naselja je gospodarska, koja zauzima ukupno 47,21%, površine infrastrukturnih sustava zauzimaju 22,21 %, sportsko-rekreativna namjena zauzima 17,09 %, posebna namjena 12,88 %, dok 0,62 % ukupne površine zauzimaju groblja. Detaljnijim pregledom namjena građevinskih područja izvan naselja evidentirano je da ugostiteljsko-turistička namjena zauzima ukupno 40,8 %, sportski centri 10,16 %, rekreacijska područja 6,93 %, poslovna namjena 6,41 %, dok skupina bez posebne namjene zauzima 35,7 % ukupne površine.

---

<sup>9</sup> <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovizupanija/1313/ppz-pgz-l-id.pdf>

### **Planiranje prostora posebnih obilježja**

Prostorni planovi posebnih obilježja od velike su važnosti za sve jedinice lokalne i regionalne samouprave u cilju provođenja učinkovite zaštite prirodne i kulturno-povijesne baštine, gospodarskog oporavka lokalnog stanovništva i uspostave uravnoteženog razvoja. Za Cresko-lošinjsko otočje izrađen je samo jedan prostorni plan posebnog obilježja „Prostorni plan Tramuntana“ na Cresu, a na razini Primorsko-goranske županije ukupno tri.

Cilj navedenog prostornog plana je omogućavanje revitalizacije Tramuntane uz zadržavanje stanovništva i povećanje kvalitete života, očuvanje ekološke stabilnosti, racionalno korištenje prostora, stvaranje prostornih mogućnosti za razvoj selektivnih vidova turizma (eko i agro-turizam), edukacije i rekreacije (poučne eko staze, pješačke staze i dr.).

### **Ranjivost obalnog pojasa**

U svim državama članicama Europske unije posebna se pažnja posvećuje upravljanju obalnim pojasom, posebice zbog sve učestalijih ekstremnih klimatskih događaja kao što su olujna nevremena s ekstremnim oborinama i visokim valovima. Na razini Republike Hrvatske usvojena je Strategija prilagodbe klimatskim promjenama za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu<sup>10</sup>. Grad Cres i Grad Mali Lošinj među prvim su hrvatskim gradovima koji su donijeli Program tranzicije prema čistoj energiji temeljem kojeg su pristupili Sporazumu gradonačelnika za klimu i energiju koji okuplja lokalna tijela vlasti koja su se dobrovoljno posvetila ostvarivanju i premašivanju klimatskih i energetske ciljeva Europske unije. U skladu s ciljevima Sporazuma, izrađeni su i usvojeni Akcijski plan energetski i klimatski održivog razvoja (SECAP) Grada Cresa te Akcijski plan energetski i klimatski održivog razvitka (SECAP) Grada Malog Lošinja.

### **Korištenje pomorskog dobra**

**Pomorsko dobro** je opće dobro od interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu. Republika Hrvatska upravlja pomorskim dobrom izravno ili putem jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno jedinica lokalne samouprave. Pod upravljanjem pomorskim dobrom podrazumijeva se održavanje, unapređenje, briga o zaštiti pomorskog dobra u općoj upotrebi i posebna upotreba ili gospodarsko korištenje pomorskog dobra na temelju koncesije. Od ukupne morske površine otoka Cresa, 159,3 ha zauzima površina infrastrukturnih sustava, 19,3 ha površina za potrebe gospodarske namjene, a 81.071,6 ha površina za ostalu namjenu. Od ukupne morske površine otoka Lošinja, 7.802 ha zauzima površina za sportsko-rekreativnu namjenu, 166,84 ha površina infrastrukturnih sustava, 129,4 ha površina za potrebe gospodarske namjene, a 217.121 ha površina za ostalu namjenu. Primorsko-goranska županija davatelj je 16 koncesija na pomorskom dobru otoka Lošinja i 6 koncesija na otoku Cresu. Među izdanim koncesijama na otoku Lošinju, najveći broj koncesija izdan je poduzeću Jadranka turizam d.o.o. (ukupno 6).

---

<sup>10</sup> Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu, Narodne novine 46/20

## 2.2. PRIRODNA OBILJEŽJA

Geografski položaj i raznolika prirodna obilježja, more, bogato razvedena obala, mediteranska vegetacija i klima odredili su gospodarski i društveni razvoj cresko-lošinjskog otočja.

### Geološka struktura

Cresko-lošinjsko otočje obilježava razvedenost, posebne klimatske pogodnosti, stjenovitost područja te obilje uvalica i osamljenih plaža. Ukupna površina cresko-lošinjskog otočja iznosi 516,1 km<sup>2</sup> i prostorno je najveća otočna skupina na području Republike Hrvatske. Obala otoka Lošinja duga je 117,95 km, od čega je 1,4 km obale vrlo strma i nepristupačna hridinasta obala, 114,5 km ili najveći dio obale je pristupačan i hridinast, dok 2,1 km obale pokrivaju pjeskoviti do šljunkoviti žali. Na području Grada Cresa značajne su prirodne jame: Jama Lipica (Dragozetići), Jama Kus (Vrana), Jama Čampari, kao i vrulje te podmorske spilje. Najveća visinska kota Gorica koja se nalazi na području Grada Cresa iznosi 648 m/nm. Najveća planina na otoku Lošinju je Osorščica (588m), dugačka oko 10 km.

Na otoku Cresu šume zauzimaju 10.679,22 ha površine, a od šumskih vrsta prisutni su hrast medunac, grab, brijest, kesten, crnika, crni jasen. Na području otoka Lošinja, prostiru se šume Čikat s površinom od 236 ha i šuma Pod Javori, koja se nalazi u Velom Lošinju, a prostire se na površini od 39 ha, što ukupno iznosi 275 ha.

Na otoku Lošinju evidentirano je osam osnovnih tipova tala koja su sastavljena od različitih kombinacija.

Otoci Cres i Lošinj imaju vlastiti izvor vode za piće, i to iz Jezera Vrana koje ima posebno značenje budući se radi o kriptodepresiji. To je jedini resurs pitke vode na otocima Cresu i Lošinju, pri čemu je voda izvrsne kakvoće i bakteriološki je čista.

### Flora

Osnovna vegetacijska zona na cresko-lošinjskom otočju je zimzelena, odnosno karakteriziraju ju šume crnike, lovorike i bora, dok se na sjevernom dijelu otoka Lošinja, na vrhovima i obroncima Osorščice, nalazi i listopadna zona, šuma hrasta medunca i bjelograba, koja je ujedno i raširenija na otoku Cresu, gdje se na području Sv. Petra nalazi stablo hrasta staro oko 1.000 godina.

Cresko-lošinjsko otočje, zahvaljujući povoljnoj klimi, ima bujnu mediteransku vegetaciju. Danas je gusta borova šuma otoka Lošinja od neprocjenjive vrijednosti za njegov turistički razvoj, dok su predio Čikat te šuma Podjavori proglašeni park šumom.

### Fauna

Cresko-lošinjsko otočje prepoznatljivo je po bogatoj i raznolikoj fauni od koje se posebice izdvajaju različite vrste ptica, dupina te kukaca. Na otočju su nastanjene 162 vrste ptica od kojih je od posebne važnosti bjeloglavi sup (zaštićena vrsta). Na otoku Cresu, na zapadnoj strani, u 2021. godini zabilježeno je 68 gnijezda bjeloglavog supa. Na otoku se nalazi i Oporavilište za bjeloglave supove Beli koje je, sukladno Odluci Ministarstva zaštite okoliša i energetike, jedino registrirano oporavilište za supove u Republici Hrvatskoj.

Najkrupniji grabežljivac na otočju je kuna bjelica. Na brdu Osorščica puno je male divljači kao što su zec i kuna, odnosno velike alohtone divljači u koju spadaju jelen, muflon i divlja svinja, a na Puntima Križa obitavaju jeleni lopatari. Od introducirane alohtone divljači na otoku Cresu nastanjeni su mufloni, srne, jelene lopatari i divlje svinje.

Na otoke Cres i Lošinj unesene su divlje svinje, jeleni lopatari i mufloni u svrhu lovačkog turizma. Točan im se broj danas ne može ustanoviti, a lovci koji bi trebali imati procjene o njihovoj brojnosti čuvaju podatke. Divlje svinje se stalno razmnožavaju te ih se ne može izloviti, pritom uništavaju bioraznolikost otoka te složene i osjetljive eko-sustave. Jeleni lopatari isušuju slatkovodne lokve na otoku iz kojih piju ovce, uništavaju mladice, pa time i šume. Uklanjanje jelena lopatara je za razliku od divljih svinja jednostavno, budući su polupitomi.

Također, na cresko-lošinjskom otočju obitava 9 vrsta neotrovnih zmija, više vrsta sredozemnih guštera i mali macaklini, zakonom zaštićena ugrožena vrsta guštera. Najrasprostranjenija domaća životinja cresko-lošinjskog otočja je ovca, izvorna hrvatska pasmina pod nazivom creska ovca.

U moru cresko-lošinjskog otočja živi 95 vrsta riba, 61 vrsta rakova, 38 vrsta školjki i skupina od gotovo 150 dupina. Morski psi, tune i glavate želve također nastanjuju ovo otočje. Dio ribljeg fonda značajno je ugrožen izlovom, a među njima se nalazi i kirnja. Kroz cijelo otočje protežu se velike livade posidonije (*Posidonia oceanica*) koje su važne za razmnožavanje riba. Podmorje oko Ćutina Velog i Ćutina Malog ima visoko razvijene koraligene zajednice u kojima dominiraju alge, koralji i spužve, dok koralji žive isključivo u morima visoke čistoće s malim taloženjem krutih suspendiranih čestica. Na otočju je pronađena i morska lepeza i crveni koralj te ima i brojnih i vrijednih školjkaša čije ilegalno izlovljavanje, unatoč zakonskoj zaštiti koju uživaju, uzrokuje opadanje njihove brojnosti, no što je još važnije, u velikoj mjeri doprinosi uništavanju stjenovite obale mora.

Otok Lošinj je 2006. godine proglašen rezervatom dobrih dupina te je time postao prvo zaštićeno morsko je posvećeno dobrim dupinima u Mediteranu, no samo privremeno, jer danas to područje nema zaštitu.

## **Klima**

Cresko-lošinjsko otočje ima umjereno toplu kišnu klimu sa suhim i vrućim ljetom, što je ujedno i tipična sredozemna klima kvarnerskih otoka, s odstupanjima posebno u mikroklimi pojedinih lokacija. Prema podacima Državnog hidrometeorološkog zavoda srednja godišnja temperatura u 2019. godini je iznosila 14,5 stupnjeva Celzijusa.

Dana 6. kolovoza 2017. godine izmjerena je do sada apsolutno najviša temperatura zraka na području otoka Lošinja koja je iznosila 39 °C (početak mjerenje 1961. godina), dok je na mjernom mjestu Cres 21. srpnja 2015. godine izmjerena temperatura zraka 41,5 °C, što je za 1,3 stupnja manje od apsolutno najviše izmjerene temperature zraka u Hrvatskoj, prema standardima Svjetske meteorološke organizacije.

Ukupna količina oborina na otoku Cresu u 2020. godini iznosila je 1.234,5 mm, dok je na otoku Lošinju iznosila 847,5 mm. Unatoč veoma maloj udaljenosti između Grada Cresa i Malog Lošinja, razlika u količini oborina je značajna. Prosječna količina oborina u razdoblju 2014.-2020. godine za otok Cres iznosila je 1.191,73 mm, dok je za Otok Lošinja iznosila 1.100,9 mm.

## **Poljoprivredna površina**

Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta na otoku Cresu u 2020. godini iznosila je 3.206,1802 ha, dok je ukupna površina poljoprivrednog zemljišta na otoku Lošinju iznosila 1.477,8467 ha. Poljoprivredno tlo zauzima ukupno 2,3 % površine otoka Cresa, dok ostalo poljoprivredno i šumsko tlo zauzima ukupno 9,7 %. Na otoku Lošinju, poljoprivredno tlo

zauzima ukupno 1,02 % površine, dok ostalo poljoprivredno i šumsko tlo zauzima ukupno 4,13 %.

## 2.3. ZAŠTITA OKOLIŠA

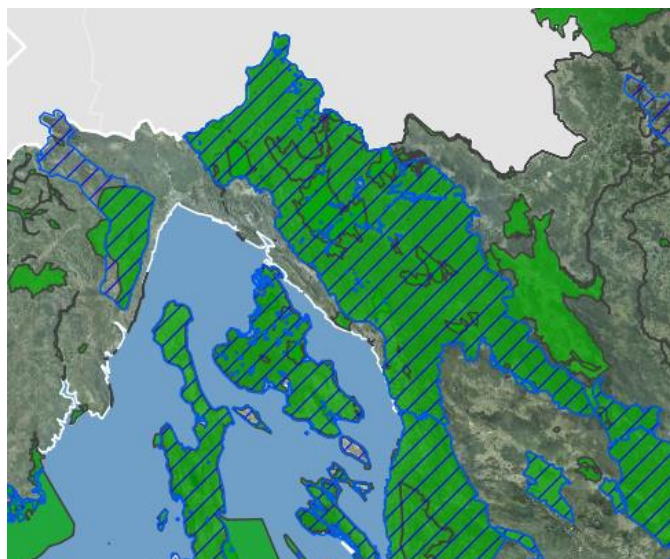
### Zaštita prirode, prirodne i kulturne baštine

U Republici Hrvatskoj, Zakonom o zaštiti prirode (dalje u tekstu: Zakon)<sup>11</sup> uređen je sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode i njezinih vrijednosti, kroz sljedeće kategorije zaštićenih ja: strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat, park prirode, regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park šuma i spomenik parkovne arhitekture.

Javna ustanova Priroda upravlja zaštićenim područjima Primorsko-goranske županije, odnosno na cresko-lošinjskom otočju. Sva zaštićena područja i pojedinačne prirodne vrijednosti (spomenici prirode) upisani su u Upisnik zaštićenih područja.

Gotovo cjelokupno cresko-lošinjsko otočje (izuzev građevinskog područja) uključeno je u europsku ekološku mrežu Natura 2000, kao što je prikazano i na Slici 2. u nastavku.

Slika 2. Područje Primorsko-goranske županije i cresko-lošinjskog otočja pokriveno Natura 2000 mrežom



Izvor: [bioportal.hr/gis](http://bioportal.hr/gis)

Na području Grada Cresa nalaze se dva posebna rezervata, Mali Bok-Koromačna ukupne površine 796,64 ha i Fojiška-Podpredošćica ukupne površine 514,69 ha. Rezervat na sjevernom dijelu otoka Cresa proteže se od uvale Fojiška do uvale Pod Predošćica, a danas je poznatiji kao rezervat „Kruna“. Južni rezervat obuhvaća obalno područje od uvale Mali Bok do uvale Koromačna, a danas je poznatiji kao rezervat Pod Okladi prema lokalnom toponimu za najveću liticu, nedaleko Orleca. Zahvaljujući uložnim naporima na zaštiti supova broj supova se na otoku Cresu počeo ponovno povećavati, nakon što se 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća njihov broj u ovom dijelu Europe osjetno smanjivao.

Na otoku Lošinju nalaze se dvije park šume: park šuma Čikat ukupne površine 221.07 ha i Pod Javori ukupne površine 40.66 ha.

<sup>11</sup> Zakon o zaštiti prirode, Narodne novine 80/13, 15/18, 14/19, 127/19

**U Registru kulturnih dobara** Republike Hrvatske evidentirano je ukupno 97 zaštićenih kulturnih dobara s područja cresko-lošinjskog otočja, što čini 24,62 % ukupno zaštićenih kulturnih dobara na području Primorsko-goranske županije i jedno preventivno zaštićeno kulturno dobro, što čini 5 % ukupno preventivno zaštićenih kulturnih dobara u Primorsko-goranskoj županiji. Od ukupnog broja od 98 zaštićenih i preventivno zaštićenih kulturnih dobara, 60 je nepokretnih pojedinačnih kulturnih dobara, 10 kulturno-povijesnih cjelina, 27 arheoloških zona/nalazišta i 1 nematerijalno kulturno dobro.

#### **Zaštita zraka, voda i tla**

**Kakvoća zraka** cresko-lošinjskog otočja mjeri se na klasičnoj mjernoj postaji koja se nalazi na obali Jezera Vrana, na otoku Cresu. Kvaliteta zraka izmjerena na mjernoj jedinici koja se nalazi na Jezeru Vrana je I. kategorije, odnosno zrak je čist ili neznatno onečišćen.

**Kakvoća mora** na 21 mjernom mjestu (od ukupno 22) otoka Cresa u razdoblju 2016.-2019. godina ocijenjena je kao izvrsna. Na otoku Lošinju u razdoblju 2016.-2019. godina, kakvoća mora na 37 mjernih mjesta (od ukupno 38) ocijenjena je izvrsnom, dok je na mjernom mjestu Punta Leva ocijenjena kao dobra. Navedeni podaci govore o konačnoj ocjeni kakvoće mora sukladno Uredbi o kakvoći voda za kupanje<sup>12</sup>.

Kakvoća vode na cresko-lošinjskom otočju u 2019. godini bila je zadovoljavajuća, kada su ukupno pregledana 54 uzorka vode za ljudsku potrošnju.

#### **Gospodarenje otpadom**

Komunalni otpad na cresko-lošinjskom otočju sakuplja se i odvozi organizirano, a komunalnu djelatnost sakupljanja, odvoza i postupanja s komunalnim otpadom obavlja trgovačko društvo Komunalne usluge Cres Lošinj d.o.o.

Osnovni strateški dokument kojim se planski usmjerava gospodarenje otpadom prema ostvarenju zadanih ekoloških ciljeva je Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2017-2022.<sup>13</sup>, a na koji se nadovezuju Planovi gospodarenja otpadom svih jedinica lokalne samouprave cresko-lošinjskog otočja.

Stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada u 2019. godini iznosila 40,47 % na području Grada Cresa te na području Grada Malog Lošinja 36,80 %, dok je županijski prosjek iznosio 21,03 %. U 2019. godini pojedine jedinice lokalne samouprave zabilježile su stopu odvojenog sakupljanja komunalnog otpada veću od 50 %. To su općine Dobrinj (51,91 %), Malinska-Dubašnica (51,88 %), Omišalj (51,91 %), Punat (51,85 %), Vrbnik (51,81 %), Baška (51,56 %) i Grad Krk (51,92 %). Grad Cres i Mali Lošinj nalaze u skupini JLS-a s najvećim iznosima stopa prikupljenog komunalnog otpada. Godine 2021., Grad Mali Lošinj povećao je stopu odvojenog sakupljanja komunalnog otpada na 51 %, a Grad Cres smanjio za 5 % pa je iznosila 35,47 %.

Prikupljeni komunalni otpad se u Županijski centar za gospodarenje otpadom Marišćina. Najznačajnija investicija komunalnog društva u gospodarenje otpadom je sanacija odlagališta komunalnog otpada Kalvarija u Malom Lošinju koja je u tijeku. Na području Kalvarije izgrađena je ulazno-izlazna zona, upravna zgrada, pretovarna stanica, reciklažno dvorište i sortirnica. Cjelokupnu investiciju sufinanciraju Grad Mali Lošinj i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

---

<sup>12</sup> Uredba o kakvoći voda za kupanje, Narodne novine 51/14, 66/19

<sup>13</sup> Odluka o donošenju Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022., Narodne novine broj 3/17, Odluka o donošenju Izmjena Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. godine, Narodne novine 1/22



## 2.4. STANOVNIŠTVO I LJUDSKI POTENCIJALI

Na cresko-lošinjskom otočju, prema službenim procjenama DZS-a (2019. godine), živjelo je 10.783 stanovnika, od kojih 2.907 u Gradu Cresu i 7.876 u Gradu Malom Lošinju. Struktura i kretanja stanovništva kao i demografski pokazatelji prikazani su u potpoglavljima u nastavku.

### Kretanje broja stanovnika, gustoća naseljenosti i spolna struktura

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine<sup>14</sup> u Gradu Cresu živjelo je ukupno 2.879 stanovnika, dok je u Gradu Malom Lošinju živjelo ukupno 8.116 stanovnika. Od ukupnog broja stanovnika u Gradu Cresu je živjelo 1.440 muškaraca (48,67 %) i 1.439 žena (51,33 %), dok je u Gradu Malom Lošinju živjelo 3.987 muškaraca (49,13 %) i 4.129 žena (50,87 %).

Sukladno procjenama Državnog zavoda za statistiku (dalje u tekstu: DZS) u Gradu Malom Lošinju u 2019. godini živjelo je 7.876 stanovnika, pri čemu se uočava pad u odnosu na 2011. godinu za 3 %. Unatoč činjenici da je na otoku Cresu i Lošinju zabilježen pad broja stanovnika, riječ je o minimalnoj depopulaciji. U Popisu stanovništva iz 2021. godine vidljiv je daljnji pad broja stanovnika i to nešto veći u Gradu Malom Lošinju, gotovo 7 %.

Trend kretanja ukupnog broja stanovnika gradova Cresa i Malog Lošinja ne bilježi značajne oscilacije, za razliku od ostalih mikroregija Primorsko-goranske županije, poput primjerice Gorskog kotara koji bilježi pad stanovnika od 13,64 %. Spolna struktura stanovništva cresko-lošinjskog otočja je ravnomjerna, a osobe muškog spola kontinuirano čine nešto više od 50 % stanovništva (52,15 % muškaraca u 2019. godini na otoku Cresu te 50,25 % muškaraca na otoku Lošinju), što nije karakteristično za ostala područja Primorsko-goranske županije. Primjerice udio ženskog stanovništva u 2019. godini u Primorsko-goranskoj županiji iznosio je 51,5 %. Godine 2021. spolna struktura nije bitno promijenjena.

Treba naglasiti da je prema popisu stanovništva iz 2021. godine vidljivo da postoje naselja na cresko-lošinjskom otočju koja nemaju ni jednog stanovnika (Stanić i Važminež na otoku Cresu) i naselja koja broje svega jedan do dva stanovnika – Pernat i Predošćica (1), Grmov i Zbišina (2), Mali Podol i Zbičina (3). Na području Grada Malog Lošinja na otoku na Malim Srakanama živi dvoje ljudi (2), dok na Velim Srakanama živi četvero stanovnika (4). Ostali lošinjski otoci, Ilovik (106 stanovnika), Susak (139), Unije (66), iako su naseljeni, imaju broj stanovnika manji nego u 2011. godini., i to Susak za 12 stanovnika, a Unije za 22, osim Ilovika gdje je 2011. godine bilo 85 stanovnika.

### Demografski pokazatelji

Unatoč činjenici da nije zabilježena značajna oscilacija u promjeni broja stanovnika, cresko-lošinjsko otočje karakterizira niska stopa nataliteta (omjer živorođenih na 1.000 stanovnika), odnosno kontinuirani porast broja stanovnika starije životne dobi, uz istodobno smanjenje broja stanovnika mlađe životne dobi.

Uz nisku stopu nataliteta, prisutan je i kontinuirani negativan trend prirodnog prirasta (razlika između nataliteta i mortaliteta). Prirodni prirast u Gradu Cresu u 2011. godini iznosio je -6, dok se u 2019. povećao na -16. U Gradu Malom Lošinju negativan trend je još viši, godine 2011. iznosio je -13, a u 2019. godini čak -58. Negativan trend prirodnog prirasta

<sup>14</sup> Državni zavod za statistiku, <https://podaci.dzs.hr/media/bz5hplcj/gradovi-u-statistici.xlsx>, preuzeto 15. rujna 2022.

evidentan je na razini cijele Primorsko-goranske županije, izuzev Općine Viškovo i Općine Omišalj koje su u 2019. godini ostvarili pozitivan prirodni prirast.

Vitalni indeks omjer živorođenih (na 100 umrlih) na cresko-lošinjskom otočju je nizak, za Grad Cres u 2019. godini je iznosio 57,9 %, dok je u Gradu Malom Lošinju u 2019. godini iznosio 48,21 %.

Saldo migracija u Gradu Cresu je pozitivan, gdje je broj doseljenih u 2019. godini bio veći od broja odseljenih, dok je u Gradu Malom Lošinju zabilježen negativan saldo migracija. Riječ je o razlici od 1,6 %, dok je na području Primorsko-goranske županije u 2019. godini ostvaren pozitivan trend od 229 stanovnika više doseljenih nego odseljenih. Ako se uspoređuje razdoblje od 2016. do 2019. godine, cresko-lošinjsko otočje bilježi kontinuirane promjene iz pozitivnog u negativni saldo migracija.

Stopa smrtnosti (omjer umrlih na 1000 stanovnika) u Gradu Cresu u 2019. godini je iznosila 13,07 umrlih stanovnika i viša je od prosječne stope smrtnosti na području Republike Hrvatske. Prosječna stopa smrtnosti Grada Malog Lošinja viša je od prosječne stope smrtnosti na području Primorsko-goranske županije i bila je 14,22 umrla stanovnika.

Struktura pobola na cresko-lošinjskom otočju 2019. godini slična je strukturi pobola u Primorsko-goranskoj županiji.

### **Obrazovna struktura i informatička pismenost**

Predmetom Popisa stanovništva iz 2021. godine bila je obuhvaćena obrazovna struktura stanovništva starog 15 i više godina, no podaci su još uvijek u obradi (7.11.2022. godine). Slijedom navedenog daje se prikaz podataka za 2011. godinu. Najveći broj stanovnika starijih od 15 godina na cresko-lošinjskom otočju u 2011. godini imalo je završeno samo srednjoškolsko obrazovanje. Na otoku Cresu bio je najmanji broj stanovnika bez završene škole, dok je na otoku Lošinju sa završenim samo nižim razredima (1-3 razreda) osnovne škole. U Gradu Malom Lošinju u 2011. godini udio stanovništva starijeg od 15 godina sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem iznosio je 59,85 %, u Gradu Cresu je iznosio 55,44%, dok je na razini Primorsko-goranske županije iznosio 57,14 %. Udio visokog obrazovanja u Gradu Cresu iznosio je 15,50 %, u Gradu Malom Lošinju 15,96 %, dok je na području Primorsko-goranske županije iznosio 20,07 %. Navedeno ukazuje da su ovi gradovi ispod prosjeka Primorsko-goranske županije. Istovremeno je na cresko-lošinjskom otočju zabilježen manji udio stanovništva bez završene škole u odnosu na udio na razini Primorsko-goranske županije.

Uvidom u obuhvat i strukturu Popisa stanovništva iz 2021. godine vidljivo je da podaci o informatičkoj pismenosti nisu bili predmetom popisa. Podaci su prikazani kroz pitanja koja su uključivala Primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) u kućanstvima i kod pojedinaca u 2021. godini, ali na razini županija.

### **Nacionalne manjine i vjeroispovijest**

Uvidom u popis stanovništva iz 2021. godine u Gradu Cresu i dalje živi najveći broj Hrvata, gotovo 89,32 %, dok se smanjio broj Talijana i Srba u odnosu na 2011. godinu. U Gradu Malom Lošinju u 2021. godini živjelo je 86 % Hrvata, dok su manjine uglavnom zastupljene u manjem omjeru nego 2011. godine.<sup>15</sup>

Prema vjeroispovijesti, 82,81 % stanovnika Grada Cresa se u 2011. godini izjasnilo kao katolik, a u 2021. godini 75,44 %. U Gradu Malom Lošinju 80,17 % stanovnika se izjasnilo kao katolik, a prema popisu stanovništva iz 2021. godine 70,05 %. U Primorsko-goranskoj

---

<sup>15</sup> <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>, preuzeto 25. rujna 2022.



županiji udio katolika iznosio je 78,13 %. Udio pripadnika pravoslavne vjeroispovijesti u Gradu Cresu je iznosio 3,33 %, a u Gradu Malom Lošinj 5,03 %, dok je udio pravoslavaca u Primorsko-goranskoj županiji iznosio 5,42 %. Godine 2021. vidljiv je porast ateista i ostalih stanovnika koji nisu vjernici, pa je ta skupina stanovnika sada na trećem mjestu, kako na Cresko-lošinjskom otočju tako i u Primorsko-goranskoj županiji, i to s udjelom većim od 10 %<sup>16</sup>.

### **Nezaposlenost i zaposlenost**

Broj nezaposlenih u 2019. godini u Gradu Cresu iznosio je 47 osoba, dok je u Gradu Malom Lošinj iznosio 138 osoba. U odnosu na 2014. godinu, zabilježeno je smanjenje broja nezaposlenih osoba u oba grada i to za 29,85 % u Gradu Cresu, a 49,82 % u Gradu Malom Lošinj. U 2020. godini nezaposlenost je povećana, kao rezultat pandemije COVID-19, da bi u 2021. godini nezaposlenost ipak bila nešto manja pa je tada bilo ukupno 230 nezaposlenih osoba. Međutim, potrebno je uzeti u obzir i ukupan broj radno aktivnog stanovništva kako bi se dobio uvid u kojoj skupini je zabilježena najveća koncentracija nezaposlenih osoba.

U razdoblju stabilnog ekonomskog rasta od 2015. do 2019. godine vidljiv je pad nezaposlenosti, dok se u godinama 2020. i 2021. bilježi rast zaposlenosti kao posljedica utjecaja pandemije COVID 19 na gospodarstvo otočja.

Broj zaposlenih osoba u Gradu Cresu u 2019. godini iznosio je ukupno 810 osoba, dok je na području Grada Malog Lošinja iznosio 2.504 osoba.

Godine 2020. Grad Cres bilježi 874 zaposlene osobe, a 2021. godine taj broj se smanjuje na 816, što iznosi gotovo 6 %. U Gradu Malom Lošinj u 2020. godini evidentirano je 2.457, a 2021. godine 2.438 zaposlenih osoba, što je smanjenje za manje od 1 %.

### **Struktura i cijena stambenih jedinica**

Stambeno zbrinjavanje na Cresko-lošinjskom otočju zbog viših cijena stanovanja (kupnje/najma stana) cjenovno je više nego u drugim mikroregijama Primorsko-goranske županije. Sukladno podacima Upravnog odjela za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije, prosječna cijena stana/apartmana u Gradu Cresu u 2020. godini iznosila je 1.238,39 €/m<sup>2</sup>, što je za 17,79 % više u odnosu na prosjek Primorsko-goranske županije, dok je cijena stana/apartmana u Gradu Malom Lošinj za 37,4 % viša u odnosu na prosječnu cijenu stana/apartmana na području Primorsko-goranske županije koja je iznosila 1.018,08 €/m<sup>2</sup>.

Prema podacima Upravnog odjela za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije, u 2020. godini prosječna cijena građevinskog zemljišta u Gradu Cresu iznosila je manje od prosječne cijene građevinskog zemljišta na području Primorsko-goranske županije za 12,89 % (76,70 €/m<sup>2</sup>), dok je prosječna cijena građevinskog zemljišta u Gradu Malom Lošinj bila za 36,31 % viša (138,24 €/m<sup>2</sup>) u odnosu na prosječnu cijenu građevinskog zemljišta na području Primorsko-goranske županije koja je iznosila 88,05 €/m<sup>2</sup>. Istovremeno primjetna je velika potražnja za nekretninama te nedostatna ponuda koju uzrokuje sezonalnost u turizmu, a implicira gotovo nemogućoj priuštivosti nekretnina, posebice mladim obiteljima.

---

<sup>16</sup>Ibidem

## 2.5. GOSPODARSTVO

Potpoglavlje gospodarstvo sadrži cjeloviti prikaz stanja gospodarstva na cresko-lošinjskom otočju te utvrđuje razvojne probleme i potrebe.

### Indeks razvijenosti

Sukladno odredbama Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske<sup>17</sup>, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (dalje u tekstu: MRRFEU) je u 2018. godini provelo postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema indeksu razvijenosti.

Sukladno provedenom izračunu indeksa razvijenosti u 2018. godini, Grad Mali Lošinj se nalazi na 27. mjestu po indeksu razvijenosti jedinica lokalne samouprave, s ukupnim indeksom razvijenosti od 111,493, dok se Grad Cres nalazi na 28. mjestu, s ukupnim indeksom razvijenosti od 111,395. Gradovi su svrstani u VIII. skupinu jedinica lokalne samouprave te se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave. Pritom indikatori uzeti u obzir prilikom izračuna indeksa razvijenosti ne uzimaju u obzir specifičnosti otočnog područja.

Donošenjem Zakona o otocima<sup>18</sup> definirana su područja kao područja s razvojnim posebnostima kojima se određuje poseban planski i programski pristup, zaštita otoka i otočića, određivanja politike otočnog razvoja, razvrstavanja otoka u skupine i vrednovanja razvijenosti otoka. Donošenjem Pravilnika o otočnim razvojnim pokazateljima i postupku vrednovanja razvijenosti otoka<sup>19</sup> utvrđeni su izvori i evidentiranje podataka koji su potrebni za izračun otočnih razvojnih pokazatelja kao i pristup i pokretanje postupka vrednovanja razvijenosti otoka. Prema Pravilniku, otočni razvojni pokazatelji sastoje se od šest tematskih skupina pokazatelja, odnosno podataka: geografski podaci, demografski pokazatelji, gospodarski pokazatelji, infrastrukturni pokazatelji, suprastrukturni pokazatelji i okolišni pokazatelji.

### Tržište rada

Gradovi Cres i Mali Lošinj su gradovi s relativno visokom stopom zaposlenosti stanovništva. Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, u 2020. godini (na dan 31. ožujka) u Gradu Cresu bilo je ukupno 1.137 osiguranika mirovinskog osiguranja, od čega 650 muškarca i 487 žena, dok je u Gradu Malom Lošinju bilo ukupno 3.350 osiguranika mirovinskog osiguranja, od čega 1.775 muškaraca i 1.575 žena. Ukupan broj osiguranika na području Primorsko-goranske županije u 2020. godini (na dan 31. ožujka), iznosio je 111.333 osiguranika, od čega 58.649 muškaraca i 52.684 žena.

Najveći je broj osiguranika zaposleno kod pravnih osoba. U Gradu Cresu bilo je 894 osiguranika s udjelom od ukupno 78,63 % u ukupnom broju osiguranika mirovinskog osiguranja, a u Gradu Malom Lošinju 2.639 osiguranika s udjelom od 78,75 % u ukupnom broju osiguranika.

<sup>17</sup> Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Narodne novine 147/14, 123/17, 118/18

<sup>18</sup> Zakon o otocima, Narodne novine 116/18, 73/20, 133/20, 70/21

<sup>19</sup> Pravilnik o otočnim razvojnim pokazateljima i postupku vrednovanja razvijenosti otoka, Narodne novine 127/21

Potrebno je naglasiti da se podaci o zaposlenim osobama u pravnim osobama prema DZS-u i Državnom zavodu za mirovinsko osiguranje razlikuju (dalje u tekstu: HZMO). Prema podacima HZMO-a evidentiran je veći broj zaposlenika budući su prikazane osobe koje su prijavljene prema mjestu stanovanja, dok DZS prikazuje broj zaposlenih prema mjestu poslovnog nastana. Prema podacima DZS-a u 2019. godini bilo je ukupno 810 zaposlenih osoba u pravnim osobama Grada Cresa, a u 2021. godini 816 osoba. U Gradu Malom Lošinj u 2019. godini bile su zaposlene 2.504 osobe, dok je u 2021. godini zabilježeno 2.438 osoba, što predstavlja smanjenje za 66 osoba, ili čak 26 %.

Zaposlenost prema djelatnostima u jedinicama lokalne samouprave analizira se isključivo prema broju zaposlenih u pravnim osobama, sukladno podacima Financijske agencije<sup>20</sup>.

U Gradu Cresu u 2019. godini, najveći broj zaposlenih osoba, njih 688, evidentiran je u djelatnosti *Prijevoz i skladištenje*, što čini udio od 41,87 % u ukupnom broju zaposlenih osoba, dok u Gradu Malom Lošinj najveći broj zaposlenih osoba zabilježen u djelatnosti *Smještaj, priprema i usluživanje hrane*, ukupno 1.224 zaposlenih, što predstavlja udio od ukupno 55,89 % od ukupnog broja zaposlenih osoba u pravnim osobama.

Izuzev najzastupljenije djelatnosti prema broju zaposlenih, *Prijevoz i skladištenje*, u Gradu Cresu je s 14,06 % (ukupno 231 zaposlena osoba) zastupljena i djelatnost *Opskrba vodom*, te s 12,60 % (ukupno 207 zaposlenih osoba) djelatnosti *Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo* te *Smještaj, priprema i usluživanje hrane*.

Za razliku od Grada Cresa, u Gradu Malom Lošinj, izuzev najzastupljenije djelatnosti prema broju zaposlenih, *Smještaj, priprema i usluživanje hrane*, s 55,89 %, zastupljena je i djelatnost *Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila* s 14,43 % (ukupno 316 zaposlenih osoba), te sa 7,35 % (ukupno 161 zaposlena osoba) *Prerađivačka industrija*.

Najveći broj aktivnih poslovnih subjekata u Gradu Cresu bilježi djelatnost *Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila*, koja zauzima udio od 21,03 % (ukupno 57 aktivnih poslovnih subjekata) u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Grada Cresa, unatoč činjenici da je najveći broj zaposlenih osoba evidentiran u djelatnosti *Prijevoz i skladištenje*.

Uz djelatnost *Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila*, u Gradu Cresu zastupljena je i djelatnost *Smještaj, priprema i usluživanje hrane* s udjelom od 17,71 % (48 poslovnih subjekata) te *Građevinarstvo* s udjelom od 14,76 % (40 poslovnih subjekata) u ukupnom broju poslovnih subjekata.

U Gradu Malom Lošinj u 2019. godini, od ukupno 885 evidentiranih poslovnih subjekata, 21,58 % (ukupno 191 poslovni subjekt) zauzima djelatnost *Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila*, 20,45 % (ukupno 181 poslovni subjekt) zauzima djelatnost *Smještaj, priprema i usluživanje hrane* i 9,38 % (ukupno 83 poslovna subjekta) djelatnost *Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti*. Najznačajnija tvrtka za Grad Mali Lošinj je Jadranka d.d. koja zajedno s tvrtkama kćerima zapošljava ukupno 617 djelatnika, dok je za Grad Cres najznačajnija Cresanka d.d. sa 131 zaposlenikom.

Gospodarski sektori, turizam i poslovanje nekretninama, u kojima je zaposlen najveći broj stanovnika otočja, tijekom 2020. i 2021. godine bili su suočeni s krizom uzrokovanom pandemijom COVID-19.

Prema podacima FINA-e, najveća neto plaća 2019. godine u Gradu Cresu je evidentirana u djelatnosti *Umjetnost, zabava i rekreacija* i iznosila je 8.859,75 kn, iza nje slijedi plaća u djelatnosti *Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti* koja je iznosila 6.654,62 kn, dok je

---

<sup>20</sup> Napomena: Kratica FINA

najmanja neto plaća u iznosu od 3.365,31 kn evidentirana u djelatnosti *Poslovanje nekretninama*.

U Gradu Malom Lošinj, najveću neto plaću bilježi djelatnost *Smještaj, priprema i usluživanje hrane* i u 2019. godini je iznosila 6.799,25 kn. Iza nje slijedi neto plaća u djelatnosti *Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila* koja je iznosila 6.428,82 kn, dok je najmanja neto plaća evidentirana u djelatnosti *Poslovanje nekretninama* i iznosila je 1.680,89 kn. Uočava se da je u Gradu Cresu je evidentirana viša neto plaća, no ako se uspoređuju iste djelatnosti, nisu evidentirana veća odstupanja.

Kada se promatra podjela broja zaposlenih prema veličini poslovnih subjekata, najveći broj zaposlenih je evidentiran u velikim poduzećima, njih 669 (40,7 %), u srednjim su evidentirane 542 osobe (33 %), u malim 214 (13 %), a u mikro poduzećima 218 (13,3 %).

U Gradu Malom Lošinj u 2019. godini evidentirane su ukupno 653 osobe (29,8% udjela ukupnog broja poslovnih subjekata) koje su zaposlene u mikro poduzećima, u velikim poduzećima njih 706 (32,2 % u od ukupnog broja), dok je u srednjim poslovnim subjektima evidentirano 509 zaposlenih (23,2 %) i malim 322 (14,7 %).

U skupini od 0 zaposlenih evidentirano je 129 (36,4%) poslovnih subjekata, u skupini od 0-5, 165 poslovnih subjekata (46,6 %), u skupini od 5-20 zaposlenih evidentirano je 49 poslovnih subjekata, u skupini od 20-50 i od 50-200 zaposlenih, 5 poslovnih subjekata (1,4 %), a samo 1 subjekt s više od 500 zaposlenih.

### Prihodi prema djelatnostima

Najveći utjecaj na gospodarstvo gradova Cresa i Malog Lošinja imaju djelatnosti koje u lokalnim prihodima sudjeluju s visokom udjelom, a to su djelatnosti *Smještaja, pripreme i usluživanja hrane, Prijevoza i skladištenja* te *Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva* na području Grada Cresa, a djelatnosti *Smještaja, pripreme i usluživanja hrane, Trgovine na veliko i malo, popravak motornih vozila* i *Prerađivačka industrija* na području Grada Malog Lošinja.

Ukupni prihodi cresko-lošinjskog otočja u 2019. godini bili su ispod županijskog prosjeka. Ukupni prihodi po zaposlenom u Gradu Cresu u 2019. godini iznosili su 473.534 kn, dok su u Gradu Malom Lošinj iznosili 518.166 kn. Ukupni prihodi po zaposlenom u Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini iznosili su 636.495 kn te su za 25,6 % veći od prihoda po zaposlenom na području Grada Cresa, odnosno za 18,59 % veći od prihoda po zaposlenom na području Grada Malog Lošinja.

### Turizam

Turizam cresko-lošinjskog otočja najzastupljenija je i najvažnija djelatnost te predstavlja važan segment razvojnih mogućnosti i okosnica je razvoja otoka. Turizam ujedno zapošljava najveći broj stanovnika ovog otočja. Gradovi Cres i Mali Lošinj su 2021. godine izradili **Strategiju razvoja turizma: Mali Lošinj i Cres.**<sup>21</sup> Strategija daje cjelovitu sliku dosadašnjeg razvoja turizma, analizira i ocjenjuje postojeće stanje i daje smjernice i scenarije budućeg razvoja.

Prema dostupnim podacima DZS-a, gradovi Cres i Mali Lošinj kontinuirano bilježe povećanje broja dolazaka i noćenja turista. U promatranom razdoblju (2016.-2019.) zabilježeno je povećanje ukupnog broja dolazaka turista (strani i domaći) i to za Grad Mali Lošinj 7,5 %, dok je za Grad Cres zabilježeno povećanje od 8,1 %. Također, u istom

---

<sup>21</sup> <https://www.visitlostinj.hr/hr/planski-dokumenti.aspx>, preuzeto 25.10.2022.

promatranom razdoblju povećan je broj noćenja turista, u Gradu Malom Lošinj za 4,88 %, a u Gradu Cresu za 7,95 %.

Grad Cres u 2019. godini bilježi smanjenje broja noćenja od 0,20 % u odnosu na 2018. godinu, uz minimalno povećanje broja dolazaka. Grad Mali Lošinj bilježi smanjenje broja noćenja od 0,60 % u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu i smanjenje broja dolazaka.

Grad Mali Lošinj je u 2021. godini bio vodeća turistička destinacija Kvarnera s udjelom od 13,3 % u noćenjima. U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2021. godine na području Grada Malog Lošinja ostvareno je 251.096 dolazaka i 2.017.369 noćenja, što je za 85,35 % noćenja i 79,41 % dolazaka u odnosu na 2019. godinu.

Tijekom razdoblja siječanj-prosinac 2021., glavnina turističkog prometa registrirana je u komercijalnim smještajnim kapacitetima s udjelom od 82,8 %. Promatrajući razdoblja u godini, tijekom srpnja i kolovoza ostvaruje se 67,5 % ukupnog turističkog prometa, a u razdoblju lipanj-rujan 92,5 % ukupnih noćenja. Najbolje rezultate u odnosu na 2019. godinu, ostvarili su kampovi s indexom 96,7. Prosječni dani boravka gostiju su 8 dana, dok je vodeća starosna skupina gostiju u rasponu 45-54 godine.

U 2021. godini Grad Cres je ostvario 116.317 dolazaka i 970.965 noćenja turista. U odnosu na rekordnu 2019. godinu to je 14 % manje dolazaka i 16,67 % manje noćenja. Prosječni broj dana boravka turista u 2021. godini iznosio je 8,35 dana, dok je u 2019. iznosio 8,58 dana. Najveći broj dolazaka i noćenja ostvaren je u kampovima, a slijede ih objekti u domaćinstvu. Najmanji pad broja dolazaka vidljiv je u nekomercijalnom smještaju, a najveći u hotelima. U ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj ostvareno je 17,83 % manje dolazaka i 1,50 % manje noćenja u odnosu na 2019. godinu.

U detaljnu analizu dolazaka i noćenja nisu uključeni podaci za 2020. godinu, zbog pandemije COVID-19, zbog čega se uslijed straha, bolesti, ekonomskih razloga, zatvorenosti zemlje prebivališta i boravišta te drugih razloga, manji broj turista odlučio na putovanje. Slijedom navedenog, 2020. godina nije referentni pokazatelj uspješnosti turističke sezone. Epidemiološke mjere uvedene zbog pandemije COVID-19 imale su i imaju značajan usporavajući učinak.

Ovdje treba napomenuti da se podaci za promatrano razdoblje evidentirani u eVisitoru neznatno razlikuju od službenih podataka DZS-a.

Cresko-lošinjsko otočje karakterizira izrazita sezonalnost. Najveći broj turista, evidentiran je u ljetnim mjesecima (VII.-VIII.) zbog proizvoda sunce i more, dok u zimskim mjesecima (XI.-II.), na području otoka je ostvaren minimalan, odnosno neznatan broj posjetitelja i to zbog nedostatka ponude te pratećih sadržaja. Problem sezonalnosti se očituje u smanjenom broju poslova tijekom zimskih mjeseci i predstavlja jedan od razloga odlaska mladih osoba i obitelji s otoka.

Cresko-lošinjsko otočje usmjereno je na razvoj već prepoznatljivih vrsta turizma: zdravstveni turizam koji se dijeli na wellness, lječilišni i medicinski, nautički turizam, ruralni turizam, sportski turizam, ekoturizam, gastroturizam i kulturni turizam.

Najveće poduzeće sukladno podacima FINA-e, u djelatnosti turizma, a ujedno po kapitalu i rezervama u 2020. godini u Primorsko-goranskoj županiji je Jadranka d.d.

Nautički turizam važna je odrednica razvoja i važan oblik turizma cresko-lošinjskog otočja te Primorsko-goranske županije, a osim prirodnih predispozicija, zbog blizine emitivnih tržišta ima snažnu osnovu za daljnji razvoj kao i prateće djelatnosti Plavog gospodarstva.

Na cresko-lošinjskom otočju nalaze se ukupno četiri luke nautičkog turizma od kojih se 2 nalaze na otoku Cresu te dvije na otoku Lošinj.

Na otoku Cresu nalazi se ACI marina Cres – smještena je u blizini centra Grada Cresa i ima brojne sadržaje. Druga marina koja se nalazi na otoku Cresu je marina Brodogradilište Cres, koja je smještena u sklopu brodogradilišta jugoistočno od creske luke i samog centra grada, a ima 50 vezova u moru i 100 suhih vezova.

Na otoku Lošinju se nalazi Y/C Marina Lošinj koja raspolaže sa 175 vezova u moru i može prihvatiti sve vrste plovila, veličine do 30 metara. Također, tu je smještena i marina A/C Poljana.

### **Obrtništvo**

Na području gradova Cresa i Malog Lošinja djeluje Udruženje obrtnika Cres-Lošinj s ciljem zaštite, promicanja i zastupanja interesa svojih članova, brige o unapređenju školskog sustava u obrtništvu te donošenja odluka o svim pitanjima vezanim za obrtništvo. U Gradu Cresu u 2021. godini bilo je evidentirano 157 obrta (aktivnih, privremeno obustavljenih te obrta u stanju mirovanja), dok je u Gradu Malom Lošinju u 2021. godini evidentirano ukupno 379 obrta (aktivnih, privremeno obustavljenih te obrta u stanju mirovanja). Broj od 536 obrta registriranih na području cresko-lošinjskog otočja čini udio od 6,08 % u ukupnom broju obrta registriranih na području Primorsko-goranske županije.

Od ukupnog broja obrta u Gradu Cresu, 15,92 % obavlja djelatnost smještaja, 9,55 % djelatnost biljne i stočarske proizvodnje, lovstva i uslužne djelatnosti povezane s njima te 19,75 % djelatnost ribarstva.

Od ukupnog broja obrta u Gradu Malom Lošinju, 8,97 % obrta obavlja djelatnost smještaja, 6,72 % djelatnost biljne i stočarske proizvodnje, lovstva i uslužne djelatnosti povezane s njima, a 17,09 % djelatnost ribarstva.

### **Poduzetničke zone**

Poduzetničke zone su infrastrukturno opremljena područja definirana prostornim planovima, namijenjena obavljanju određenih vrsta poduzetničkih, odnosno gospodarskih aktivnosti.

Prema podacima „Analize poduzetničkih zona u Primorsko-goranskoj županiji i prijedlog razvoja malih poslovnih zona u razdoblju 2019.-2021. godine“<sup>22</sup>, na području Grada Cresa aktivne su dvije poduzetničke zone. Zona Volnik, u kojoj posluju gospodarski subjekti, ima ukupnu površinu od 9,33 ha, dok zona Loznati ima izgrađenu infrastrukturu i površinu od 1,23 ha. Površina neaktivnih zona je 3,64 ha (Poslovna zona Pržić i Poslovna zona Orlec). Poduzetnička zona Volnik namijenjena je različitim sadržajima. Unutar poslovne zone nalazi se više poslovnih subjekata: skladište Cresanke d.d., upravna zgrada Vodoopskrbe i odvodnje, Komunalnih usluga Cres Lošinj i Elektro - vode, stanica za tehnički pregled vozila, trgovački objekt Volnik, autocentar Sablić.

Na području Grada Malog Lošinja postoji jedna poduzetnička zona – zona Kalvarija – u kojoj posluju gospodarski subjekti na površini od 23,11 ha. Zona je u mješovitom vlasništvu: u vlasništvu Grada Mali Lošinj i u privatnom vlasništvu. Zona ima vodu i struju, dok je prometnica samo dijelom izgrađena. Postoje izgrađene hale i poslovni prostori, pa je zona većim dijelom (70 %) u funkciji.

### **Brodogradnja**

Brodogradnja koja je prisutna na cresko-lošinjskom otočju, uz nautičko gospodarstvo i nautički turizam, jedan je od sektora plave ekonomije koji značajno može podići razinu

---

<sup>22</sup> Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, 2019. godina

konkurentnosti malih poduzetnika. Trenutno na cresko-lošinjskom otočju djeluju 2 brodogradilišta od kojih jedno u Gradu Cresu, a drugo u Gradu Malom Lošinj.

Na otoku Lošinj svoju djelatnost obavlja brodogradilište Lošinjska plovidba – Brodogradilište d.o.o. Brodogradilište datira iz 1850. godine, a prepoznatljivo je po izgradnji najvećeg drvenog broda na Mediteranu i prvog čeličnog jedrenjaka.<sup>23</sup> Poduzeće je registrirano za djelatnost Popravak i održavanje brodova i čamaca (33.15) i pruža usluge remonta i popravka brodova. Danas djeluje unutar grupe Lošinjska plovidba – Holding d.d. unutar kojeg je i poduzeće Lošinjska plovidba „Turizam“ d.o.o. Poduzeće je u 2019. godini zapošljavalo 83 osobe i ostvarilo je prihod od 68,80 milijuna kuna, odnosno dobit od 2,42 milijuna kuna.

Na području Grada Cresa djeluje poduzeće Brodogradilište Cres d.d., malo brodogradilište koje obavlja djelatnost remonta i djeluje od 1947. godine. Prema podacima FINE, u 2020. godini u brodogradilištu su bile zaposlene 24 osobe, a ostvaren je prihod od 8,23 milijuna kuna, odnosno dobit od 302.877 kuna.

### **Poljoprivreda i šumarstvo**

**Poljoprivredna djelatnost** imala je važnu povijesnu ulogu u segmentu razvoja gospodarstva otoka Cresa i Lošinja. Prirodna osnova otoka Cresa zbog reljefa i položaja ne pruža povoljne uvjete za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Ovčarstvo i maslinarstvo, danas su glavne poljoprivredne grane na otoku i spadaju među najstarija zanimanja stanovništva otoka Cresa. Iako je mali broj domicilnog stanovništva koje se bavi tim zanimanjima, ono je i dalje prisutno te upotpunjuje cjelokupno gospodarstvo otočja. Na otoku Lošinj tradicionalno su prisutne dvije osnovne poljoprivredne grane: ovčarstvo i maslinarstvo, uz prateće pčelarstvo, povrtlarstvo i vinogradarstvo, koje su i danas u puno manjem obujmu prisutne na otoku.

Poljoprivredno zemljište na cresko-lošinjskom otočju je 2019. godine zauzimalo 4.684,0269 ha, odnosno 3.206,1802 ha na području otoka Cresa i 1.477,8467 ha na području otoka Lošinja, dok je na razini Primorsko-goranske županije iznosilo 16.982,2019 ha.

Površina oranica Grada Cresa iznosi 24,11 ha s ukupnim brojem od 57 parcela, dok Grad Mali Lošinj ima ukupnu površinu od 7,43 ha s ukupnim brojem od 46 parcela. Na području Grada Cresa nalazi se ukupno 4 staklenika na oranicama površine 0,11 ha i ukupno 593 parcele krških pašnjaka s površinom od 1.277,45 ha, dok pašnjaka nema. Na području Grada Malog Lošinja nalazi se 1 staklenik na oranici površine 0,02 ha i ukupno 1.091 parcela krških pašnjaka površine 2.002,63 ha.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na području Grada Malog Lošinja registrirana su 253 obiteljska poljoprivredna gospodarstva od kojih se najviše nalazi na području naselja Mali Lošinj (146) i Veli Lošinj (33). Na području Grada Cresa registrirano je 230 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava od kojih se najviše nalazi na području naselja Cres (170) i Orlec (21). Izuzev 230 registriranih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, na području Grada Cresa registrirana su i 2 obrta, 5 samoopskrbnih poljoprivrednih gospodarstava, 6 trgovačkih društava, 2 poljoprivredne zadruge i 1 pravna osoba. Na otoku Cresu djeluju Poljoprivredna Zadruga Cres, čiji je cilj daljnji razvoj ovčarstva i maslinarstva prateći trendove u Europi i Poljoprivredna zadruga Loznati, koja se bavi uzgojem koza i ovaca.

---

<sup>23</sup> <https://www.shipyard-losinj.hr/hr/o-nama/povijest>, preuzeto 4. studeni 2022.

Na području Grada Malog Lošinja, uz 253 registrirana obiteljska poljoprivredna gospodarstva, registrirano je i 3 obrta, 16 samoopskrbnih poljoprivrednih gospodarstava, 14 trgovačkih društava i 1 zadruga.

Najveći dio prostora otoka Lošinja su **šumske površine** koje uz ekološku i zaštitnu imaju i gospodarsku funkciju te se nalaze u privatnom i državnom vlasništvu. Gospodarenje šumama i šumskim zemljištem na cresko-lošinjskog otočja podrazumijeva održavanje biološke raznolikosti, sposobnosti obnavljanja, vitalnosti i potencijala šuma, u cilju ispunjenja gospodarske, ekološke i društvene funkcije šuma.

### **Lovstvo**

Na cresko-lošinjskom otočju nalaze se lovna područja koja su u državnom i zajedničkom vlasništvu (županijskom i državnom). Na otoku Cresu u državnom vlasništvu je lovište VIII/27 Zeča, dok su u zajedničkom vlasništvu VIII/107 Batajna-Hrasta, VIII/108 Cres, VIII/131 Belej-Osor i Tramuntana.

Na otoku Lošinju lovišta u zajedničkom vlasništvu su: VIII/106 Nerezine, VIII/132 Punta Križa, VIII/109 Unije, VIII/105 Ćunski-Kurila, VIII/103 Ilovik, VIII/104 Veli Lošinj.

Na cresko-lošinjskom otočju djeluju Lovačko društvo „OREBICA“ Cres, Lovačko društvo „HALMAC“, Nerezine, Lovačka udruga „ŠLJUKA“ Belej, Lovozakupnik: „Sridnja“ d.o.o. Unije, Lovozakupnik: Udruga „Pramenka“, Lovačko društvo „Kamenjarka“ Mali Lošinj, Lovozakupnik: ŽLD „Vepar“ Njivice te Lovozakupnik: MA – RA d.o.o., 10000 Zagreb, Širolina 6.

### **Ribarstvo i marikultura**

Ribarstvo je prisutna djelatnost na cresko-lošinjskom otočju zahvaljujući povoljnom geografskom položaju o čemu govori i dugogodišnja tradicija ribarstva.

Na cresko-lošinjskom otočju ne postoje ribarske luke već se ribarska plovila uglavnom sidre u postojećim lukama otvorenim za javni promet otoka Lošinja i Cresa.

Na području gradova Cresa i Malog Lošinja registrirani su obrti u području ribarstva. Na području Grada Cresa u 2020. godini bilo je registrirano 6 trgovačkih društava koja su ukupno zapošljavala 177 osoba. Na području Grada Malog Lošinja bilo je registrirano 14 trgovačkih društava koja su ukupno zapošljavala 48 osoba.

Sportski i rekreacijski ribolov prisutan je na cresko-lošinjskom otočju za što je potrebna dozvola, bez obzira obavlja li se s obale ili iz brodice.

Na području Grada Cresa registrirano je poduzeće Orada Adriatic d.o.o. koje je ujedno i najveće poduzeće u sektoru ribarstva u Primorsko-goranskoj županiji. Poduzeće djeluje u četiri glavna segmenta: uzgoj bijele ribe – orade i brancina, otkup i plasman sitne jadranske plave ribe, prerada uzgojne i otkupne ribe te prodaja zamrznute ribe i povrća. Poduzeće je u privatnom je vlasništvu i u 2021. godini je ostvarilo ukupni prihod u iznosu od 203.910.317,00 kn, s više od 190 zaposlenika.

## **2.6. DRUŠTVENE DJELATNOSTI**

Podpoglavlje društvene djelatnosti daje prikaz aktivnosti vezane uz odgoj i obrazovanje, kulturu, sport i tehničku kulturu, zdravstvo i socijalnu skrb, kao jednog od najvažnijih čimbenika razvoja cresko-lošinjskog otočja.



### **Predškolski odgoj i obrazovanje**

Na cresko-lošinjskom otočju, programi predškolskog odgoja i obrazovanja provode se u jasličkim i vrtičkim odgojnim skupinama, za djecu od navršениh godinu dana života do polaska u osnovnu školu. Prema podacima DZS-a, u 2020. godini na cresko-lošinjskom otočju djelovale su ukupno 2 ustanove.

Dječji vrtić Girice, čiji je osnivač Grad Cres i koji se nalazi u Cresu, organiziran je u sedam odgojnih skupina: tri jasličke i četiri vrtičke skupine, prema kronološkoj dobi djeteta u tzv. jasličke skupine (djeca do 3. godine) i vrtičke skupine (djeca od 3-7 godina), a sve skupine su dobno mješovite.

Dječji vrtić Cvrčak, čiji je osnivač Grad Mali Lošinj, svoju djelatnost obavlja na pet lokacija, u Centralnom objektu Cvrčak te u četiri područna odjeljenja: u područnom odjeljenju Perla u Malom Lošinju, područnim odjeljenjima Žižula i Nešpula u Velom Lošinju te u područnom odjeljenju Žalići u Nerezinama.

U razdoblju od 2015./2016. do 2019./2020. godine, broj upisane djece u programe predškolskog odgoja i obrazovanja se smanjivao, izuzev u pedagoškoj godini 2017./2018. u kojoj je zabilježeno povećanje broja upisane djece. U pedagoškoj godini 2019./2020. zabilježeno je smanjenje broja upisane djece za 6,93 % u Gradu Cresu, dok je U Gradu Malom Lošinju zabilježeno smanjenje broja upisane djece za 4,15 %.

### **Osnovnoškolsko obrazovanje**

Djelatnost osnovnoškolskog obrazovanja na cresko-lošinjskom otočju odvija se u ukupno 2 osnovne škole<sup>24</sup>: jedna osnovna škola se nalazi na području Grada Cresa i jedna na području Grada Malog Lošinja. Osnovna škola Maria Martinolića iz Malog Lošinja najveća je otočna škola te uključuje i 5 područnih škola: PŠ Veli Lošinj, PŠ Nerezine, PŠ Unije, PŠ Ilovik, PŠ Susak. Škola, uz standardne jednosmjenske razrede, ima i četiri odjela cjelodnevne nastave i šest odjela glazbene osnovne škole. Od 2009. godine u školi postoji i razredni odjel posebnog programa za učenike koji se školuju sukladno Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju<sup>25</sup>.

Na području Grada Cresa nalazi se osnovna škola Frane Petrića koja je 2016. godine dobila status međunarodne Eko škole. Također, u osnovnoj školi Cres djeluje razredni odjel posebnog programa i odjeli Glazbene škole. Osnovna škola Frane Petrića u 2018./2019. godini bila je dio projekta „Energetska obnova zgrada osnovnih škola Primorsko-goranske županije“ koji predstavlja najveću kapitalnu županijsku investiciju u školstvu.

Broj učenika u osnovnim školama otoka Cresa i Lošinja, u razdoblju od 2012. do 2019. godine nije znatno varirao. Osnovna škola Frane Petrić u školskoj godini 2011./2012. brojila je ukupno 200 učenika, dok je u školskoj godini 2018./2019. brojila 213 učenika. Osnovna škola Maria Martinolića u školskoj godini 2011./2012. godini brojila je 529 učenika, dok je u školskoj godini 2018./2019. brojila 554 učenika.

U školskoj godini 2020/2021, na otoku Cresu djelovala je jedna osnovna škola, s 207 djece i 30 učitelja. Osnovna škola iz Malog Lošinja imala je ukupno 540 upisanih učenika i 55 učitelja, a djelovala je na 6 lokacija, od kojih su na dvije bila 2 četverogodišnja područna odjeljenja. Vidljivo je smanjenje broja upisane djece uz istovremeno povećanje broja učitelja.

---

<sup>24</sup> Prema podacima Državnog zavoda za statistiku

<sup>25</sup> Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju, Narodne novine 24/15

### **Srednjoškolsko obrazovanje**

Na cresko-lošinjskom otočju djeluje pet srednjih škola koje se nalaze u Malom Lošinju i djeluju pod objedinjenim imenom Srednja škola Ambroza Haračića. Na otoku Cresu djeluje područna škola Ambroza Haračića s programom Opće gimnazije. Srednja škola Ambroza Haračića posjeduje četverogodišnje programe: Opća gimnazija, Hotelijersko-turistički tehničar, Pomorski nautičar, Tehničar za brodstrojarstvo i trogodišnje programe: Kuhar, Konobar, Prodavač, Pomoćni kuhar i slastičar TES.

Srednja škola Ambroza Haračića, u razdoblju od 2012. do 2019. godine bilježi smanjenje broja učenika. U školskoj godini 2011./2012. zabilježeno je ukupno 400 učenika, dok je školsku godinu 2018./2019. školu pohađao ukupno 301 učenik, što označava smanjenje broj učenika za 24,75 %. Ukupan broj nastavnika minimalno se smanjivao u razdoblju od 2014. do 2019. godine.

Uvidom u podatke DZS-a za 2020./2021. školsku godinu vidljivo je da na otoku Lošinju djeluje 5 srednjih škola s 305 upisanih učenika i 80 nastavnika. Iako se broj nastavnika povećao s 58 na 80, broj učenika je porastao za 4 u odnosu na 2018./2019. školsku godinu.

### **Obrazovanje odraslih**

Na području Grada Malog Lošinja nalazi se jedna ustanova za obrazovanje i to Pučko otvoreno učilište Mali Lošinj koje je u vlasništvu Grada Malog Lošinja. Osnovano je 1961. godine kao Narodno sveučilište, a od 1998. djeluje kao Pučko otvoreno učilište. Sjedište ustanove je u Gradu Malom Lošinju, a izdvojeni objekt Pučkog učilišta je Kino dvorana, i prostor bivše glazbene škole, zgrada koja se koristi u obrazovne te druge kulturno-društvene aktivnosti što uključuje ljetnu pozornicu na adresi Giovanni del Conte 13, Mali Lošinj te time postaje Centar za kulturu.

U Gradu Cresu nalazi se Palača Moise koja predstavlja znanstveno-edukacijski centar, otočni hub Sveučilišta u Rijeci čija je društvena narav i hibridna namjena posvećena stanovnicima cresko-lošinjskog otočja, akademskoj i istraživačkoj zajednici, kao i svima zainteresiranim za programe.

### **Kultura, sport i tehnička kultura**

Prema podacima Ministarstva pravosuđa i uprave, na dan 1. rujna 2021. godine na cresko-lošinjskom otočju bile su registrirane ukupno 202 udruge, od kojih 52 u području **kulture i umjetnosti**, što čini udio od 4,81 % od ukupnog broja registriranih aktivnih udruga u Primorsko-goranskoj županiji, odnosno 6,47 % od ukupnog broja registriranih aktivnih udruga u kulturi i umjetnosti u Primorsko-goranskoj županiji. Od ukupno 202 registrirane udruge, 58 udruga (21 u području kulture i umjetnosti) nalazi se na području Grada Cresa, dok se 144 udruge (31 u području kulture i umjetnosti) nalaze na području Grada Malog Lošinja.

Najznačajnija događanja/manifestacije u kulturi su Cresko kulturno ljeto, Lubeničke glazbene večeri, Dani Tramuntane, Creski Kaić, Dani creske janjetine i maslinovog ulja, Jazz Festival Lošinj, Noći muzeja na Malom Lošinju, Karneval Mali Lošinj, Veloselski ljetni užanci, Nerezinske ljetne igre, Pomorske večeri, „Lošinjskim jedrima oko svijeta“, Lošinjski polumaraton, Osorske glazbene večeri te brojne druge. U Gradu Malom Lošinju djeluje radio postaja Radio Mali Lošinj – Radio Jadranka. Udruge i njihovi programi u kulturi financiraju se iz lokalnih, županijskih i državnih izvora, putem privatnih donacija/sponzorstava te samom djelatnošću udruga. Na cresko-lošinjskom otočju nalaze se 3 muzeja: Creski muzej, Muzej Apoksiomena te Lošinjski muzej.

**Sport i rekreacija** predstavljaju jednu od najvažnijih društvenih aktivnosti na cresko-lošinjskom otočju. Sportsko-rekreativna djelatnost na cresko-lošinjskom otočju izuzetno je razvijena. Sportsko-rekreativne aktivnosti građana provode amaterske sportske udruge, dok se poticanje i promicanje sporta provodi kroz rad školskih sportskih udruga (klubova). Prema podacima Ministarstva pravosuđa i uprave, na dan 1. rujna 2021. godine na cresko-lošinjskom otočju bile su registrirane ukupno 44 udruge iz područja sporta, od kojih 12 na području Grada Cresa, a 32 na području Grada Malog Lošinja. Udio sportskih udruga u ukupnom broju udruga na cresko-lošinjskom otočju iznosi 21,78 %. Sportske udruge cresko-lošinjskog otočja čine udio od 4,77 % od ukupnog broja registriranih aktivnih udruga u području sporta u Primorsko-goranskoj županiji. O važnosti i kvaliteti sporta govori i činjenica da je Grad Mali Lošinj osvojio titulu Europskog otoka sporta za 2020. godinu. Cresko-lošinjsko otočje u 2021. godini ima jednog kategoriziranog sportaša pri Hrvatskom olimpijskom odboru.

Na cresko-lošinjskom otočju nalaze se 2 sportske dvorane. Sportska infrastruktura Grada Cresa uključuje 1 nogometni stadion i igralište, 1 sportsku dvoranu te 1 teniski centar, dok sportsku infrastrukturu Grada Malog Lošinja čini 1 boćalište, 1 nogometni stadion i igralište, 1 sportska stijena te 3 teniska centra. Nedavno je na području Grada Cresa dovršen projekt izgradnje sportskog igrališta na otvorenom – fitness street workout parka – odobrenog u sklopu natječaja „Razvoj opće društvene infrastrukture u svrhu podizanja kvalitete života stanovnika LAG-a“. Na cresko-lošinjskom otočju djeluju brojne sportske udruge.

Glavni dionici **tehničke kulture** cresko-lošinjskog otočja su udruge koje djeluju u području tehničke kulture, kao i odgojno-obrazovne ustanove te poduzeća s registriranom djelatnošću u tehničkoj kulturi. Prema podacima Ministarstva pravosuđa i uprave, na dan 1. rujna 2021. godine na cresko-lošinjskom otočju bilo je registrirano ukupno 6 udruga iz područja tehničke kulture, što čini udio od 2,97 % od ukupnog broja registriranih aktivnih udruga na cresko-lošinjskom otočju. Udio udruga iz područja tehničke kulture s cresko-lošinjskog otočja u ukupnom broju udruga tehničke kulture u Primorsko-goranskoj županiji (kojih je 2021. godine bilo 194) iznosi 3 %. Sve navedene udruge nalaze se na području Grada Malog Lošinja. Ako se uspoređuje broj udruga u tehničkoj kulturi na 10.000 stanovnika, cresko-lošinjsko otočje zaostaje za prosjekom Primorsko-goranske županije, međutim u povoljnijoj je situaciji od Priobalja i Gorskoga kotara.

## **Zdravstvo**

Gradovi Cres i Mali Lošinj, uz Primorsko-goransku županiju, ulažu znatna financijska sredstva u zdravstveni standard građana. Ulaganja u zdravstvo u Gradu Cresu u 2021. godini iznosila su ukupno 890.564,74 kune, a Grad Mali Lošinj je uložio 1.197.492,96 kuna.

Zdravstvena zaštita na području Primorsko-goranske županije, kao i cresko-lošinjskog otočja, organizirana je na temelju Mreže javne zdravstvene službe. Primorsko-goranska županija osnivač je sljedećih zdravstvenih ustanova na primarnoj i sekundarnoj razini zdravstvene zaštite koje djeluju na cresko-lošinjskom otočju: Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, ispostave Cres i Mali Lošinj, Zavod za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije, Lječilište Veli Lošinj i ispostava Doma zdravlja Primorsko-goranske županije – Dom zdravlja dr. Dinko Kozulić.

Primarnu zdravstvenu zaštitu na cresko-lošinjskom otočju obavlja Dom zdravlja dr. Dinko Kozulić.

## Socijalna skrb

Socijalnu zaštitu na cresko-lošinjskom otočju provodi Centar za socijalnu skrb Cres-Lošinj. Djelatnost Centra za socijalnu skrb Cres-Lošinj odvija se u sjedištu Centra u Malom Lošinju i Uredu u Cresu. Briga o starijim osoba pruža se u Domu za starije osobe Marko A. Stuparić, Veli Lošinj. Dom je javna ustanova, osnovana od strane Primorsko-goranske županije, koja pruža usluge njege, medicinske zaštite, socijalnog rada, fizikalne terapije i radno-okupacione aktivnosti. Dom pruža usluge na dvije lokacije: u sjedištu ustanove u Velom Lošinju i dislociranoj jedinici Doma u Cresu. Dom osigurava smještaj za ukupno 93 korisnika o kojima brine 40 zaposlenih osoba, od čega se u jedinici Veli Lošinj osigurava smještaj za 73 korisnika, a u dislociranoj jedinici u Cresu za 20 korisnika.

U 2021. godini Grad Mali Lošinj uložio je 2.211.983,13 kune u socijalni standard građana, a Grad Cres 537.350,20 kuna.

Prema podacima Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike cresko-lošinjsko otočje, uz otok Rab, bilježi najmanji udio korisnika socijalne skrbi. Samo 16 osoba prima zajamčenu minimalnu naknadu, 125 prima jednokratnu naknadu, 62 osobe primaju osobnu invalidninu. Na dan 31. prosinca 2020. godine na cresko-lošinjskom otočju nije bilo korisnika usluge „Pomoć u kući“.

Važno je napomenuti da od ukupnog broja stanovnika samo 0,1 % koristi zajamčene minimalne naknade, dok udio na razini Primorsko-goranske županije iznosi 0,5 %. Gotovo 1/3 korisnika zajamčene minimalne naknade je s područja Gorskog kotara.

## 2.7. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI

U podpoglavlju o infrastrukturi analizira se stanje cestovne i lučke, zračne i elektroničko-komunikacijske te vodno gospodarske infrastrukture. Obrazlaže se i značaj energetske infrastrukture, naročito u kontekstu obnovljivih izvora energije te utvrđuju razvojni problemi i potrebe cresko-lošinjskog otočja.

### Infrastruktura cestovne, lučke i zračne infrastrukture

**Prometna mreža** izgrađena je na otocima Lošinju i Cresu, dok na otocima Iloviku, Susku, Unijama te Velim i Malim Srakanama nema cestovnog prometa, pa ne postoje ni javne ceste. Glavna cestovna prometnica je državna cesta D100 (ukupne duljine 80,3 km). Državna cesta D100 nije u cijelosti rekonstruirana i proširena (Veli Lošinj – Mali Lošinj – Merag).

Na prostoru Grada Malog Lošinja i Grada Cresa izgrađene su brojne nerazvrstane prometnice koje su najčešće ulice u naseljima. Ukupna duljina nerazvrstanih cesta na području Grada Malog Lošinja iznosi 312,95 km, dok ukupna duljina nerazvrstanih cesta na području Grada Cresa iznosi 143,50 km. Na području otoka Cresa nalaze se županijske i lokalne ceste.

Na cresko-lošinjskom otočju djeluju dvije lučke uprave: **Županijska lučka uprava Cres i Županijska lučka uprava Mali Lošinj**, čija je zadaća briga o gradnji, održavanju, upravljanju, zaštiti i unaprjeđenju pomorskog dobra koje predstavlja lučko područje, gradnja i održavanje lučke podgradnje i drugo.

Na području Grada Mali Lošinj nalaze se tri luke županijskog značaja i 19 luka lokalnog značaja. Na području Grada Cresa nalaze se 4 luke županijskog značaja i 2 luke lokalnog značaja.

Na cresko-lošinjskom otočju uspostavljene su trajektno-brodске linije, brzo-brodске linije, brodске (klasične) linije odnosno županijske i međuzupanijske linije koje su u nadležnosti Županije. Tijekom cijele godine, promet se odvija trajektnim linijama Merag – Valbiska i Porožina – Brestova. Katamaranskom i trajektnom linijom otok Lošinj i Cres povezani su sa Zadrom (Premudom-Silbom-Olibom-Istom) i Pulom, te s Rijekom katamaranskom linijom Mali Lošinj-Ilovik-Susak-Unije-Martinšćica-Cres-Rijeka, ali i brodom s manjim otocima Suskom, Ilovikom i Unijama. Prema podacima DZS-a u lukama otoka Cresa, u razdoblju od 2016. do 2019. godine, broj putnika se kontinuirano povećavao, ponajviše zahvaljujući ulaganjima u turizam.

Trajektna linija na relaciji Valbiska – Merag kontinuirano se ističe i po broju vozila i po broju putnika te se radi o jednoj od najprometnijih trajektnih linija na nacionalnoj razini. Na navedenoj liniji je u 2019. godini prevezeno ukupno 471.143 vozila, po čemu je najuspješnija linija u državi, dok je na liniji Brestova – Porožina ukupno prevezeno 232.935 vozila, odnosno dvostruko manje. Tijekom 2020. godine dolazi do pada prometa, kao posljedica pandemije COVID-19. Oporavak je vidljiv u 2021. godini, kada se promet putnika i vozila približio rezultatima iz 2019. godine.

**Zračno pristanište** Mali Lošinj (ZPML) je zračna luka registrirana za domaći i međunarodni javni promet, koja ima uzletno-sletnu stazu dužine 900 m, širine 30 m, kodne oznake 1C<sup>26</sup>. Staza je instrumentalna, za neprecizni prilaz, a dužinom zadovoljava za slijetanje i uzlijetanje STOL<sup>27</sup> aviona. Služi za javni zračni promet i prijevoz za vlastite potrebe, kao i za povremeni prijevoz na liniji Unije-Mali Lošinj-Unije, budući da na Unijama postoji uzletno-slijetna staza.

Današnja razina prometa je znatno manja u odnosu na promet prije 7 godina, međutim ima veliku perspektivu za daljnji razvoj, posebice uz rekonstrukciju koja uključuje produljenje piste. Prema podacima DZS-a, kroz Zračnu luku Mali Lošinj, 2016. godine prošlo je ukupno 4.086 putnika, godine 2017. ukupno 2.957 putnika, 2018. godine ukupno 3.368 putnika, 2019. godine 3.385 putnika, a u 2020. godini samo 1.156 putnika i to zbog utjecaja pandemije COVID-19. U godini 2021. zabilježen je 2.125 putnik.<sup>28</sup>

Na području Grada Malog Lošinja planira se izgradnja heliodroma – uzletišta za helikoptere i to na otocima Susku, Unijama, Velim Srakanama i Iloviku.

### **Sustav elektroničke komunikacijske infrastrukture**

Gradovi Cres i Mali Lošinj su u 2019. godini pristupili izradi Plana razvoja širokopojasne infrastrukture te je isti u postupku usvajanja (2022). Prema podacima portala HAKOM, na području gradova Cresa i Malog Lošinja dostupne su širokopojasne mreže putem fiksnih i pokretnih mreža. Prema podacima HAKOM-a više od 30 % kućanstva je pokriveno ugovorenim nepokretnim širokopojasnim pristupom (brzine 30 do 100 Mbit/s), dok je

<sup>26</sup> Prema International Civil Aviation Organization (ICAO)

<sup>27</sup> Short take off and landing – kratko uzlijetanje i slijetanje

<sup>28</sup> Državni zavod za statistiku, <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/transport/zracni/>, <https://web.dzs.hr/arhiva.htm>, [https://web.dzs.hr/Hrv\\_Eng/publication/2021/05-01-03\\_12\\_2021.htm](https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/05-01-03_12_2021.htm), preuzeto 15. rujna 2022.

prema anketi Primorsko-goranske županije taj postotak manji od 5 %. Sukladno Uredbi o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme<sup>29</sup>, na području Grada Malog Lošinja nalazi se 13 elektroničkih komunikacijskih zona namijenjenih izgradnji samostojećih antenskih stupova.

Na području Primorsko-goranske županije od 2012. godine provodi se projekt „e-Županija“, koji je usmjeren ka razvoju elektroničke komunikacijske mreže širokog pojasa s ciljem omogućavanja korištenja e-usluga građanima i institucijama u informatičkom oblaku Primorsko-goranske županije.

Europska komisija u okviru programa WiFi4EU želi promicati uvođenje besplatnog WiFi-a za građane i posjetitelje u javnim prostorima diljem Europe, kao što su parkovi, trgovci, javne zgrade, knjižnice, zdravstvene ustanove i muzeji. U Primorsko-goranskoj županiji je do drugog poziva 2019. godine, 25 JLS-ova dobilo vaučer zahvaljujući kojem su realizirali projekt, među kojima su i gradovi Cres i Mali Lošinj.

Na području Grada Malog Lošinja nalaze se jedinice poštanske mreže u Malom Lošincu (2 ureda), Velom Lošincu (1 ured) i u većini naselja (Ilovik, Osor, Nerezine, Susak, Unije, Čunski).

### **Infrastruktura vodno-gospodarskog sustava**

**Vodoopskrbni sustav** cresko-lošinjskog otočja jedan je od najrazvijenijih sustava na razini Republike Hrvatske, a postotak priključenosti stanovništva na vodoopskrbnu mrežu na razini cijele Primorsko-goranske je znatno viši od prosjeka Republike Hrvatske. U posljednjih 5 godina, značajna su sredstva uložena u sustave vodoopskrbe, slijedom čega se povećao postotak priključenosti koji iznosi 98,5 %. Ukupna duljina mreže vodoopskrbnog sustava Cres-Lošinj iznosi više od 200 km.

Na crpilištu Vransko jezero, na nadmorskoj visini od 220 metara, nalaze se dvije vodospreme putem kojih se voda gravitacijski dovodi u sva naselja koja su spojena na vodovodnu mrežu. U sklopu navedenih vodosprema nalaze se tri crpna agregata za opskrbu vodom naselja Orlec, Krčina i Loznati preko vodospreme na nadmorskoj visini 310 m n.m.. Sustav vodoopskrbe prostire se i do otoka Ilovika. Izvedenim podmorskim cjevovodom voda je dopremljena na otok iz smjera Malog Lošinja (južni krak).

Unatoč velikim ulaganjima u vodoopskrbni sustav, sva naselja još uvijek nisu spojena na njega. Navedeno se odnosi na otok Susak na kojem je izvedena hidrantska mreža s pripadajućom vodospremom i crpnom stanicom (koja služi da se prihvaćena voda s vodonosca doprema do vodospreme te iz desalinizatora), otok Unije i Srakane koji se snabdijevaju brodom vodonoscem te naselja Porožina, Filozići, Dragozetići, Beli, Sv.Petar, Predošćica, Vodice, Merag, Podol, Vidovići, Ivanje, Verin i Zabodarski koji nisu spojeni na sustav javne vodoopskrbe, već se po potrebi snabdijevaju pitkom vodom iz autocisterne. Do Verina (kao i Srema i Plata) postoji površinski cjevovod.

U 2018. godini na cresko-lošinjskom otočju isporučeno je oko 1,6 mil. m<sup>3</sup> vode, dok je u 2019. godine potrošnja opala na 1,5 mil. m<sup>3</sup>. Posljednjih godina intenzivnije se ulaže u rekonstrukciju starih vodovoda, čime su gubici sve manji pa su u 2019. godini iznosili 35 %, i bili su u skupini srednjih gubitaka na području Primorsko-goranske županije.

**Sustavi prikupljanja otpadnih voda** na cresko-lošinjskom otočju djelomično zadovoljavaju potrebe sadašnjih korisnika, međutim važno je napomenuti da na otocima najrazvijeniji

---

<sup>29</sup> Uredba o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, Narodne novine 131/12, 92/15, 10/21, 76/22

sustav prikupljanja i odvodnje otpadnih voda imaju naselja Cres i Mali Lošinj. U sustav javne odvodnje priključena su sljedeća naselja: Cres, Valun, Martinšćica, Nerezine (zajedno sa naseljem Bučanje), Mali i Veli Lošinj te otok Susak. Kanalizacijski sustav sastoji se od preko 60 km primarnih i sekundarnih cjevovoda, 5 pročišćivača te većeg broja crpnih stanica.

Projekt kojim se poboljšala kvaliteta sustava za odvodnju sanitarnih voda bio je izgradnja novog mehaničkog uređaja za pročišćivanje otpadnih voda Grada Cresa – UPOV Kimen. Javnim sustavima odvodnje na cresko-lošinjskom otočju upravlja trgovačko društvo Vodoopskrba i odvodnja Cres Lošinj d.o.o.

Gradovi Cres i Mali Lošinj bilježe visok postotak priključenosti stanovništva na sustav odvodnje te je u Gradu Cresu iznosio 86 %, dok je u Gradu Malom Lošinju iznosio 72 %. Važno je napomenuti da je postotak priključenosti cresko-lošinjskog stanovništva najviši u Primorsko-goranskoj županiji – primjerice postotak priključenosti stanovništva na području Gorskog kotara iznosi oko 8 %.

### **Energetska infrastruktura i proizvodnja**

**Elektroenergetski sustav** cresko-lošinjskog otočja dio je prijenosne mreže hrvatskog elektroenergetskog sustava s kojim je povezan putem podmorskog kabela preko otoka Krka.

Cresko-lošinjsko otočje je s kopnom preko otoka Krka povezano i putem 35 kV kabela nazivne snage 21,8 MW, a snaga prijenosnog transformatora na Krku je 20 MVA, kabel je u nadležnosti HEP ODS (Operator distribucijskog sustava), dok su otoci Susak, Unije, Male i Vele Srakane povezani s otokom Lošinjem, ali i međusobno, 10(20) kV podmorskim kabelom, a podmorskim kabelom istih karakteristika povezan je i otok Ilovik s otokom Lošinjem. Područje Grada Cresa u potpunosti je pokriveno sustavom električne energije i potrebe za napajanjem potrošača su zadovoljavajuće, no da bi se osigurala kvalitetna distribucija potrebno je izvršiti određene rekonstrukcije na mreži i trafostanicama. Niskonaponska mreža na području Grada Malog Lošinja je izvedena podzemnim kabelima te u ponekim dijelovima nadzemnim kabelima sa samonosivim kabelskim snopom razvedenim na stupovima ili po fasadama zgrada.

### **Obnovljivi izvori energije**

Cresko-lošinjsko otočje je službeno započelo tranziciju prema čistoj energiji uz potporu inicijative „Čista energija za EU otoke“ koju provodi Tajništvo za otoke pri Europskoj komisiji. Program tranzicije prema čistoj energiji cresko-lošinjskog otočja izrađen je 2019. godine, od strane gradova Cresa i Malog Lošinja u suradnji s Otočnom razvojnom agencijom (OTRA) te Vodoopskrbom i odvodnjom Cres Lošinj. Na cresko-lošinjskom otočju u 2019. godini bilo je instalirano 10 integriranih fotonaponskih elektrana (FNE) ukupne snage 713,84 kW.

Od ukupno instaliranih fotonaponskih elektrana (FNE), 4 se nalaze u Malom Lošinju (Jadranka 1, Jadranka 2, Jadranka 3, Jadranka 4), 2 u Martinšćici (Jadranka 5, Jadranka 6), jedna na Iloviku (Sakatur d.o.o.), 2 na području Cresa (OŠ Frane Petrić i Đanino Sučić Mornarić), jedna na području Miholašćice (naziva Kučić Emil), FNE Skladište i FNE Karaula u vlasništvu Cresanke d.d. (u pogonu su od 2019. i 2020. godine).

U prostorno planskoj dokumentaciji rezervirane su lokacije za 5 neintegriranih sunčanih elektrana, ukupne snage 22,5 MW, za koje se očekuje da će sve biti operativne do kraja 2024. godine. U 2020. godini započela je gradnja najveće sunčane elektrane, Sunčana elektrana Orlec Trinket-istok. Projekt je do ishoda lokacijske dozvole razvijala Primorsko-

goranska županija. Priključna snaga elektrane je 6,5 MW, a očekivana proizvodnja od oko 8,5 milijuna kWh električne energije godišnje, što odgovara potrošnji oko 2.500 kućanstava. Vrijednost investicije iznosi 41 milijun kuna. Također, u pripremnoj fazi su još 4 sunčane elektrane: SE Orlec Trinket-zapad 2 – 4,14 MW, SE Ustrine – 9,99 MW, SE Unije – 1 MW i SE Filozići – 0,5 MW.

Postojećim prostornim planovima nije predviđena gradnja vjetroelektrana cresko-lošinjskog otočja.

Na području gradova Cresa i Malog Lošinja instalirane su punionice za automobile s utičnim mjestima snage od 22 kW do 50 kW.

Na Unijama se provodi važan projekt „Unije – samoodrživi otok“ koji ima za cilj da Unije postane samoodrživ i samodostatan otok. Projekt slijedi model održivog i samodostatnog života na otoku koji bi se mogao implementirati u sličnim otočnim zajednicama.

Zajedno s Fakultetom za strojarstvo i brodogradnju u Zagrebu razmatrani su razni scenariji do 2020./2030. godine prema kojima korištenjem sustava obnovljivih izvora energije i mjerama energetske učinkovitosti otok Unije može postati energetski potpuno neovisan te otok s „0“ emisijom CO<sub>2</sub>. Projekt je uzeo u obzir različite osobitosti malog otoka pa su aktivnosti podijeljene na projekte u segmentu poljoprivrede, turizma i ugostiteljstva, energetike, pomorstva, prometa i infrastrukture, a za operativnu provedbu projekta zadužena je Regionalna energetska agencija Kvarner. U okviru europskog projekta „INSULAE – Maksimiziranje utjecaja inovativnih energetskih pristupa na otocima EU“ na otoku Uniju se razvijaju nova inovativna rješenja za dekarbonizaciju e-otoka koja je ključna, kako za postizanje klimatsko-energetskih ciljeva tako i za bolju kvalitetu života na otocima. Od travnja 2021. godine na cresko-lošinjskom otočju aktivna je i energetska zadruga Apsyrtides. U fokusu zadruge je projekt sunčane elektrane Filozići snage 500 kW. Zadruga trenutno broji 62 člana, a u rujnu 2022. godine pokrenuta akcija prikupljanja sredstava za kupnju terena za izgradnju SE i izradu projektne dokumentacije do ishoda građevinske dozvole.

Valja istaknuti da gradovi Cres i Mali Lošinj te Primorsko-goranska županija već dulji niz godina prednjače u odnosu na ostale gradove i županije po broju energetski obnovljenih javnih i višestambenih zgrada. Na cresko-lošinjskom otočju provedeni su projekti energetske obnove OŠ Frane Petrića u Cresu te energetska obnova Dječjeg vrtića Girice. Upravo je završen i projekt energetske učinkovitosti zgrade Gradske uprave Cres gdje je zamijenjen sustav centralnog grijanja/hlađenja ugradnjom visokoučinkovitih dizalica topline.

## 2.8. CIVILNO DRUŠTVO I KRIZNA STANJA

U podpoglavlju o civilnom sektoru i kriznim stanjima, analizira se stanje civilnog sektora, sustav zaštite i spašavanja te utvrđuju razvojni problemi i potrebe.

### Organizacije civilnog društva

Prema podacima Ministarstva pravosuđa i uprave (Registar udruga), na cresko-lošinjskom otočju u 2021. godini bile su registrirane 202 udruge, što predstavlja udio od 4,8 % u ukupnom broju registriranih udruga u Primorsko-goranskoj županiji, gdje je u 2021. godini bilo registrirano ukupno 4.207 udruga. Od ukupnog broja udruga, na području Grada Malog Lošinja registrirane su 144 udruge, dok je na području Grada Cresa registrirano njih 58.



Od ukupnog broja od 202 registrirane udruge, njih 52 djeluju u području kulture i umjetnosti, 44 u području sporta, 18 u području obrazovanja, znanosti i istraživanja, 35 u području zaštite okoliša i prirode, 17 u području ljudskih prava.

Projekti i programi organizacija civilnog društva financiraju se iz više izvora financiranja kao što su nacionalni izvori<sup>30</sup>, sredstva Europske unije, sredstva županija i jedinica lokalne samouprave, vlastiti izvori poput članarina ili prodaje vlastitih usluga/proizvoda te crowdfunding kampanje, donacije/sponzorstva.

### **Sustav zaštite i spašavanja**

Sustav civilne zaštite ustrojava se na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini koje su dužne organizirati poslove iz svog djelokruga koje se odnose na planiranje, razvoj, funkcioniranje i financiranje sustava civilne zaštite, a koji povezuje resurse i sposobnosti sudionika, operativnih snaga i građana u jedinstvenu cjelinu radi smanjenja rizika od katastrofa, pružanja brzog i optimalnog odgovora na prijetnje i opasnosti nastanka te ublažavanja posljedica velike nesreće i katastrofe.

Sustav civilne zaštite na području Grada Malog Lošinja čine: Stožer civilne zaštite Grada Malog Lošinja, Javna vatrogasna postrojba Grada Malog Lošinja, DVD Lošinj i DVD Susak, Postrojba civilne zaštite Grada Malog Lošinja opće namjene, Povjerenici civilne zaštite, Gradsko društvo Crvenog križa – Podružnica Mali Lošinj, Hrvatska Gorska služba spašavanja – Stanica Rijeka – obavještajna točka Mali Lošinj. Pravne osobe od interesa za sustav civilne zaštite su udruge građana s područja Grada Malog Lošinja koje ne pripadaju operativnim snagama, ali su od interesa za sustav civilne zaštite: Radio Jadranka, Mali Lošinj, Lovačko društvo „Kamenjarka“, Planinarski klub „Osorščica“ i Institut Plavi svijet, DVD Cres, Stožer civilne zaštite Grada Cresa, Stožer Civilne zaštite Grada Mali Lošinj.

Na cresko-lošinjskom otočju nalazi se Policijska postaja Mali Lošinj s ispostavom Cres čija je teritorijalna nadležnost: Grad Mali Lošinj s naseljima Veli Lošinj, Ćunski, Sveti Jakov, Nerezine, Osor, Ustrine, Punta Križa, Belej, otoci Unije, Susak i Ilovik; Grad Cres s naseljima Hrasta, Vrana, Martinščica, Vidovići, Valun, Podol, Pernat, Zbičina, Lubenice, Loznati, Vodice, Predošćica, Dragozetići, Filožići, Beli i Porožina.

## **2.9. UPRAVLJANJE RAZVOJEM**

Podpoglavlje upravljanje razvojem daje prikaz institucija cresko-lošinjskog otočja te pojedinačno analizira fiskalne kapacitete Grada Cresa i Grada Malog Lošinja.

### **Institucije koje se bave razvojem cresko-lošinjskog otočja**

Razvojem cresko-lošinjskog otočja prvenstveno se bave Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (Uprava za otoke), Primorsko-goranska županija i 2 jedinice lokalne samouprave, odnosno upravna tijela putem kojih se oblikuje i provodi razvojna politika. Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima Primorsko-goranske županije obavlja stručne poslove koji se odnose na planiranje, poticanje, upravljanje i provedbu politike regionalnog razvoja na području Primorsko-goranske županije. To je posebno naglašeno u predlaganju strateških ciljeva, prioriteta i mjera regionalnog razvoja, pružanju podrške investitorima, izradi i provođenju programa i

---

<sup>30</sup> Ministarstva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva

projekata poticanja razvoja velikih gospodarskih subjekata primarno u sektoru infrastrukturnih ulaganja.

Primorsko-goranska županija je temeljem Zakona o regionalnom razvoju 2018. godine osnovala javnu ustanovu „Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije“<sup>31</sup> (Ustanova), koja ima ulogu regionalnog koordinatora za Primorsko-goransku županiju. Ustanova je zadužena za obavljanje poslova od javnog interesa, s ciljem učinkovite koordinacije poslova strateškog planiranja i poticanja regionalnog razvoja za područje Primorsko-goranske županije. Temeljne aktivnosti Ustanove odnose se na izradu strateških i razvojnih dokumenata za područje županije i njenih jedinica lokalne samouprave, kao i pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi programa potpore javnopravnim tijelima i javnim ustanovama s područja Primorsko-goranske županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili Županija te u pripremi i provedbi razvojnih projekata od interesa za razvoj Primorsko-goranske županije, a posebno projekata sufinanciranih sredstvima EU-a. Ustanova trenutno zapošljava tri otočna koordinatora, od kojih je jedan zadužen za područje otoka Cresa, Malog Lošinja, Unija, Suska, Ilovika, Velih Srkana, Malih Srkana i otoka Raba. Na cresko-lošinjskom području djeluje i OTRA, Otočna razvojna agencija, u svojstvu lokalnog koordinatora, osnovana od strane gradova Cresa i Malog Lošinja.

Razvojem cresko-lošinjskog otočja bave se i ostala resorna ministarstva, strukovne komore (npr. obrtnička), komunalna društva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, turističke zajednice, osnovne i srednje škole, organizacije civilnog društva, nacionalne agencije, JU Priroda, javna poduzeća Hrvatske šume d.o.o., Hrvatske vode d.o.o., Hrvatska elektroprivreda d.d., Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije, Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije i druge institucije.

### **Fiskalni kapaciteti Gradova Cres i Mali Lošinj**

Analiza fiskalnih kapaciteta cresko-lošinjskog otočja temelji se na podacima o izvršenju proračuna gradova Cresa i Malog Lošinja. U promatranom razdoblju sveukupni prihodi navedenih jedinica lokalne samouprave dosegli su svoj maksimum u 2019. godini, dok je u 2020. godini zabilježen pad ukupnih prihoda. Budući da je riječ o godini koju je obilježila pandemija COVID-19, smanjenje prihoda je očekivana pojava. Ukupni rashodi navedenih gradova su kontinuirano rasli u 2019. godini, gdje su se rashodi u odnosu na 2014. godinu povećali za 7,06 %. Značajniji rast ukupnih rashoda zabilježen je u Gradu Malom Lošnju gdje su se rashodi u odnosu na 2014. godinu povećali za 8,6 %. Najpovoljnije vrijednosti navedenih pokazatelja (razlika prihoda i rashoda) zabilježene su 2019. godine kada je razlika između ukupnih prihoda i ukupnih rashoda iznosila 3,5 milijuna kuna.

Prosječan izvorni prihod po stanovniku Gradova Cresa i Malog Lošinja u 2020. godini iznosio je 4.491,59 kuna te je bio znatno viši od prosječnog izvornog prihoda svih jedinica lokalnih samouprava Primorsko-goranske županije, koji je u 2020. godini iznosio 2.814,91 kuna po stanovniku te je bio viši od županijskog prosjeka.

Prema pokazatelju ukupni proračunski prihodi po stanovniku jedinice lokalne samouprave cresko-lošinjskog otočja su u 2020. godini bile 28,99 % iznad županijskog prosjeka. Važno je napomenuti da su gradovi Cres i Mali Lošinj u 2020. godini raspolagali većim ukupnim proračunom *per capita* od Primorsko-goranske županije.

Gradsku upravu Grada Cresa čine dva (2) Upravna odjela, Upravni odjel za opće i pravne poslove i Upravni odjel za proračun i financije, komunalni sustav i prostorno planiranje koji

---

<sup>31</sup> <https://prigoda.hr/>

se sastoji od tri (3) odsjeka: Odsjek za proračun, financije i računovodstvo, Odsjek za komunalno-stambeni sustav i prostorno planiranje te Odsjek za poduzetništvo, gospodarstvo i prostorno planiranje. Grad Cres je na dan 31.12.2018. godine imao 17 zaposlenih, dok je u 2022. godini bilo zaposleno 19 službenika.

Grad Mali Lošinj imao je u 2018. godini 44 zaposlene osobe, a u 2022. godini 38.<sup>32</sup> Nadalje Grad Mali Lošinj ima Jedinstveni upravni odjel s nekoliko odsjeka: Ured gradonačelnika, Odsjek za urbanizam, komunalno gospodarstvo i gospodarenje gradskom imovinom, Odsjek za pravne, kadrovske poslove i samoupravu i Odsjek za proračun, financije, javnu nabavu i EU projekte.

Gradovi Cres i Mali Lošinj u okviru svog djelokruga nadležnosti provode aktivnosti općih i pravnih poslova, financija, društvenih djelatnosti, javne nabave, turizma, gospodarstva, komunalnog sustava, zaštite okoliša, investicija, prostornog uređenja, imovine i poduzetništva.

Infrastrukturna opremljenost, kompetencije i iskustvo zaposlenika, interna organizacija i uvjeti rada te resursi koje gradovi Cres i Mali Lošinj imaju na raspolaganju čine institucionalni kapacitet tijela zaduženih za planiranje, upravljanje i koordinaciju razvojnih aktivnosti na cresko-lošinjskom otočju. Gradovi su aktivni i na planu međunarodne i međugradske suradnje.

Za razvoj su zadužene i poduzetničke potporne institucije, javne ustanove i trgovačka društva na cresko-lošinjskom otočju.

## **2.10. SWOT ANALIZA**

SWOT analiza izrađena je u suradnji sa stručnom radnom skupinom gradova Cresa i Malog Lošinja te imenovanim tematskim radnim skupinama za razvoj cresko-lošinjskog otočja. Predmetna analiza izrađena je na temelju podataka iz analize stanja.

Analizom su definirane ključne snage, slabosti, prilike i prijetnje, a predstavlja polaznu točku za određivanje budućih smjernica za razvoj cresko-lošinjskog otočja.

---

<sup>32</sup> Statistički prikaz, Ministarstvo uprave, Broj 14, Zagreb, svibanj 2019., str. 44 i 45., podaci Grada Cresa i Malog Lošinja

Tablica 1. SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Razvijena i kvalitetno održavana cestovna infrastruktura</li> <li>• Tradicija bavljenja ovčarstvom</li> <li>• Područje visoke sigurnosti i kvalitete života</li> <li>• Aktivno i razvijeno civilno društvo</li> <li>• Otočje visoke razine tolerancije, otvorenosti i multikulturalnosti</li> <li>• Pokrenut proces energetske tranzicije</li> <li>• Tradicija i organiziranost turističkog i zdravstvenog turizma</li> <li>• Visoka razina kvalitete komunalnih usluga</li> <li>• Nadprosječna izdvajanja za standard društvenih usluga u nacionalnom okviru</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nepovoljna demografska kretanja i starosna struktura stanovništva</li> <li>• Nedovoljna spremnost otočne zajednice na promjene i cjeloživotno učenje</li> <li>• Neodgovarajuća prometna rješenja (vrijeme plovidbe katamarana, javni prijevoz)</li> <li>• Nedovoljna otpornost na krize</li> <li>• Nekonkurentnost gospodarstva iskazana nižom razinom produktivnosti rada i robnog izvoza</li> <li>• Zaostajanje gospodarstva i otočne zajednice u tehnološkom razvoju i primjeni suvremenih tehnologija i digitalizacije</li> <li>• Nedovoljno iskorišten potencijal obnovljivih izvora energije (sunce, vjetar, biomasa, more)</li> <li>• Izražena sezonalnost te značajna ovisnost o turizmu</li> <li>• Nedovoljno iskorišten sektor proizvodnje hrane</li> <li>• Nedovoljna povezanost znanosti i gospodarstva</li> <li>• Nepovoljna obrazovna struktura stanovništva (nedostatak kompetencija i vještina za poslove budućnosti)</li> <li>• Nepovoljna struktura kvalifikacija na tržištu rada u odnosu na potrebe otočnog gospodarstva</li> <li>• Odlazak mlade kvalificirane radne snage sa otoka</li> </ul>
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Povoljan (dobar) geoprometni položaj</li> <li>• Povoljna klima i velik broj sunčanih sati</li> <li>• Izvrsna kakvoća mora</li> <li>• Prirodni i hidrografski uvjeti za razvoj ribarstva i akvakulture</li> <li>• Bogatstvo kulturne baštine</li> <li>• Bogatstvo i raznolikost prirodnih i okolišnih resursa pogodnih za razvoj selektivnih oblika turizma</li> <li>• Nautička atraktivnost arhipelaga</li> <li>• Prirodne predispozicije za uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja</li> <li>• Značajan interes za ulaganje s obzirom na prirodne i klimatske pogodnosti ja (turizam, energetika, zdravlje i sl.)</li> <li>• Raspoloživost fondova i financijskih instrumenata (bespovratna sredstva, povoljni zajmovi i dr.)</li> <li>• Mogućnost otvaranja novih radnih mjesta temeljenog na plavoj ekonomiji i zelenom rastu</li> <li>• Ulazak u Schengensko područje</li> <li>• Sve veći značaj zdravlja i zdravstvenog turizma kao ključnog sektora budućeg razvoja i zapošljavanja te podizanja kvalitete života</li> <li>• Veliki potencijal za daljnja ulaganja u obnovljive izvore energije</li> <li>• Demokratizacija proizvodnje obnovljivih izvora energije (energetske zadruge)</li> <li>• Atraktivnost za stanovanje stanovnika treće dobi iz inozemstva</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Napuštanje tradicijskih aktivnosti</li> <li>• Nastavak negativnog utjecaja pandemije COVID-19 na gospodarstvo</li> <li>• Nedostupnost specijaliziranih zdravstvenih usluga</li> <li>• Nedostupnost stanovanja za mlade i mlade obitelji</li> <li>• Nedovoljna prometna mobilnost</li> <li>• Visoka razina nepovjerenja u institucije u RH</li> <li>• Fiskalna i pravna nesigurnost uslijed čestih izmjena zakonodavnog okvira i poreznih politika na razini RH</li> <li>• Nedovoljna prilagođenost obrazovnog i znanstvenog sustava RH potrebama gospodarstva i društva na razini RH</li> <li>• Zaostajanje hrvatskog gospodarstva i društva u tehnološkom razvoju i primjeni suvremenih tehnologija i digitalizacije u odnosu na druge članice EU</li> <li>• Ugroze vezane uz klimatske promjene (porast razine mora), elementarne nepogode</li> </ul>

- Razvoj širokopojasnog interneta i korištenja naprednih tehnologija

### 3. RAZVOJNI IZAZOVI I POTENCIJALI CRESKO-LOŠINJSKOG OTOČJA

Analiza stanja upućuje da će razvoj cresko-lošinjskog otočja u narednom razdoblju ovisiti o uspješnosti odgovora na slijedeće izazove:

- Starenje stanovništva i depopulacija
- Socijalno, društveno i gospodarsko okruženje
- Klimatske promjene
- Napredne tehnologije, nove vještine, znanja i kompetencije
- Plavo-zeleni razvoj

#### 3.1. STARENJE STANOVNIŠTVA I DEPOPULACIJA

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine na području Grada Cresa živjelo je ukupno 2.879 stanovnika, dok je na području Grada Malog Lošinja živjelo ukupno 8.116 stanovnika. Od ukupnog broja stanovnika u Gradu Cresu je bilo 1.440 muškaraca (48,67 %) i 1.439 žena (51,33 %), dok je u Gradu Malom Lošinju bilo 3.987 muškaraca (49,13 %) i 4.129 žena (50,87 %). U Popisu stanovništva iz 2021. godine vidljiv je daljnji pad broja stanovnika, Grad Cres za 163 stanovnika manje (2.716), a Grad Mali Lošinj gotovo 7 % ili 579 stanovnika manje. Činjenica je da je na otočju zabilježen pad broja stanovnika, posebice mladih.

Međutim, mnogo je veći problem što u pojedinim naseljima nema ni jednog stanovnika (Stanić i Važminež na otoku Cresu), neka naselja broje svega jednog do dva stanovnika, Pernat i Predošćica (1), Grmov i Zbišina (2), Mali Podol i Zbičina (3). Na pojedinim manjim otocima s područja Grada Malog Lošinja, i to na Malim Srakanama živi dvoje ljudi (2), dok na Velim Srakanama živi četvero (4). Ostali lošinjski otoci, Ilovik (106 stanovnika), Susak (139), Unije (66), iako naseljeni, imaju manje stanovnika nego u 2011. godini – Susak za 12, Unije za 22, osim Ilovika gdje je 2011. godine bilo 85, a 2021. godine 106 stanovnika. Nadalje, radno aktivno i mlado stanovništvo napušta otoke u potrazi za boljim standardom. Navedeno ukazuje zašto su starenje stanovništva i depopulacija izazovi koji traže sveobuhvatan pristup u budućem razvoju cresko-lošinjskog otočja.

Stoga, ako se ne zaustavi navedeni negativan trend, posljedice za gospodarstvo, društveni život i socijalni standard će također biti negativne. Poznato je da mikroregija/regija ne može biti uspješna ako gubi svoje stanovništvo.

**Razvijenija prometna mreža i kvalitetnija mobilnost mogu značajno umanjiti depopulaciju jačanjem povezanosti otočnih i kopnenih područja, no potrebno je potaknuti i zapošljavanje kroz različite projekte. Rad na daljinu također može imati važnu ulogu u gospodarskoj i demografskoj revitalizaciji cresko-lošinjskog otočja.**

#### 3.2. SOCIJALNO, DRUŠTVENO I GOSPODARSKO OKRUŽENJE

Dobro zdravlje i dobrobit ključni su za sposobnost ljudi da ostvare svoj puni potencijal i doprinesu razvoju društva, pa tako i cresko-lošinjskog otočja, koje se suočava s brojnim izazovima. Sustav socijalne skrbi koji pokriva cresko-lošinjsko otočje suočava se sa otežanom mobilnošću i nedostatkom odgovarajućeg kadra. Kako bi se osigurao jednaki pristup svim zdravstvenim i socijalnim uslugama, model zahtijeva prilagodbu suvremenim uvjetima rada i života. Nadalje, naglasak treba biti na ranim preventivnim mjerama koje

stvaraju uvjete za dobro tjelesno i mentalno zdravlje stanovništva. Potrebno je uložiti dodatne napore u cilju prevladavanja starenja i iseljavanja stanovništva te udaljenosti u rijetko naseljenim dijelovima cresko-lošinjskog otočja. To je posebice vidljivo na otocima lošinjskog arhipelaga (Unije, Susak, Ilovik, Vele Srakane i Male Srakane) gdje treba uvažavati potrebe stanovništva i održavati već dosegnuti socijalni i zdravstveni standard.

Razvoj društva zahtijeva aktivno građanstvo pa je na lokalnoj upravi zadatak da stvori uvjete za sudjelovanje stanovnika u društvu. Također, važno je jačati društvenu uključenost na dobrobit djece i mladih. Ovo uključuje promicanje dobrobiti djece i mladih kroz odgojno-obrazovni sustav te snažnije uključivanje i poticanje na kritičko mišljenje.

Gospodarstvo cresko-lošinjskog otočja najvećim dijelom čine sektori turizama i poslovanja nekretninama, u kojima je zaposlen najveći broj stanovnika otočja. Upravo su ti sektori tijekom 2020. i 2021. godine bili najviše suočeni s krizom uslijed pandemije COVID-19. Uz navedeno, tu su i djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravak motornih vozila te djelatnost smještaja, pripreme i usluživanja hrane. Turizam na cresko-lošinjskom otočju, kao najzastupljenija i najvažnija djelatnost, predstavlja važan segment razvojnih mogućnosti, no karakterizira ga izrazita sezonalnost. Zbog toga treba uložiti napore u proširenje ponude i sadržaja, ali i u druge gospodarske sektore, kako bi se smanjila sezonalnost, odnosno ovisnost o turizmu.

Cresko-lošinjsko otočje vrlo je pogodno za proizvodnju hrane, posebice u sektoru maslinarstva i ovčarstva, zbog čega treba poticati formiranje poljoprivredno-turističkih gospodarstava. Ne treba zanemariti ribarski sektor. Istovremeno treba uložiti napore za smanjenje problema koje uzrokuju divlje svinje i jeleni lopatari čineći značajnu štetu poljoprivrednicima, uzgajivačima ovaca i pčelarima.

S obzirom na krize i vrlo turbulentna događanja (rat, migrantske krize i drugo), važno je i pitanje sigurnosti građana. Zbog velike orijentiranosti na turizam, cresko-lošinjsko otočje treba zadržati sigurno okruženje koje omogućuje kvalitetan život i rad. U tom smislu na lokalnoj je upravi, ali i svim stanovnicima, da se upozna i gradi tolerantno društvo te širi svijest o potrebi suradnje i zajedničkog djelovanja.

### 3.3. KLIMATSKE PROMJENE

Borba protiv klimatskih promjena ključna je za budućnost svijeta. Znanstvenici smatraju da bi se brzim i velikim smanjenjem emisija stakleničkih plinova i postizanjem nulte neto stope emisija CO<sub>2</sub> mogle ograničiti klimatske promjene i njihovi učinci. Ciljevi EU-a usmjereni su na smanjenje emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 % do 2030. godine te postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine.<sup>33</sup> Tome su usmjerene sve nacionalne i regionalne politike pa su tako održivost, klimatska neutralnost i zelene tehnologije sastavnice ciljeva i mjera Plana razvoja cresko-lošinjskog otočja. Pritom, potpisivanjem Deklaracije o pametnim otocima, odnosno smjernicama donesenim na inicijativu otočnih jedinica lokalne samouprave i drugih dionika na otocima 2017. godine, s ciljem razvoja pametnih,

---

<sup>33</sup> European Commission. (2017). Political Declaration on Clean Energy For EU Islands (Valetta Declaration). Valetta. Retrieved 06 18, 2022, from [https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/170505\\_political\\_declaration\\_on\\_clean\\_energy\\_for\\_eu\\_islands-\\_final\\_version\\_16\\_05\\_20171.pdf](https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/170505_political_declaration_on_clean_energy_for_eu_islands-_final_version_16_05_20171.pdf)

uključivih i uspješnih otočnih zajednica za inovativnu i održivu Europu<sup>34</sup>, otoci Cres i Lošinj obvezali su se aktivno sudjelovati u prilagodbi i izbjegavanju klimatskih promjena te na lokalnoj razini jačati otpornost na iste.

**Cresko-lošinjsko otočje je po stopi odvajanja sakupljenog komunalnog otpada iznad županijskog prosjeka (21,03 %) – u 2021. godini iznosila 35,47 % za Cres, a 51 % za Lošinj<sup>35</sup>. U narednom razdoblju treba težiti daljnjem povećanju stope odvajanja sakupljenog komunalnog otpada te dodatno unaprijediti sustave prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda.**

U „Strateškoj studiji utjecaja na okoliš Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu”<sup>36</sup> ističu se i pozitivni i negativni utjecaji klimatskih promjena na cresko-lošinjsko otočje. Klimatske promjene u tom smislu daju potencijal za razvoj poljoprivrede te potiču na korištenje mora i sunca, posebno u funkciji obnovljivih izvora energije i plave ekonomije.

### 3.4. NAPREDNE TEHNOLOGIJE, NOVE VJEŠTINE, ZNANJA I KOMPETENCIJE

Brze tehnološke promjene su sastavnica suvremenog , gospodarskog, javnog i društvenog života. Četvrta industrijska revolucija, umjetna inteligencija, IoT<sup>37</sup>, VR<sup>38</sup>, AR<sup>39</sup>, digitalni marketing, automatizacija i robotizacija svih djelatnosti postaju dijelom svakodnevice. Mogućnost prilagodbe otoka Cresa i Lošinja novim tehnologijama odredit će brzinu razvoja. Tehnološke promjene inoviraju i način obavljanja tradicionalnih djelatnosti kao što su šumarstvo, poljoprivreda, ribarstvo, brodogradnja/remont i turizam. **Poseban izazov u narednom razdoblju biti će kako transformirati i prilagoditi pomorski sektor, posebice u domeni brodogradnje/remonta, korištenja mora u gospodarske i druge svrhe (desalinizacija i navodnjavanje), ribarstva te obalnog turizma.** Takva tranzicija omogućit će poslovanje tvrtki na sve konkurentnijem tržištu i njihov daljnji razvoj.

Utjecaj naprednih tehnologija na javne usluge cresko-lošinjskog otočja može učiniti javne servise dostupnijim i jeftinijim, a pružatelje usluga produktivnijima. Nove tehnologije utječu na školstvo i sve ostale društvene aktivnosti. Analiza stanja ukazuje na činjenicu da se udruge, posebice one iz tehničke kulture, mogu više uključiti i poticati bavljenje naprednim tehnologijama. **Poseban izazov budućeg razdoblja biti će kako značajnije uključiti nove tehnologije u javne servise, školstvo te civilni sektor,** donoseći pritom inovativna razvojna rješenja prema načelima pametnih otoka, sela i gradova.

<sup>34</sup> //vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2021/Prosinac/92%20sjednica%20VRH/92%20-%208%20Nacionalni%20plan.pdf

<sup>35</sup> Zavod za zaštitu okoliša i prirode, podaci iz 2019. godine, obrada RRA PGŽ

<sup>36</sup> [https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020\\_04\\_46\\_921.html](https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_04_46_921.html)

<sup>37</sup> Internet stvari (*engl. Internet of things*) označava povezivanje *uređaja* putem *interneta*. Predstavlja *mrežnu infrastrukturu* u kojoj fizičke i virtualne „stvari” svih vrsta komuniciraju i nevidljivo su integrirane; Izvor: Wikipedia [ 03.01.2022.]

<sup>38</sup> Virtualni svijet ili virtualna stvarnost (*engl. Virtual Reality*) je oblik *računalne simulacije*, u kojoj se sudionik osjeća da se nalazi u umjetnom okruženju; Izvor: Wikipedia [ 03.01.2022.]

<sup>39</sup> Proširena stvarnost (AR) interaktivno je iskustvo okruženja stvarnog svijeta u kojem su objekti koji se nalaze u stvarnom svijetu poboljšani računalno generiranim perceptivnim informacijama, ponekad kroz više senzornih modaliteta, uključujući vizualne, slušne, haptičke, somatosenzorne i olfaktorne; Izvor: Wikipedia [03.01.2022.]



Obrazovanje i osposobljavanje te formalno i neformalno učenje pruža kvalifikacije i vještine potrebne za konstruktivno sudjelovanje u društvu i na tržištu rada. **Stanovnicima cresko-lošinjskog otočja treba znanja, vještina i kompetencija za život u današnjem dinamičnom i digitalnom svijetu.** Stupanj obrazovanja i informatička pismenost stanovnika je znatno veća nego u Gorskom kotaru i priobalju. Neformalno obrazovanje postoji. Rezultati na državnoj maturi bolji su od županijskog prosjeka. **Školstvo** se, međutim, sporo prilagođava novim trendovima i **ne educira mlade dovoljno u područjima koja su od strateškog značaja za razvoj otočja.**

Udio studenata i diplomiranih studenata u stanovništvu niži je u odnosu na Primorsko-goransku županiju, dijelom i zbog odljeva visokoobrazovanih osoba u veće gradove ili u inozemstvo. Stoga će **važan izazov u narednom razdoblju biti promjena tih kretanja i stvaranje novih vještina i znanja potrebnih za kreiranje kvalitetnih poslova, transformaciju i održivi razvoj otočnog gospodarstva.**

### 3.5. PLAVO-ZELENI RAZVOJ

Ekosustavi hrvatskih otoka, pa tako i otoka Cresa i Lošinja, obuhvaćaju endemske vrste biljaka i životinja koje su u njima našle svoja staništa, zbog čega su izuzetno vrijedni. Cres (uz otok Krk) posjeduje najviše biljnih i životinjskih vrsta, a na cresko-lošinjskom otočju izuzetno je vrijedna i kulturna baština.

Otoci su vrlo eksploatirana turistička područja i trebaju pametna rješenja, zelenu ekonomiju i implementaciju novog koncepta razvoja. Pri tome, niskouglični razvoj treba imati veću ulogu u dugoročnim strateškim promišljanjima. Takav ekološki odgovoran razvoj mora se temeljiti na korištenju obnovljivih izvora energije. Energetika je strateško pitanje razvoja otoka Cresa i Lošinja te se u budućnosti ne smije zaobići njezin utjecaj na ekonomski, okolišni i društveni razvoj. Tranzicijski plan prema čistoj energiji cresko-lošinjskog otočja promiče prijelaz na obnovljive izvore energije. Dugoročno, korištenje obnovljivih izvora energije može pridonijeti značajnom smanjenju štetnog utjecaja na okoliš i potaknuti razvoj otoka otvaranjem novih radnih mjesta i ulaganjem u razvoj.

Koristeći se novim tehnološkim rješenjima, europski otoci već niz godina testiraju nove oblike održivog življenja. Zbog svoje izoliranosti, otoci su prisiljeni koristiti raspoložive otočne potencijale te pomoću njih pronaći i osigurati optimalno korištenje i upravljanje resursima. U tome im uvelike pomaže inicijativa Pametni otoci (eng. Smart island initiative).<sup>40</sup> To je bottom-up inicijativa lokalnih otočnih samouprava i zajednica koja naglašava važnost razumnog iskorištavanja otočnih potencijala te potiče otoke na tehnološke, društvene, ekološke i gospodarske inovacije. Inicijativa je inspirirana inicijativom Europske komisije Pametni gradovi i zajednice, a naglasak je na sinergiji energetike, transporta, IKT-a, vodoopskrbe i zbrinjavanja otpada, vodeći se primjerom cirkularne ekonomije.

Inicijativa Pametni otoci nudi mogućnost jačanja sinergije između energetike, transporta i informacijsko-komunikacijskih tehnologija na cresko-lošinjskom otočju, uz uključivanje tema vezanih uz vodu i otpad. Taj holistički pristup proizlazi iz izoliranosti otoka koja upućuje na optimalno korištenje i upravljanje resursima te održivi i ravnomjerni razvoj koji

---

<sup>40</sup> Deklaracija o pametnim otocima - Inicijativa otočnih jedinica lokalne samouprave i drugih dionika na otocima

će iskoristiti otočne potencijale (geografske elemente, prirodne i ljudske resurse, proizvode).

Potpisivanjem Deklaracije, otoci Cres i Lošinj obvezali su se aktivno sudjelovati i biti katalizator bržeg korištenja naprednih tehnologija kako bi se osiguralo optimalno upravljanje i korištenje lokalnih resursa i infrastrukture te smanjila upotreba fosilnih goriva povećanjem korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti. Time se promoviraju održiva mobilnost na otocima, uključujući elektromobilnost, i smanjuje nedostatak i oskudica vode (na otoku Lošinju) primjenom nekonvencionalnih i pametnih načina upravljanja vodnim resursima. Na otočju će se tako prevladati odlaganje otpada promoviranjem principa cirkularne ekonomije, očuvati karakterističan prirodni i kulturni kapital otoka, diversificirati ekonomija iskorištavanjem specifičnosti otoka u stvaranju novih i inovativnih lokalnih poslova, ojačati socijalna uključenost, edukacija i osnaživanje građana te poticati prelazak na alternativne, dugoročne, održive i odgovorne načine obalnog i morskog turizma te turizma u unutrašnjosti otoka.

## 4. STRATEŠKI OKVIR

Sustav strateškog planiranja temelji se na hijerarhijskoj uvjetovanosti akata, odnosno usklađenosti akata niže razine s aktima više ili jednake hijerarhijske razine te s dokumentima prostornog uređenja. Poglavlje sadrži viziju razvoja i obrazloženje prioritetnih područja te opis prioriteta i posebnih ciljeva. Definirane su mjere i pokazatelji ishoda.

### 4.1. USKLAĐENOST SA RELEVANTNIM HIJERARHIJSKI VIŠIM AKTIMA STRATEŠKOG PLANIRANJA

Plan razvoja cresko-lošinjskog otočja usklađen je sa strateškim dokumentima kako slijedi:

- Plan razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027. godine<sup>41</sup>
- Nacionalna razvojna strategija 2030.<sup>42</sup>
- Globalni ciljevi održivog razvoja UN-a za razdoblje 2015. – 2030.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske 2030., kao temeljni strateški dokument u Republici Hrvatskoj, daje uporište Planu razvoja kroz razvojni smjer **Ravnomjeran regionalni razvoj** i strateški cilj:

- **SC 12 Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima**

Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027., kao hijerarhijski viši dokument, pokriva područje razvoja cresko-lošinjskog otočja u svim svojim prioritetnim područjima:

- **Prioritet 1** Pametna regija konkurentnog gospodarstva baziranog na znanju i naprednim tehnologijama
- **Prioritet 2** Djeca i mladi u fokusu
- **Prioritet 3** Zelena tranzicija temeljena na održivom upravljanju i korištenju resursa
- **Prioritet 4** Obrazovani stanovnici s kompetencijama i vještinama za poslove budućnosti
- **Prioritet 5** Ravnomjernim razvojem do europskog standarda i visoke kvalitete života za sve građane

### 4.2. VIZIJA I PRIORITETNA PODRUČJA

Važni dio Plana razvoja je razvojni okvir. Kako bi razvojna politika mogla obuhvatiti i uskladiti sve postojeće i buduće lokalne i sektorske aktivnosti, svi dionici trebaju imati jasnu viziju budućeg razvoja cresko-lošinjskog otočja i zajednički utvrđene ciljeve koje žele postići do 2027. godine. Svi dionici moraju zajednički djelovati kako bi se do 2027. godine ostvarila vizija razvoja cresko-lošinjskog otočja koja glasi:

<sup>41</sup> <https://prigoda.hr/tijek-izrade-naslovnica/> [3.siječnja 2022.]

<sup>42</sup> <https://hrvatska2030.hr/> [4.lipnja 2021.]

***Cresko-lošinjsko otočje je dobro povezano i infrastrukturno opremljeno, sigurno i ugodno za život. Otočana je sve više, aktivno sudjeluju u razvoju raznovrsnog održivog gospodarstva i čuvanju okoliša i njeguju otočnost svoje zajednice.***

Ostvarenju vizije pridonijet će usklađena provedba politika u četiri prioritetna područja razvoja cresko-lošinjskog otočja:

**Prioritet 1.** Visoka kvaliteta života za djecu i mlade

**Prioritet 2.** Otočje održivog gospodarstva i poželjnog okruženja za rad

**Prioritet 3.** Pametno i zeleno otočje

**Prioritet 4.** Kvaliteta života svih stanovnika

U fokusu budućeg razvoja cresko-lošinjskog otočja su ljudi i prostor. Stoga su prioritetna područja utvrđena tako da to dvoje povežu. Kako bi se ostvarili postavljeni prioriteti, potrebno je izgraditi infrastrukturu koja će osigurati visoku kvalitetu života i odgovarajuće poslove s ciljem privlačenja novog i ostanka postojećeg stanovništva na cresko-lošinjskom otočju.

Tablica 2. Strateški okvir Plana razvoja cresko-lošinjskog otočja do 2027. godine

<b>1. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA ZA DJECU I MLADE</b>	
<b>POSEBNI CILJ</b>	<b>MJERA</b>
<b>1.1. Povećanje kvalitete infrastrukture i sadržaja za djecu i mlade</b>	1.1.1. Osigurati dostupnost i kvalitetu predškolskih i školskih ustanova i programa
	1.1.2. Osigurati dostupnost besplatnog javnog prijevoza za djecu i mlade
	1.1.3. Unaprijediti sportsku i kulturnu infrastrukturu i sadržaje za djecu i mlade
<b>1.2. Povećanje kvalitete života mladih obitelji</b>	1.2.1. Stvarati uvjete za razvoj poduzetništva i zapošljavanje mladih osoba
	1.2.2. Stvarati uvjete za priuštivo stanovanje
	1.2.3. Stvarati stabilno i sigurno okruženje mladim obiteljima

<b>2. OTOČJE ODRŽIVOG GOSPODARSTVA I POŽELJNOG OKRUŽENJA ZA RAD</b>	
<b>POSEBNI CILJ</b>	<b>MJERA</b>
<b>2.1. Diverzifikacija i razvoj održivog gospodarstva temeljenog na znanju i inovacijama</b>	2.1.1. Poticati razvoj plavo-zelenog gospodarstva
	2.1.2. Poticati ulaganja u istraživanje i razvoj
	2.1.3. Jačati konkurentnost mikro, malog i srednjeg poduzetništva
	2.1.4. Podržavati razvoj poduzetništva i djelovanje potpornih institucija
	2.1.5. Poticati izvoz i promociju otočnih proizvoda i usluga na domaćim i inozemnim tržištima
<b>2.2. Održivi razvoj turizma</b>	2.2.1. Poticati ulaganja u selektivne oblike turizma i diverzifikaciju turističke ponude
	2.2.2. Utvrditi maksimalne prihvatne kapacitete otočja
	2.2.3. Razvijati poljoprivredno-turistička gospodarstva
	2.2.4. Razvijati održivu javnu turističku infrastrukturu
<b>2.3. Atraktivno poslovno okruženje za zapošljavanje, rast i ulaganja</b>	2.3.1. Stvarati uvjete za usavršavanje i cjeloživotno učenje
	2.3.2. Promicati digitalnu i medijsku pismenost
	2.3.3. Stvarati uvjete za kvalitetan radni život
	2.3.4. Usmjeravati i poticati prilagodbu organizacije rada i radnih mjesta tehnološkim, okolišnim i demografskim trendovima i izazovima

3. PAMETNO I ZELENO OTOČJE	
POSEBNI CILJ	MJERA
<b>3.1. Pametno upravljanje prostorom i prirodnim resursima</b>	3.1.1. Održivo koristiti resurse s ciljem ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama
	3.1.2. Razvijati i unaprjeđivati zelenu infrastrukturu i održivo upravljanje prostorom
	3.1.3. Održivo upravljati ekološkom mrežom NATURA 2000 i prirodnim resursima
<b>3.2. Energetska i niskouglijčna tranzicija cresko-lošinjskog otočja</b>	3.2.1. Poticati gospodarstvenike i stanovništvo na uvođenje sustava obnovljivih izvora energije i uporabu čiste energije
	3.2.2. Poticati razvoj kružnog gospodarstva
	3.2.3. Razvijati i unaprjeđivati zelenu mobilnost
<b>3.3. Kvalitetna, dostupna i održiva javna i komunalna infrastruktura</b>	3.3.1. Razvijati komunalnu infrastrukturu te kvalitetne, dostupne i priuštive usluge
	3.3.2. Podržavati razvoj i unaprjeđenje prometne infrastrukture
	3.3.3. Ulagati u dostupnost i kvalitetu digitalne infrastrukture
	3.3.4. Unaprijediti sustav upravljanja obalnim područjem
	3.3.5. Unaprijediti sustav održivog gospodarenja otpadom
	3.3.6. Razvijati infrastrukturu i unaprjeđivati kvalitetu javnih usluga

4. KVALITETA ŽIVOTA SVIH STANOVNIKA	
POSEBNI CILJ	MJERA
<b>4.1. Otoci zdravlja i vitalnosti</b>	4.1.1. Promicati zdrav način života i rekreativne aktivnosti
	4.1.2. Unaprijediti kvalitetu usluga i infrastrukture u zdravstvu uvođenjem telemedicine
	4.1.3. Osigurati dostupnost i priuštiv pristup zdravstvenim uslugama
	4.1.4. Poticati brzi pomorski i zračni prijevoz bolesnika
	4.1.5. Poticati privlačenje zdravstvenih radnika za život i rad na otočju
<b>4.2. Visok socijalni standard građana svih dobi</b>	4.2.1. Povećati kvalitetu i dostupnost usluga i infrastrukture socijalnog sustava za stanovništvo svih životnih dobi
	4.2.2. Razvijati institucijske i izvan institucijske oblike skrbi
<b>4.3. Razvoj kulture, sporta i civilnog društva</b>	4.3.1. Razvijati i održavati ustanove u kulturi te ponudu cjelogodišnjih kulturnih programa
	4.3.2. Ulagati u održivo korištenje i obnovu kulturne baštine
	4.3.3. Modernizirati postojeću te izgraditi i opremiti novu sportsku infrastrukturu
	4.3.4. Ulagati u programe u sportu i sportske djelatnosti
	4.3.5. Ulagati u infrastrukturu organizacija civilnog društva, diversifikaciju djelatnosti i u osnaživanje kapaciteta OCD
	4.3.6. Jačati funkcionalne zajednice i participativno odlučivanje te poticati volonterstvo
	4.3.7. Poticati umrežavanje raznih dionika civilnog, privatnog i javnog sektora

#### 4.3. PRIORITETI, POSEBNI CILJEVI I MJERE

Slijedi opis prioriteta politike razvoja cresko-lošinjskog područja, posebnih ciljeva i mjera te prikaz pokazatelja za praćenje ishoda.

##### **Prioritet 1: Visoka kvaliteta života za djecu i mlade**

Na području Primorsko-goranske županije već se nekoliko godina bilježi negativna stopa rasta stanovništva. Cresko-lošinjsko otočje prati i negativan trend demografskih kretanja stanovništva. Stanovništvo je sve starije, a djece je sve manje. Neki od razloga odnose se

na poreznu politiku i nacionalnu zakonsku regulativu koja ne potiče roditeljstvo i fleksibilno radno vrijeme te zapošljavanje žena i njihov napredak. Razlozi su brojni i uključuju privatni i javni sektor koji, unatoč deklarativnom opredjeljenju, ne potiče mlade i mlade obitelji na ostanak i roditeljstvo.

Djeca i mladi prvi su prioritet u službi postizanja vizije razvoja cresko-lošinjskog područja. Kvalitetna infrastruktura i odgovarajući sadržaji za djecu, mlade i mlade obitelji stvorit će uvjete za njihov ostanak, za zaustavljanje negativnih demografskih i migracijskih tijekova te za postizanje više obrazovanosti stanovnika.

Djeca i mladi cresko-lošinjskog otočja imaju relativno dostatne uvjete za ostanak i život na otočju, no postoji potreba za unaprjeđenjem kvalitete života na svim razinama. Zbog toga treba poticati stvaranje preduvjeta za osnivanje i funkcioniranje obitelji. Prioritet je unaprjeđenje sustava brige o djeci i mladima te omogućavanje dostupnosti stanovanja. Određenim mjerama na lokalnoj razini nastojat će se potaknuti pozitivne promjene u organizaciji rada predškolskih i školskih ustanova, zapošljavanju i napredovanju žena i mladih.

Prvenstveno se to odnosi na dostupnost i priuštivost stanovanja za mlade te potrebu ulaganja u obnovu i gradnju novih predškolskih ustanova. Promicanje i provođenje pronatalitetne i ostalih politika i programa za povećanje broja stanovnika i broja djece samo po sebi nije dovoljno. Navedeno mora biti povezano s radnim mjestima i poslovima koji omogućuju odgovarajući standard života. Tehnološki napredak, digitalna i pametna rješenja omogućuju kreiranje uvjeta za rad i život i to treba biti u funkciji razvoja.

Kulturna i sportska infrastruktura ne zadovoljava. Treba ulagati u izgradnju sportsko-rekreativnih sadržaja i poticati djecu i mlade na njihovo aktivno korištenje. Brojna kulturna događanja odvijaju se najviše tijekom ljetne sezone, što ukazuje na potrebu poboljšanja upravljanja kulturnim i drugim događanjima.

### **Posebni cilj 1.1.: Povećanje kvalitete infrastrukture i sadržaja za djecu i mlade**

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje temelj je cjeloživotnog učenja. Stoga će u narednom razdoblju biti stavljen naglasak na osiguranje dostupnosti i kvalitete ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U skladu s gospodarskim mogućnostima, provodit će se mjere kojima se smanjuje gubitak dohotka roditelja, naročito žena, tijekom rodiljnih i roditeljskih dopusta. Naročito će se poticati roditeljski dopust uz promicanje očinskog dopusta, čime će se naglasiti uloga muškaraca u brizi o novorođenoj i maloj djeci.

Težit će se kontinuiranom unaprjeđenju dostupnosti društvene infrastrukture koju koriste mlade obitelji, u prvom redu dostupnosti dječjih vrtića. Na taj će se način nastojati uspostaviti viši odgojno-obrazovni standard kako bi se postigla ravnoteža između poslovnog i privatnog života (mladih) roditelja.

Činjenica je da dostupnost i kvaliteta školskih ustanova i programa ne odgovara potrebama. Obrazovni sustav treba pravovremeno odgovarati na gospodarske i društvene potrebe, ulažući u programe, sadržaje i formate učenja putem kojih djeca i učenici stječu potrebna znanja i vještine. Poticat će se razvoj dostupnijeg, kvalitetnijeg i učinkovitijeg sustava odgoja i obrazovanja koji prati potrebe tržišta, a omogućit će se, prvenstveno dostupnim EU fondovima, ulaganja u usavršavanje kvalitetno obrazovanog nastavnog osoblja.

Javni prijevoz djece i mladih potrebno je unaprijediti sufinanciranjem besplatnog prijevoza. Vrlo je važno povećati broj javno dostupnih sportsko-rekreativnih sadržaja na lokalnoj razini izgradnjom sportsko-rekreativnih igrališta i druge sportske infrastrukture, dječjih igrališta,

posebno u manje razvijenim sredinama. Tako će se povećati kvaliteta života svih građana na otočju, a osobito mladih obitelji.





Rastuće nasilje među školskom populacijom u Hrvatskoj, Primorsko-goranskoj županiji i na lokalnoj razini, prepoznato je kao nedopustivo. Zbog toga se planiraju preventivne aktivnosti, kako bi se smanjila diskriminacija po bilo kojoj osnovi i gradila tolerancija među mladima. Važno je odgajati djecu, kako u vlastitom domu tako i tijekom njihova obrazovanja, u duhu prepoznavanja moralnih i građanskih vrijednosti. Posebno treba sprječavati nasilje u obitelji.

#### **Mjere:**

- 1. Osigurati dostupnost i kvalitetu predškolskih i školskih ustanova i programa**
- 2. Osigurati besplatni javni prijevoz za djecu i mlade**
- 3. Unaprijediti sportsku i kulturnu infrastrukturu i sadržaje za djecu i mlade**

U Tablici su navedene poveznice Posebnog cilja 1.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata. Ostvarenje Posebnog cilja 1.1. iz Plana razvoja cresko-lošinjskog otočja doprinosi ostvarenju Specifičnog cilja 12. iz NRS 2030, ciljeva UN 3, 4, 10, i 16 te posebnih ciljeva 2.1. i 4.1. iz Plana razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022.-2027.

Tablica 3. Poveznica Posebnog cilja 1.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja sa razvojnim posebnostima			
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>				
<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC 2.1. Podrška osnivanju i funkcioniranju obitelji te razvoj sustava brige o djeci i mladima PC 4.1. Razvoj modernog obrazovnog sustava prilagođenog društvenim izazovima			

#### **Posebni cilj 1.2.: Povećanje kvalitete života mladih obitelji**

U cilju povećanja kvalitete života mladih i zbog odljeva mlade obrazovane radne snage, poticati će se poduzetništvo stvaranjem fleksibilnijih uvjeta za zapošljavanje mladih. Posebno će se razvijati poduzetničke zone i nastaviti s ulaganjima u poduzetničku infrastrukturu. Poticati će se razvoj tvrtki, njihovih konkurentnih proizvoda i usluga te njihov plasman na inozemno tržište korištenjem EU potpora i zajmova.

Kvaliteta radnog života bitan je element zadovoljstva svih zaposlenih, a mladima može biti motiv za samoostvarenje.

Ekonomska neovisnost važna je za zasnivanje obitelji i općenito u životu mladih, zbog čega će se poticati ekonomsko osamostaljivanje i poduzetništvo mladih. Posebno će se promicati i osnaživati aktivno uključivanje mladih na lokalnoj razini u sve aspekte društvenog života. Različitim mjerama unaprijedit će se dostupnost društvene infrastrukture koju koriste mlade obitelji, uz istovremeno provođenje aktivnosti za povećanje stambenog fonda u javnom vlasništvu. Osim stanova za prodaju, poticati će se najam stanova u vlasništvu lokalne samouprave. Povećanje stambenog fonda važno je radi zbrinjavanja i zadržavanja obitelji na otočju.





Dodatno obrazovanje i specijalizacija mladih, s obzirom na brzinu tehnoloških promjena, kontinuirani je proces. Poticat će se provedba novih programa u srednjoškolskom obrazovanju, kao i mogućnost specijalizacije. Važan moment je učenje na daljinu koje, u suradnji sa Sveučilištem, može biti kvalitetno rješenje za nastavak obrazovanja.

**Mjere:**

- 1. Stvarati uvjete za razvoj poduzetništva i zapošljavanje mladih osoba**
- 2. Stvarati uvjete za priuštivo stanovanje**
- 3. Stvarati stabilno i sigurno okruženje za mlade obitelji**

U Tablici su navedene poveznice Posebnog cilja 1.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 4. Poveznica Posebnog cilja 1.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima			
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>	 4 KVALITETNO OBRAZOVANJE	 5 RODNA RAVNOPRAVNOST	 8 DOSTOJANSTVEN RAD I GOSPODARSKI RAST	 11 ODRŽIVI GRADOVI I ZAJEDNICE
<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC 2.1. Podrška osnivanju obitelji i razvoj sustava brige o djeci i mladima PC 2.2. Dostupnost stanovanja i atraktivnih bolje plaćenih poslova			

**Prioritet 2: Otočje održivog gospodarstva i poželjnog okruženja za rad**

Cresko-lošinjsko otočje u procesu je stvaranja održive i pametne regije konkurentnog gospodarstva temeljenog na znanju i naprednim tehnologijama te konkurentnim uslugama više dodane vrijednosti. U svrhu ostvarenja ovog prioriteta, potrebna je transformacija gospodarstva kako bi se ono učinilo konkurentnijim, prvenstveno ulažući u inovacije i razvoj digitalizacije. Pritom će se poticati lokalni otočni ljudski potencijal na usvajanje novih znanja, kompetencija i vještina te primjena inovacija u područjima većeg potencijala. Navedeno predstavlja značajan čimbenik korištenja vlastitih resursa putem pametne specijalizacije te pokretanja otočnog razvoja i transformacije gospodarstva. Diverzifikacija gospodarstva potrebna je kako bi se smanjila ovisnost o turizmu.

Održivi razvoj cresko-lošinjskog otočja pretpostavlja jednake mogućnosti za sve stanovnike, zaštitu otočnog okoliša i povećanje otpornosti na klimatske promjene. Potrebno je poticati ulaganja u konkurentne i inovativne sektore koji su ekološki, prostorno, gospodarski, tehnološki i društveno održivi. Aktivno sudjelovanje cijelog društva važno je jednako kao i uvođenje i korištenje naprednih tehnologija radi osiguranja optimalnog upravljanja i korištenja lokalnih resursa i infrastrukture kroz različite poslovne modele. Potrebno je smanjivati upotrebu fosilnih goriva povećanjem održivog korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti te promicati održivu mobilnost.

Poticat će se suradnja na regionalnoj i nacionalnoj razini (Primorsko-goranska županija, Ministarstvo turizma i sporta, HTZ) i sa svim destinacijskim subjektima, u cilju razmjene znanja i iskustva.



### **Posebni cilj 2.1.: Diverzifikacija i razvoj održivog gospodarstva temeljenog na znanju i inovacijama**

Konkurentnost, tehnološka spremnost i inovacije, važni su čimbenici razvoja. Utjecaj globalizacije i naprednih tehnologija traži bržu prilagodbu i značajnija ulaganja u nove tehnologije, kompetencije, vještine i znanja ljudi. Činjenica je da je ljudski resurs najvažniji element konkurentnosti u ekonomiji znanja.

Cresko-lošinjskom otočju predstoji izazovno razdoblje transformacije temeljene na primjeni naprednih tehnologija, istraživanju i razvoju te uvođenju inovacija u procese poslovanja te poglavito u konkurentnost proizvoda i usluga. Potrebno je uvoditi koncept kružnog gospodarstva i ekonomije dijeljenja. Pritom se pred društvo i poslovne subjekte postavlja imperativ značajnog ulaganja u intelektualnu imovinu i napredne tehnologije, digitalizaciju i pametnu specijalizaciju, što će doprinijeti razvoju otočja i stvoriti otpornost na regionalne i globalne izazove i krize.

Važno je utvrditi bitne smjernice razvoja te poduzeti potrebna ulaganja u transformaciju prema većoj dodanoj vrijednosti te plavom i zelenom rastu.

Konkurentnost se primarno sagledava kroz potencijale i procese. Lokalna samouprava nastaviti će s kvalitetnim osnaživanjem postojećeg poslovnog okruženja, fokusiranjem na jednostavnije poslovanje u administrativnim procesima. Navedeno će značajno utjecati na pokretanje poduzetničkih pothvata, zapošljavanje i razvoj inovativnih tvrtki. U cilju jačanja konkurentnosti mikro, malog i srednjeg poduzetništva, poticati će se djelovanje LAG-a, LAGUR-a i potpornih institucija te razvijati postojeće poduzetničke zone. Planira se i otvaranje poslovnih prostora pogodnih za iznajmljivanje poduzetnicima. Pritom je važno pospješiti privlačenje investicija. Kako je promocija sastavni dio plasmata proizvoda i usluga, otočni proizvodi će se promovirati na domaćim i inozemnim tržištima, pri čemu treba posebno poticati izvoz.

#### **Mjere:**

- 1. Poticati razvoj plavo-zelenog gospodarstva**
- 2. Poticati ulaganja u istraživanje i razvoj**
- 3. Jačati konkurentnost mikro, malog i srednjeg poduzetništva**
- 4. Podržavati razvoj poduzetništva i djelovanju potpornih institucija**
- 5. Poticati izvoz i promociju otočnih proizvoda i usluga na domaćim i inozemnim tržištima**

U Tablici su navedene poveznice Posebnog cilja 2.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 5. Poveznica Posebnog cilja 2.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima			
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>	 8 DOSTOJANSTVEN RAD I GOSPODARSKI RAST	 9 INDUSTRIJA, INOVACIJE I INFRASTRUKTURA	 11 ODRŽIVI GRADOVI I ZAJEDNICE	 12 ODGOVORNA POTROŠNJA I PROIZVODNJA
	 14 OČUVANJE VODENOG SVIJETA			

<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC 1.1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na znanju i inovacijama PC 1.2. Gospodarski rast usmjeren na jačanje izvoza podizanjem produktivnosti i digitalnu transformaciju
---	--

## **Posebni cilj 2.2.: Održivi razvoj turizma**

Turizam snažno doprinosi ukupnim prihodima cresko-lošinjskog otočja. Turizam treba sagledavati kao iznimno važnu društvenu pojavu izravno povezanu s brojnim gospodarskim djelatnostima na otočju. Planira se nastavak podizanja kvalitete smještaja i gradnje odgovarajućih smještajnih jedinica. Na taj način, iz godine u godinu, otočje će prerasti u destinaciju 4\* i 5\*, što će se odraziti na smanjenje negativnih utjecaja masovnog turizma i na povećanje ostvarenih prihoda od turizma, koji vremenom može biti još izraženiji.

Bogata prirodna i kulturno-povijesna baština sažima važne atrakcijske elemente te se posebno ističe duga tradicija zdravstvenog turizma. Planirano je da se turistička ponuda nastavi usmjeravati na cjelogodišnje poslovanje uz kvalitetne sadržaje na razini destinacije, posebice kroz daljnji razvoj zdravstvenoga turizma (wellness/spa centri, uključivanje lječilišta i u tržišnu ponudu visoko kvalitetnih usluga medicinskoga turizma, dentalni turizam, zdravstvena zaštita i drugi oblici skrbi za osobe starije dobi – tzv. „silver“ ili srebrna ekonomija). Nautički turizam, pored zdravstvenog, ima sve atrakcijske i prirodne predispozicije daljnjeg razvoja, posebice zbog blizine emitivnih tržišta i načina dolaska. To je posebno bilo uočljivo u doba pandemije COVID-19, kada je blizina nautičke destinacije bila važan čimbenik u odabiru nautičke luke.

U Primorsko-goranskoj županiji su već pokrenute zelene inovacije u turizmu što u budućnosti može znatno povećati dodanu vrijednost turističkog sektora. Navedeno će zasigurno biti na korist cresko-lošinjskom otočju. Za daljnji održivi razvoj turizma važno je osigurati poboljšanje komunalne i prometne infrastrukture uvođenjem odgovarajućih prometnih rješenja. Navedeno će snažno doprinijeti konkurentnosti turističke destinacije, odnosno učinkovitom korištenju prirodnih, kulturnih, ljudskih i kapitalnih resursa za razvoj i ponudu kvalitetnih, inovativnih, atraktivnih i eko turističkih proizvoda i usluga. Posebno će se poticati i razvijati domicilni mali iznajmljivači čiji doprinos održivosti turizma također utječe na diverzifikaciju ponude.

Održivi razvoj javne turističke infrastrukture bitan je čimbenik budućeg razvoja turizma. Nadalje, poticati će se cjelovitija zastupljenost specifičnih lokalnih/regionalnih interesa kroz jačanje lokalne/regionalne inicijative i povezivanje dionika na lokalnoj/regionalnoj razini radi stvaranja međunarodno konkurentnih turističkih proizvoda. Na taj način pridonosit će se smanjenju sezonalnosti u turizmu, što će posredno biti poticaj zapošljavanju.




Poticati će se razvijanje svijesti o značaju učinaka turizma na prostor i zajednicu, posebice gospodarskih i ekoloških učinaka, kao i na prirodnu i kulturnu baštinu, sukladno načelima održivog razvoja.

### **Mjere:**

- 1. Poticati ulaganja u selektivne oblike turizma i diverzifikaciju turističke ponude**
- 2. Utvrditi maksimalne prihvatne kapacitete otočja**
- 3. Razvijati poljoprivredno-turistička gospodarstva**
- 4. Razvijati održivu javnu turističku infrastrukturu**

U Tablici su navedene poveznice Posebnog cilja 2.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 6. Poveznica Posebnog cilja 2.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja sa razvojnim posebnostima
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>	  
<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC 1.2. Gospodarski rast usmjeren na jačanje izvoza podizanjem produktivnosti i digitalnu transformaciju PC 3.2. Zelena i energetska tranzicija prema ugljičnoj neutralnosti PC 3.3. Kvalitetna, dostupna i održiva javna i komunalna infrastruktura na cjelokupnom području

### Posebni cilj 2.3.: Atraktivno poslovno okruženje za zapošljavanje, rast i ulaganja

Pandemija COVID-19 utjecala je na svjetsko gospodarstvo, gospodarstvo Hrvatske, Primorsko-goranske županije i gospodarstvo cresko-lošinjskog otočja. Post-COVID razdoblje otvara nove mogućnosti za cijelo otočje. One se ogledaju u mjerama poticanja pametne specijalizacije i gospodarske tranzicije, gdje će lokalna samouprava imati ključnu ulogu.

Sadašnju strukturu ulaganja u kojoj dominiraju strana ulaganja u nekretnine, turističku infrastrukturu ili iskorištavanje prirodnih bogatstava potrebno je usmjeriti prema transferu tehnologije i znanja i prema stranim ulaganjima, posebice u IT, maritimni sektor i industriju zdravlja.

Razvoj otočja treba usmjeriti ka stvaranju društva znanja, što podrazumijeva društvo čije su aktivnosti i napredak većinom utemeljeni na distribuciji i uporabi znanja. Nastavno na navedeno, poticati će se cjeloživotno obrazovanje, s ciljem unapređenja znanja, vještina i kompetencija unutar osobne i građanske te društvene perspektive i/ili perspektive zaposlenja.

Integracija znanosti, tehnologije, obrazovanja i poslovanja ključni su u pripremi pojedinaca za zahtjevan svijet rada. Ustrajati će se na povezivanju strukovnog obrazovanja i školske prakse. Nove tehnologije, inovativna rješenja i digitalizacija, izazovi su za cresko-lošinjsko otočje, posebno u svjetlu zanimanja koja će u skoroj budućnosti tražiti drugačije obrazovanje te sve veću mobilnost učenika tijekom školovanja i nakon njega.

#### **Mjere:**

- 1. Stvarati uvjete za usavršavanje i cjeloživotno obrazovanje**
- 2. Promicati digitalnu i medijsku pismenost**
- 3. Stvarati uvjete za kvalitetan radni život**
- 4. Usmjeravati i poticati prilagodbu organizacije rada i radnih mjesta tehnološkim, okolišnim i demografskim trendovima i izazovima**

U Tablici su navedene poveznice Posebnog cilja 2.3. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 7. Poveznica Posebnog cilja 2.3. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja sa razvojnim posebnostima
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>	   
<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC 1.1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na znanju i inovacijama PC 1.3. Atraktivno poslovno okruženje za zapošljavanje, rast i ulaganja PC 4.1. Razvoj modernog obrazovnog sustava prilagođenog društvenim izazovima PC 4.3. Suvremeni regionalni koncept usavršavanja, prekvalifikacija i cjeloživotnog učenja

### **Prioritet 3: Pametno i zeleno otočje**

Turizam je u svim svojim oblicima jedna od najvažnijih gospodarskih djelatnosti na otočju. Uz mnoge izravne koristi, donosi i niz negativnih utjecaja, posebno kada se uzme u obzir ograničenost otoka kao resursa i njegov ekosustavni i prihvatni kapacitet. Osim turizma (hotelski, kamp, nautički i drugi), dio gospodarstva otočja su u manjem opsegu brodogradnja i remont te marikultura. Činjenica je da, iako ima potencijala za daljnji razvoj marikulture, ova djelatnost još uvijek nije tako atraktivna zbog većih ulaganja i manjih prinosa u odnosu na turizam.

Obalno zagađenje, nedostatak vode, problemi s komunalnim vodama, odbacivanje smeća na neprikladnim mjestima, zagušenje u prometu, buka, prevelika izgrađenost i estetska degradacija samo su neki od problema cresko-lošinjskog otočja. Činjenica je da turizam na otocima može dovesti do uništenja šuma, flore i faune, naročito prilikom izgradnje luka i hotela, kao i do zagađenja plaža. Jednom izgrađeni, hoteli i ostali turistički objekti mogu zagađiti vodu prilikom otpuštanja smeća i kanalizacije, a aktivnosti turista mogu ubrzati buduću štetu.

Razvojni prioritet cresko-lošinjskog otočja je sačuvati odnos između prirode i otočnoga stanovništva, ali i dugotrajnu turističku tradiciju, koju otočani uglavnom sami razvijaju. Navedeno traži suživot s tradicionalnom kulturom te gospodarski i društveni rast usklađen s ekosustavima u kojima turizam djeluje. Održivi turizam zahtijeva upravljanje resursima na način da se zadovolje ekonomske, socijalne i druge potrebe te da se očuvaju kulturne, ekološke i biološke raznolikosti. Za postizanje navedenog prioriteta važna su kapitalna ulaganja u infrastrukturu, kao i zakonodavna regulativa koja će pratiti razvojne potrebe otoka.

Nadalje, izgradnjom zelenih hotela cresko-lošinjsko otočje će postati još zanimljivija turistička destinacija, što zasigurno može privući novu kategoriju gostiju i to onih koji se proaktivno odnose prema očuvanju prostora, bioraznolikosti te prirodnih i društvenih resursa. Razvijanje svijesti o očuvanju turističke destinacije u prirodnom okruženju treba predstavljati prioritet politike održivog otočnog turizma.

### **Poseban cilj 3.1.: Pametan i održiv pristup upravljanju prostorom i prirodnim resursima**

Činjenica je da su otočni resursi ograničeni te će se ovom mjerom poticati njihovo održivo korištenje kako bi se pridonijelo ublažavanju klimatskih promjena. Posebno se to odnosi na

planiranje građevinskih i drugih područja te poticanje zelene gradnje. Prirodni resursi ključni su element razvoja održivog turizma na otocima. Učinkovito upravljanje prostorom podrazumijeva dugoročno planiranje koje uključuje holistički pristup i minimiziranje negativnih utjecaja. Poradi toga, lokalna uprava će aktivnije sudjelovati u upravljanju mrežom NATURA 2000 i prirodnim resursima. Nadalje, ovom mjerom poticat će se razvoj i izgradnja zelene infrastrukture kako bi se sačuvala vrijedna prirodna obilježja te sačuvala resursna vrijednost cresko-lošinjskog otočja. Aktivnosti će biti usmjerene na pružanje ekoloških, gospodarskih i društvenih pogodnosti putem rješenja koja se temelje na razumijevanju prednosti koje priroda pruža otočnoj zajednici i pokretanja ulaganja koja održavaju i poboljšavaju te pogodnosti. Razvijati će se mreža prirodnih, dijelom izgrađenih područja i zelenih prostora koji pružaju usluge ekosustava, sve kako bi se poticala dobrobit ljudi i kvaliteta života.

Državna imovina u Hrvatskoj najčešće predstavlja razvojno ograničenje, posebno na lokalnoj razini. Poticat će se decentralizacija upravljanja na način da se posebno potiče revitalizacija napuštenih prostora uz njihovo stavljanje u gospodarsku ili javnu funkciju.







Nesklad katastra i zemljišnih knjiga usporava promet nekretninama i često stvara konfuziju. Iako se radi o obimnom poslu, u suradnji s regionalnom samoupravom, poticat će se proces usklađivanja kako bi se pojednostavili administrativni i imovinsko-pravni procesi i dobio jasan i brz uvid u katastar i zemljišne knjige. Obzirom na stupanj digitalizacije, očekuje se realizacija u narednom razdoblju.

#### **Mjere:**

- 1. Održivo koristiti resurse s ciljem ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama**
- 2. Razvijati i unaprjeđivati zelenu infrastrukturu i održivo upravljanje prostorom**
- 3. Održivo upravljati ekološkom mrežom NATURA 2000 i prirodnim resursima**

U Tablici su navedene poveznice Posebnog cilja 3.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 8. Poveznica Posebnog cilja 3.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja sa razvojnim posebnostima
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>	     
<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC. 3.1. Pametan i održiv pristup upravljanju prostorom i prirodnim resursima

#### **Poseban cilj 3.2.: Energetska i niskougljična tranzicija cresko-lošinjskog otočja**

Vizija razvoja cresko-lošinjskog otočja sagledava otočje kao pametno i energetske samodostatno, a lokalnu zajednicu energetske pismenu i aktivno uključenu u energetske tranziciju. Navedeno će omogućiti dosezanje ugljične neutralnosti (potpune dekarbonizacije) do 2040. godine.

Poticat će se uključivanje svih lokalnih dionika u provedbu energetske tranzicije i osvještavanje izravne poveznice obrazaca neumjerene proizvodnje i potrošnje s nastajanjem otpada i potrošnjom energije. To će se postići kroz energetske opismenjavanje dionika lokalne zajednice. Planira se edukacija otočnih dionika o svim aspektima proizvodnje i korištenja energije u svakodnevnom životu, od djece u predškolskim ustanovama, ostalog stanovništva do poduzetnika. Poseban naglasak će se staviti na mogućnostima uštede energije (učinkovitost u zgradarstvu, kućanski aparati, navike potrošnje energije – uključujući promet), utjecaj potrošnje energije na okoliš te na mogućnosti proizvodnje vlastite energije. Aktivna uloga potrošača kroz uštedu energije, lokalnu proizvodnju i samoopskrbu može donijeti značajne koristi, kako pojedincima tako i cjelokupnoj zajednici te uvelike doprinijeti energetske tranziciji i samoodrživosti cresko-lošinjskog otočja.

Niskougljični razvoj predstavlja izazov, ali i veliku priliku za otvaranje novih radnih mjesta, pokretanje investicija, zelene poslove, povećanje konkurentnosti i poticaj za trajni gospodarski rast. Promicat će se plan tranzicije prema čistoj energiji koji će omogućiti prijelaz na obnovljive izvore energije. Aktivnosti na poticanju korištenja obnovljivih izvora energije pridonijet će značajnom smanjenju štetnog utjecaja na okoliš i potaknuti razvoj otoka.

Poticat će se kružno gospodarstvo koje promiče dijeljenje, najam, ponovnu upotrebu, popravke i recikliranje, kako bi se produljio životni ciklus proizvoda i smanjile količine otpada. Provođat će se aktivnosti kojima će se gospodarstvo pripremiti za zelenu budućnost te će se ojačati konkurentnost i zaštititi okoliša. Pritom će turizam, koji je na otocima najznačajnija gospodarska grana i privlači znatna kapitalna ulaganja, ali i lokalna samouprava, preuzeti veću odgovornost u odnosu na ekonomsko, društveno, kulturno i prirodno okruženje.

Poticat će se stvaranje uvjeta za daljnji razvoj plave ekonomije te stvaranje poslovnih prilika i otvaranje novih radnih mjesta u plavim gospodarskim sektorima, kao što su ribarstvo i akvakultura. Posebice će se poticati učinkovito korištenje resursa u ribarstvu i poticati proizvodnja i potrošnja hrane iz mora. Naglasak će biti na aktivnostima vezanim uz brodogradnju i remont kao važnim sastavnicama obalne ekonomije otoka Cresa i Lošinja. Aktivnosti u sektoru turizma bit će usmjerene na ekonomsku i ekološku sinergiju te socijalnu uključenost u zajednicu. Kako je broj turista koji su spremni dodatno platiti boravak u hotelu koji ne narušava okoliš u prastu, važno je nastaviti razvoj otočnog turizma prema načelu ekološki odgovornog razvoja. Aktivnosti plave ekonomije također obuhvaćaju stvaranje uvjeta za plavu bioekonomiju i biotehnologiju, desalinizaciju i drugo. Poticat će se obnova kako stambenih tako i javnih i poslovnih zgrada kako bi postale energetske učinkovitije. Poticat će se instaliranje sunčanih panela za grijanje vode.






Mjerom e-mobilnosti poticat će se mobilnost unutar otoka na način da će se postupno elektrificirati flota vozila i to zahvaljujući integraciji električnih punionica te uporabi električnih vozila u javnom sektoru. Kao dio inicijative, nabavit će se barem jedan električni autobus i uspostaviti sustav iznajmljivanja e-bicikala. Sustav iznajmljivanja/dijeljenja e-bicikala služiti će kako lokalnom stanovništvu tako i turistima. Ekološka rješenja poput dijeljenih e-bicikala, romobila i automobila mogu privući „zelene“ turiste koji bi mogli izravnije uživati u krajoliku i prirodi otoka ili se kretati lokalno bez korištenja motornih vozila. Usto, povećanjem udjela bicikala i smanjenjem uporabe motocikala i automobila, otoci će imati korist od nižih razina onečišćenja.

**Mjere:**

1. *Poticati gospodarstvenike i stanovništvo na uvođenje sustava obnovljivih izvora energije i uporabu čiste energije*
2. *Poticati razvoj kružnog gospodarstva*
3. *Razvijati i unaprjeđivati zelenu mobilnost*

U Tablici su navedene poveznice Posebnog cilja 3.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 9. Poveznica Posebnog cilja 3.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima			
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>	 			
<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC. 3.1. Pametan i održiv pristup upravljanju prostorom i prirodnim resursima PC 3.2. Zelena i energetska tranzicija prema ugljičnoj neutralnosti			

### **Poseban cilj 3.3.: Kvalitetna, dostupna i održiva javna i komunalna infrastruktura**

Sva ulaganja, osim što unapređuju komunalnu infrastrukturu, nužan su temelj očuvanja ekološki vrijednih otočnih resursa i temelj daljnjeg razvoja gospodarstva i turizma na otocima.

Za otoke je važno osigurati nesmetanu opskrbu vodom koja je za sada zadovoljavajuća, osim tijekom ljetne sezone kada su kapaciteti premali. Iako otočje ima dostatnu opskrbu iz jezera Vrana, provodit će se aktivnosti na poboljšanju tehnoloških rješenja kako bi se povećala izdašnost vlastitih izvorišta pitke vode.

Također će se poticati unaprjeđenje izgrađene komunalne infrastrukture, kao i poboljšanja u sustavu pružanja usluga kako bi one bile jednako dostupne i priuštive stanovnicima otočja.

Otočna cestovna prometna infrastruktura nije dovoljno razvijena, a međuotočna povezanost cresko-lošinjskog otočja s ostalim otocima trajektnim linijama je nedovoljna. Zbog toga će se poduzimati aktivnosti na unaprjeđenju iste, posebno u suradnji s regionalnom samoupravom, na način da će se pružati podrška razvoju. Poticat će se gradnja biciklističke infrastrukture i pješačkih staza.

Na otočju će se poticati razvoj elektroničke i komunikacijske infrastrukture. Nadalje, provodit će se aktivnosti na gradnji, održavanju i korištenju elektroničke i komunikacijske infrastrukture kako bi se osigurao razvoj i povećala kvaliteta života stanovništva.

Određenim mjerama će se poticati razvoj i dovršenje izgradnje širokopojasne internetske infrastrukture. Razvoj treba omogućiti brz pristup za 100 % kućanstava i ultra brzi pristup za 50 % kućanstava.

Poznato je da sustav upravljanja obalnim područjem funkcionira na nekoliko razina te da postoji problem operacionalizacije sustava djelovanja. Zbog toga će se poduzimati aktivnosti kako bi se osnažile otočne razvojne prednosti. Poticat će se integralno upravljanje koje uključuje sinergiju morskog prostornog i obalnog (kopnenog) planiranja. Posebna pažnja pridat će se gospodarskom korištenju pomorskog dobra kao i vrednovanju obalnog prostora, u što će se uključiti i dionici (stanovnici) malih otoka koji pripadaju cresko-lošinjskom arhipelagu, kao i udaljenijih otočnih područja.

Poticati će se razvoj, implementacija i organizacija sveobuhvatnog sustava gospodarenja otpadom. To je vrlo važno gospodarsko pitanje te iznimno bitan čimbenik kvalitete života na cresko-lošinjskom području. Sustav gospodarenja otpadom na otocima ne može se svrstati u klasičnu komunalnu uslugu, uzevši prvenstveno u obzir ograničenost prostora. Zbog tih posebnosti, naglasak je na aktivnostima koje razvijaju i nude rješenja gospodarenja otpadom na otocima. S obzirom na snažnu turističku sezonalnost, poticat će se rješavanje organizacijskih problema u suradnji sa županijom. Pritom će se zalagati za ostvarenje većih ekonomskih i ekoloških benefita recikliranja otpada na otočju u odnosu na sadašnji model transporta u Županijski centar za gospodarenjem otpadom Marišćina.

Poticat će se jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva radi osnaživanja doprinosa društveno-ekonomskom razvoju. Zbog toga će se ulagati u infrastrukturu i unaprjeđenje kvalitete usluga civilne zaštite te osigurati adekvatno građansko obrazovanje učenika, ali i drugih građana u cilju jačanja demokratskih kapaciteta i civilnog sektora.

Dovršenjem izgradnje širokopojasne infrastrukture na otočju doprinijet će intenzivnom razvoju suvremenih oblika obrazovanja na svim razinama, uključujući i cjeloživotno obrazovanje te pospješiti razvoj različitih vrsta usluga kao što su: informacijske usluge, komunikacijske usluge, audiovizualne, usluge za starije osobe i osobe s posebnim potrebama, e-obrazovanje, e-poslovanje, e-zdravstvo, e-uprava. Razvoj pametnih i digitaliziranih javnih usluga umnogome će pomoći stanovništvu u bržem i jednostavnijem rješavanju raznih administrativnih poslova, a javnu upravu će dodatno osloboditi skupih i dugotrajnih administrativnih procesa.








***Mjere:***

- 1. Razvijati komunalnu infrastrukturu te kvalitetne, dostupne i priuštive usluge***
- 2. Podržavati razvoj i unaprjeđenje prometne infrastrukture,***
- 3. Ulagati u dostupnost i kvalitetu digitalne infrastrukture***
- 4. Unaprijediti sustav upravljanja obalnim područjem***
- 5. Unaprijediti sustav održivog gospodarenja otpadom***
- 6. Razvijati infrastrukturu i unapređivati kvalitetu javnih usluga***

U Tablici su navedene su poveznice Posebnog cilja 3.3. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.



Tablica 10. Poveznica Posebnog cilja 3.3. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima			
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>	 	 	 	
<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC 3.1. Pametan i održiv pristup upravljanju prostorom i prirodnim resursima PC 3.2. Zelena i energetska tranzicija prema ugljičnoj neutralnosti PC 3.3. Kvalitetna, dostupna i održiva javna i komunalna infrastruktura na cjelokupnom području			

#### **Prioritet 4: Kvaliteta života svih stanovnika**

Kvaliteta života višedimenzionalni je koncept povezanih elemenata. Biti kontinuirano aktivan ili ponovno se aktivirati predstavlja najbolji način da se dosegne viša kvaliteta života u kasnijem razdoblju života ili uspješna starost.

Uz socijalne i ekonomske probleme te negativne učinke izazvane pandemijom COVID-19, glavni problem cresko-lošinjskog otočja su nepovoljna demografska kretanja, odnosno nizak natalitet, starenje stanovništva, iseljavanje, zatim nedovoljna prometna povezanost s kopnom i drugim otocima te orijentacija gospodarstva na turizam. Tu su i uobičajena ograničenja s kojima se susreću mladi otočani, ali i ostalo otočno stanovništvo, ograničene prometne veze, nedostatak sadržaja, skromnije obrazovne mogućnosti, nefleksibilnost i sezonalnost tržišta rada te usmjerenost ekonomije isključivo na turizam. Uočeno je da nema dovoljno sadržaja i aktivnosti koje su potrebne i zanimljive mladima. Činjenica je da otoci imaju razvojne posebnosti i ograničavajuće čimbenike razvoja, kao npr. demografsko opadanje, odnosno smanjenje broja stanovnika, posebno mladih i aktivnih pojedinaca. Nedostatak radno aktivne populacije ogleda se u različitim sferama gospodarskog djelovanja, pri čemu sezonski oblik turizma pridonosi beživotnom ozračju nakon završetka ljetne sezone. Takvo ozračje može negativno djelovati na radnu perspektivu mladog aktivnog stanovništva. Zahvaljujući tehničko-tehnološkim rješenjima i dosta dobroj povezanosti, danas cresko-lošinjsko područje pruža nove mogućnosti za ostanak te priliku za poboljšanje društvenih i socioekonomskih uvjeta važnih za kvalitetu života.

Zbog toga će se i nadalje voditi briga o očuvanju karakteristične prirodne i kulturne baštine otoka te diverzifikaciji gospodarstva iskorištavanjem posebnosti cresko-lošinjskog otočja. Na taj će se način doprinijeti stvaranju novih i inovativnih lokalnih djelatnosti, a prelazak na alternativne, dugoročne, održive i odgovorne oblike turizma, doprinijet će održivosti.

Činjenica je da cresko-lošinjsko otočje ima prirodne i klimatske predispozicije za kvalitetan život i rad, no vidljiva je nedostatnost i odgovarajuća kvaliteta i priuštivost društvenih i socijalnih uvjeta koji su potrebni za povećanje kvalitete života svih stanovnika i ostanak mladih. To se posebice odnosi na potrebu bolje zdravstvene zaštite i razvoja telemedicine, zbog čega će se poticati brži prijevoz bolesnika, ulagati u daljnje obrazovanje i usavršavanje zdravstvenih radnika te poticati zdravstvene radnike na život i rad na otočju. Nedostatna je i socijalna skrb, što je u fokusu budućeg razvoja, kao i potreba za daljnjim ulaganjima u predškolski odgoj, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje i znanost. Kulturna i sportska,

kako događanja tako i infrastruktura zahtijevaju dodatna ulaganja u održavanje i razvoj, kako bi se izvan sezone mogla organizirati kulturna događanja i prakticirati sportske aktivnosti.

Potrebno je razvijati civilno društvo, pri čemu je naglasak na jačanju i promoviranju socijalne uključenosti, edukacije i participacije građana, jačanju volonterstva i umrežavanju raznih dionika civilnog, privatnog i javnog sektora. Važno će biti i prevenirati i boriti se protiv diskriminacije, netolerantnosti, mržnje i svih oblika nasilja.

#### **Poseban cilj 4.1.: Otoci zdravlja i vitalnosti**


Za ostvarenje posebnog cilja Otoci zdravlja i vitalnosti, važno je kvalitetno i održivo upravljati, organizirati i informirati stanovništvo u području zdravlja. Upravljanje otočnim resursima i razvoj novih programa za unapređenje života na otocima temelji se na konceptu održivog razvoja. Navedeno podrazumijeva modernizaciju, izgradnju i opremanje zdravstvene infrastrukture, ali i promicanje zdravog načina života i cjeloživotne tjelesne aktivnosti. Kako bi se unaprijedio sustav, važno će biti određenim mjerama poticati privlačenje zdravstvenih radnika za život i rad na otočju. Pri tom će biti važno nastaviti ulagati u kvalitetu obrazovanja i usavršavanja zdravstvenih djelatnika. Navedenim mjerama osigurat će se kvaliteta, dostupnost i priuštiv pristup zdravstvenim uslugama. Poticat će se razvoj telemedicine, a važna mjera je i poticanje bržeg pomorskog/zračnog prijevoza bolesnika.

#### **Mjere:**

- 1. Promicati zdrav način života i rekreativne aktivnosti**
- 2. Unaprijediti kvalitetu usluga i infrastrukture u zdravstvu (telemedicina)**
- 3. Osigurati dostupnost i priuštiv pristup zdravstvenim uslugama**
- 4. Poticati brzi pomorski/zračni prijevoz bolesnika**
- 5. Poticati privlačenje zdravstvenih radnika za život i rad na otočju**

U Tablici su navedene poveznice Posebnog cilja 4.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 11. Poveznica Posebnog cilja 4.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja sa razvojnim posebnostima
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>	
<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC 5.1. Regija zdravlja i kvalitete života

#### **Poseban cilj 4.2.: Visok socijalni standard građana svih dobi**


Poseban cilj Visok socijalni standard građana svih dobi ostvarit će se mjerama razvoja institucionalnih i izvaninstitucionalnih socijalnih usluga. S obzirom na izražen deficit smještajnih kapaciteta namijenjenih starijim osobama, ne samo na cresko-lošinjskom području nego u cijeloj Primorsko-goranskoj županiji te na demografske pokazatelje porasta starog stanovništva, ovaj će problem u budućnosti biti još izraženiji. Zbog toga će se poticati rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih kapaciteta za pružanje usluga u institucijskoj i izvan institucijskih oblika skrbi. Važno će biti osigurati preduvjete za zdravo starenje kroz podizanje kvalitete života, povećanje dostupnosti zdravstvenih i socijalnih usluga te osnaživanje osobnog i društvenog funkcioniranja osoba starije životne dobi.

##### **Mjere:**

- 1. Povećati kvalitetu i dostupnost usluga i infrastrukture socijalnog sustava za stanovništvo svih životnih dobi**
- 2. Razvijati institucijske i izvan institucijske oblike skrbi**

U Tablici su navedene poveznice Posebnog cilja 4.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 12. Poveznica Posebnog cilja 4.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja sa razvojnim posebnostima
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>	
<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC 5.2. Visok socijalni standard i dostojanstveno starenje

#### **Poseban cilj 4.3.: Razvoj kulture, sporta i civilnog društva**

Razvoj kulture, sporta i civilnog društva poseban je cilj u funkciji kvalitete života stanovnika cresko-lošinjskog otočja. Mjerama poticanja djelovat će se na bolje povezivanje programa tehničke kulture s obrazovnim i gospodarskim sektorom. Posebno će se poticati održavanje kulturnih događanja izvan turističke sezone. Dodatno će se valorizirati autohtona folklorna događanja te poticati očuvanje i promocija lokalne jezične i glazbene osobitosti. Poticat će se izgradnja višenamjenskih prostora u funkciji cjeloživotnog obrazovanja, održavanja kino predstava i kulturnih događanja.

Važnost upravljanja kulturnom baštinom prepoznata je na način da će se uspostaviti model upravljanja kulturnom baštinom koji treba omogućiti njeno sustavno održavanje i korištenje. Poticat će se uređenje, izgradnja i opremanje ustanova za kulturu kao i infrastrukture za sport i rekreaciju za sve ciljne skupine građana. Posebna pažnja bit će usmjerena na osiguranje uvjeta za stručan kadar u sportu, a poticat će se i razvijanje svijesti o potrebi bavljenja sportom.

Poseban cilj obuhvaća unaprjeđenje suradnje među organizacijama civilnog društva i sa subjektima javnog i privatnog sektora na svim razinama i u svim djelatnostima. Zbog toga će se poticati participativnost, odnosno sudjelovanje što više otočana te će se podupirati građanski aktivizam primjenom primjera dobre prakse. Važna mjera je prevencija i borba






protiv diskriminacije, netolerantnosti, mržnje i svih oblika nasilja, pri čemu će se jačati volonterstvo te participacija i suradnju u društvu i zajednicama. Poticat će se adekvatno građansko obrazovanje učenika, ali i drugih građana u cilju jačanja demokratskih kapaciteta civilnog sektora. U suradnji s nadležnim službama i pravnim osobama, poticat će se izgradnja infrastrukture civilne zaštite od značenja za cresko-lošinjsko otočje.

#### **Mjere:**

- 1. Razvijati i održavati ustanove u kulturi te ponudu cjelogodišnjih programa u kulturi**
- 2. Ulagati u održivo korištenje i obnovu kulturne baštine**
- 3. Modernizirati postojeću te izgraditi i opremiti novu sportsku infrastrukturu**
- 4. Ulagati u programe u sportu, sportske djelatnosti i sustav sporta**
- 5. Ulagati u infrastrukturu organizacija civilnog društva, diversifikaciju djelatnosti i osnažiti kapacitete OCD**
- 6. Jačati funkcionalne zajednice i participativno odlučivanje te poticati volonterstvo**
- 7. Poticati na umrežavanje raznih dionika civilnog, privatnog i javnog sektora**

U Tablici su navedene poveznice Posebnog cilja 4.3. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 13. Poveznica Posebnog cilja 4.3. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

<b>Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.</b>	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja sa razvojnim posebnostima
<b>UN ciljevi održivog razvoja</b>	    
<b>Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027.</b>	PC 5.3. Razvoj kulture i sporta te poticanje kreativnosti PC 5.4. Unaprjeđenje i daljnji razvoj civilnog društva PC 5.5. Razvoj mikroregija aktiviranjem razvojnih potencijala

#### **Horizontalne mjere**

Strateški okvir Plana razvoja sadrži četiri horizontalne mjere koje su u suglasju sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata:

- 1. Jačati kapacitet jedinica lokalne samouprave Cresa i Malog Lošinja s ciljem ravnomjernog razvoja**
- 2. Razvijati ravnopravnost i nediskriminaciju (otvorenost i prihvaćanje različitosti)**
- 3. Jačati sustav otpornosti na krizna stanja i elementarne nepogode**
- 4. Razvijati komunikaciju i koordinaciju jedinica lokalne samouprave Cresa i Malog Lošinja s resornim ministarstvima i regionalnom samoupravom**

***Horizontalna mjera 1: Jačati kapacitet jedinica lokalne samouprave Cresa i Malog Lošinja s ciljem ravnomjernog razvoja***

U narednom razdoblju navedenom mjerom ojačat će se ljudski kapaciteti jedinica lokalne samouprave na cresko-lošinjskom otočju s ciljem održivosti upravno-teritorijalnog ustroja koji je bliže stanovnicima i njihovim potrebama. Posebno će se jačati uključenost mjesnih odbora u provedbi mjera i aktivnosti otočja. Osim jačanja financijskog kapaciteta jedinica lokalne samouprave, vrlo je bitno poticati obrazovanje i osposobljavanje dužnosnika i službenika kako bi se jačanjem ljudskih kapaciteta uspostavila učinkovitija gradska uprava. Ova mjera provlači se kroz sve mjere Plana razvoja, budući da samo efikasna i kompetentna lokalna samouprava može provoditi sve ostale mjere ovog strateškog dokumenta.

***Horizontalna mjera 2: Razvijati ravnopravnost i nediskriminaciju (otvorenost i prihvaćanje različitosti)***

Ravnopravnost i nediskriminacija jedna je od temeljnih sloboda i vrednota zajamčenih Ustavom Republike Hrvatske. Ova horizontalna mjera je uklopljena u sve ostale mjere Plana razvoja. Njome će se poticati ravnopravnost bez obzira na spol, dob, vjeru, rasu, rodno ili drugo opredjeljenje, a posebno će se poticati nediskriminacija najranjivijih društvenih skupina kao što su djeca, mladi, stariji, žene, nezaposlene osobe te osobe s invaliditetom i posebnim potrebama. U svojim aktivnostima uzimati će se u obzir načela europskog stupa socijalnih prava u cilju postizanja društva u kojem svi imaju mogućnost ostvariti svoje potencijale.

***Horizontalna mjera 3: Jačati sustav otpornosti na krizna stanja i elementarne nepogode***

Klimatske promjene povećavaju vjerojatnost ekstremnih vremenskih pojava i prirodnih katastrofa, posebice poplava i požara. Također, prisutni su rizici vezani uz ljudske djelatnosti. Kako bi se pravovremeno suočili s rizicima i opasnostima te umanjile posljedice, utvrđena je mjera jačanja sustava otpornosti na krizna stanja i elementarne nepogode kroz jačanje kapaciteta svih dionika sustava zaštite i spašavanja. Navedenom mjerom poticati će se edukacija, osposobljavanje i opremanje institucija koje su uključene u sustav zaštite i spašavanja s ciljem povećanja njihove učinkovitosti i sposobnosti djelovanja u kriznim stanjima. Ostvarit će se i dobra suradnja sa sustavom zaštite koji je izvan ingerencije JL(P)S, kao što je obrana i policija.

***Horizontalna mjera 4: Razvijati komunikaciju i koordinaciju jedinica lokalne samouprave Cresa i Malog Lošinja s resornim ministarstvima i regionalnom samoupravom***

Mjere su vezane uz komunikaciju i suradnju jedinica lokalne samouprave na cresko-lošinjskom otočju sa središnjom državom i resornim ministarstvima. Ove mjere ne mogu sami provesti niti lokalni niti regionalni dionici te su izvan izravnog utjecaja provoditelja mjera ovog Plana razvoja. Provoditelji, međutim, mogu inicirati navedene mjere i neizravno utjecati na njihovo provođenje kroz konstantnu komunikaciju i suradnju s institucijama na državnoj razini u čijoj su ingerenciji navedene mjere.

Daljnji razvoj energetske i telekomunikacijske infrastrukture na cijelom otočju ključan je za postizanje visoke kvalitete poslovanja i života. Navedeno provoditelji Plana razvoja mogu samo inicirati putem izravne i kontinuirane komunikacije i suradnje s pružateljima usluga.

## 5. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Plan razvoja okvir je za oblikovanje i provedbu javnih politika jedinica lokalne samouprave na cresko-lošinjskom otočju do kraja 2027. godine. Ostvarenje posebnih ciljeva Plana razvoja temeljit će se na provedbi mjera i aktivnosti, a sve u cilju ostvarenja utvrđenih prioriteta razvoja cresko-lošinjskog otočja.

Ostvarenje Plana razvoja pretpostavlja održivo financiranje i u tom će se okviru predlagati, usvajati i izvršavati proračuni pojedine jedinice lokalne samouprave.

Provedbeni program odnosi se na mandatno razdoblje gradske izvršne vlasti i opisuje relevantne prioritetne mjere za provedbu ciljeva Plana razvoja. Provedbeni programi obaju jedinica lokalne samouprave sadržavat će / sadrže izravnu poveznicu između mjera, proračunskih programa i aktivnosti te utvrđenih prioriteta za provedbu određenih aktivnosti i projekata. Na taj će se način osigurati ostvarenje ciljeva i provedba ukupnih javnih politika na lokalnoj te regionalnoj razini te usklađenost s planiranjem proračuna i drugih izvora financiranja.

Praćenje, vrednovanje i izvještavanje o provedbi Plana razvoja važan je dio procesa strateškog planiranja. Praćenje provedbe Plana razvoja obuhvatiti će prikupljanje, analizu i usporedbu pokazatelja kojim će se sustavno pratiti uspješnost provedbe ciljeva i mjera iz Plana razvoja. Kontinuirano će se izvještavati nadležna tijela o provedbi Plana razvoja radi pružanja pravovremenih i relevantnih informacija kako bi se unaprijedila daljnja provedba ovog akta strateškog planiranja.

Postupak vrednovanja Plana razvoja provodio se / planira se provoditi sukladno Pravilniku o provedbi postupka vrednovanja („Narodne novine“ broj 66/19) i drugoj odgovarajućoj regulativi.

Sukladno Planu vrednovanja, predviđeno je provođenje ukupno tri postupka vrednovanja navedenog akta, i to: vrednovanje tijekom izrade (prethodno vrednovanje) do zaključno prosinca 2022. godine, vrednovanje tijekom provedbe (srednjoročno vrednovanje) u razdoblju 2023. – 2025. godina te vrednovanje nakon provedbe (naknadno vrednovanje) koje se planira provesti tijekom 2028. godine.

Svaki od navedenih postupaka rezultirao je / rezultirat će Izvješćem o vrednovanju, čiji će se zaključci o procjeni kvalitete izrade, djelotvornosti i učinkovitosti Plana razvoja i preporuke za poboljšanje implementirati u daljnje provođenje Plana razvoja.

U svrhu provedbe nepristrane procjene kvalitete izrade Plana razvoja, angažiran je vanjski stručnjak za provedbu prethodnog vrednovanja. Izvješće o prethodnom vrednovanju Plana razvoja priloženo je nacrtu Plana razvoja. Ocijenjeno je da nacrt Plana u potpunosti udovoljava propisanim kriterijima važnosti (razvojne relevantnosti), usklađenosti (koherentnosti), dosljednosti (konzistentnosti), komplementarnosti i jednakosti.

## 6. OKVIRNI TERMINSKI I FINACIJSKI PLAN

Sastavni dio Plana razvoja je terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja i indikativni financijski plan za provedbu posebnih ciljeva i projekata od strateškog značaja. Projekti, programi i aktivnosti na cresko-lošinjskom otočju planiraju se ostvariti do 2027. godine te sufinancirati iz sljedećih izvora:

- Proračun Primorsko-goranske Županije
- Proračuni gradova Cresa i Malog Lošinja
- Državni proračun
- Europski strukturni i investicijski fondovi te ostali inozemni izvori
- privatni izvori
- ostali izvori.

Sredstva iz Proračuna Primorsko-goranske županije raspodjeljuju se sukladno Zakonu o proračunu<sup>43</sup>. Primorsko-goranska županija je razradila postupak ocjenjivanja i odabira projekata za sufinanciranje iz županijskog proračuna donošenjem Uputa o ocjenjivanju razvojnih projekata u Primorsko-goranskoj županiji. Tijekom 2020. godine Primorsko-goranska županija je ostvarila ulaganja u ukupnom iznosu od 471,34 mil. kn te se na temelju ostvarenog mogu planirati i odgovarajuća ulaganja u narednom razdoblju na cresko-lošinjskom otočju.

Važan izvor financiranja su sredstva iz europskih strukturnih i investicijskih fondova. Europska je unija donijela dugoročni proračun od 1.074,3 milijarde eura u cijenama iz 2018. godine, u što je uključen i Europski razvojni fond. Zajedno s Europskim planom oporavka (Next Generation EU) od 750 milijardi eura, omogućit će se da se tijekom predstojećih godina osigura dosad najveći iznos sredstava od ukupno 1,8 bilijuna eura za potporu oporavku od pandemije bolesti COVID-19 i dugoročnim prioritetima EU-a u različitim područjima politika.

Iz Višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027., Republici Hrvatskoj je na raspolaganju oko 14,5 milijardi eura.

Hrvatska će u okviru instrumenta EU sljedeće generacije (do 2026. godine), a u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, imati na raspolaganju 9,9 milijardi eura, od čega će 6,3 milijardi eura biti bespovratnih sredstava te 3,6 milijardi eura zajmova.

Sredstva će se dodjeljivati za razvoj infrastrukture i za programe u sljedećim područjima: zelena tranzicija, digitalna transformacija, pametan, održiv i uključiv rast i radna mjesta, socijalna i teritorijalna kohezija, zdravlje i otpornost, politike za sljedeću generaciju, uključujući obrazovanje i vještine, a čija su prioritetna područja ulaganja definirana sukladno Nacionalnome planu oporavka i otpornosti 2021. – 2026.

Detaljniji financijski okvir jedinica lokalne samouprave po godinama razrađivati će se / razrađen je u okviru provedbenih programa Grada Malog Lošinja i Grada Cresa koji se izrađuju za četverogodišnje razdoblje. Ovaj Plan bit će osnova za njihovo usklađivanje.

---

<sup>43</sup> Zakon o proračunu, Narodne novine broj 87/08, 136/12, 15/15.

## 7. ZAKLJUČAK

Analiza stanja je pokazala da je cresko-lošinjsko otočje, prema gotovo svim pokazateljima, iznad prosjeka razvoja Primorsko-goranske županije i među razvijenijim mikroregijama. Usprkos demografskom padu u posljednjih 10 godina i starenju stanovnika, otočje je relativno dobro prometno povezano i infrastrukturno opremljeno, sigurno i ugodno za život. Težište je na poboljšanju prometne povezanosti i unaprjeđenju infrastrukture, povećanju broja otočana te aktivnog sudjelovanja u razvoju diverzificiranog održivog gospodarstva i čuvanju okoliša te njegovanja otočnosti zajednice. Prirodne i atrakcijske prednosti cresko-lošinjskog otočja te duljina obalne linije i maritimne posebnosti nudi priliku za ostvarenje plavo zelenog razvoja te posljedično i kvalitete života stanovnika.

Ovaj dokument daje strateški razvojni okvir na razini otočja kako bi se svi lokalni kapaciteti usmjerili prema postizanju otočja razvijenog poduzetništva i infrastrukture, obrazovanih stanovnika i visoke kvalitete života uz očuvanje vrijednih resursa, prirode i bioraznolikosti. To će se postići podrškom mladim obiteljima, prilagodbom obrazovnog sustava društvenom i gospodarskom razvoju područja, unapređenjem energetske, komunalne i digitalne infrastrukture te mobilnosti stanovnika, jačanjem civilnog društva, stvaranjem konkurentnog i inovativnog gospodarstva, posebice održivog turizma te kvalitetnih radnih mjesta, jačanjem zdravstvenog i socijalnog sustava. Ovaj strateški dokument usmjerava razvoj cresko-lošinjskog otočja ka stvaranju mikroregije pametnih gradova/otoka koja se temelji na participativnom pristupu (aktivnom sudjelovanju lokalne zajednice pri provedbi strategije) te implementaciji rješenja koja nude suvremene digitalne tehnologije s ciljem stvaranja dodane vrijednosti za stanovnike i poduzetnike otočja.



## DODATAK 1. POKAZATELJI ISHODA

Kako bi se pratila provedba mjera navedenih u strateškom okviru, koristit će se pokazatelji ishoda prikazani u idućim tablicama. Pokazatelji su preuzeti iz Biblioteke pokazatelja koju je izradilo koordinacijsko tijelo za potrebe praćenja provedbe strateškog planiranja<sup>44</sup>. Svi pokazatelji u Biblioteci imaju svoj jedinstveni kod. Prvi tekstualni dio koda prikazuje vrstu pokazatelja gdje je II simbol pokazatelja učinka, a OI simbol pokazatelja ishoda. Drugi brojčani dio koda prikazuje upravno područje unutar kojeg se odabrani pokazatelj nalazi (npr. 02.7 predstavlja područje „Digitalno društvo“). Zadnji broj prikazuje redni broj unutar definiranog područja pokazatelja.

### Prioritet 1. Visoka kvaliteta života za djecu i mlade

#### Poseban cilj 1.1. Povećanje kvalitete infrastrukture i sadržaja za djecu i mlade

Tablica 14. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 1.1.

KOD POKAZATELJA	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	JLS/ USTANOVA	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.2.60	Broj dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje ostvaruju programe predškolskog odgoja	DZS	broj	Cres	1	2019./2020.	1
				Mali Lošinj	5		6
OI.02.13.41	Broj djece korisnika dječjih vrtića i drugih ustanova predškolskog odgoja	DZS	broj	Cres	94	2019./2020.	100
				Mali Lošinj	277		295
OI.02.2.30	Prosječan broj učenika po razini obrazovanja u glavnim školskim zgradama (bez područnih škola)	MZO	indeks	Srednja škola Ambroza Haračića, Mali Lošinj	305	2020./2021.	330

#### Poseban cilj 1.2. Povećanje kvalitete života mladih obitelji

Tablica 15. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 1.2.

KOD POKAZATELJA	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	JLS/ USTANOVA	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.7.38	Postotak informatičke pismenosti stanovnika u segmentu korištenja interneta	DZS	%	Cres	60,15 %	2011.	80 %
				Mali Lošinj	65,55 %		80 %
OI.02.2.63	Broj zaposlenih u području Obrazovanje (prema NKD-u 2007)	DZS	broj	Cres-Mali Lošinj	80	31.03.2021.	85

<sup>44</sup> Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

## Prioritet 2. Očtoje održivog gospodarstva i poželnog okruženja za rad

### Poseban cilj 2.1. Diverzifikacija i razvoj održivog gospodarstva temeljenog na znanju i inovacijama

Tablica 16. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 2.1.

KOD POKAZATELJA	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	JLS	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.3.24	Broj zaposlenih	DZS/ HZMO	broj	Cres	1.137	31.03.2019.	1.300
				Mali Lošinj	3.350		3.700
OI.02.4.30	Broj zaposlenih u području Smještaja, pripreme i usluživanja hrane	HZMO (DZS)	broj	Cres	197	31.03.2019.	210
				Mali Lošinj	1.244		1.300
OI.02.13.47	Zaposleni u pravnim osobama	DZS	broj	Cres	816	31.03.2021.	880
				Mali Lošinj	2.438		2.600
OI.02.16.04	Broj nezaposlenih	HZZ	broj	Cres	51	2021.	40
				Mali Lošinj	179		150
II.02.2.05	Broj studenata koji su upisani na sveučilišni ili stručni studij	DZS	broj	Cres	96	2018/2019.	105
				Mali Lošinj	314		330

### Poseban cilj 2.2. Održivi razvoj turizma

Tablica 17. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 2.2.

KOD POKAZATELJA	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	JLS	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.8.01	Dolasci u turističke smještajne objekte	DZS	broj	Cres	63.467	2019.	70.000
				Mali Lošinj	128.618		140.000
OI.02.8.17	Noćenja u turističkim smještajnim objektima	DZS	broj	Cres	480.156	2019.	505.000
				Mali Lošinj	968.775		990.000
OI.02.8.10	Broj zaposlenih u djelatnostima smještaja i prehrane	DZS	broj	Cres	200	31.03. 2019.	220
				Mali Lošinj	1.244		1.400

### Poseban cilj 2.3. Atraktivno poslovno okruženje za zapošljavanje, rast i ulaganja

Tablica 18. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 2.3.

KOD POKAZATELJA	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	JLS	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.4.26	Produktivnost rada mjerena kao prihod po zaposlenome	FINA	kn	Cres	473.534	2019.	510.000
				Mali Lošinj	518.166		560.000
OI.02.4.31	Broj obrtnika	DZS (FINA)	broj	Cres	157	2021.	170
				Mali Lošinj	379		390
OI.02.4.31	Broj aktivnih pravnih osoba (poduzetnika)	DZS (FINA)	broj	Cres	132	2020.	140
				Mali Lošinj	364		390
OI.02.13.27	Površina izgrađenosti građevinskih površina izdvojenih namjena	Zavod za prostorno uređenje PGŽ	ha	Cres	89	14.12. 2021.	99
				Mali Lošinj	266		296
OI.02.12.77	Subjekti upisani u Upisnik poljoprivrednih proizvođača	APPRRR	broj	Cres	228	31.12. 2021.	230
				Mali Lošinj	252		260

### Prioritet 3. Pametno i zeleno otočje

#### Poseban cilj 3.1. Pametan i održiv pristup upravljanju prostorom i prirodnim resursima

Tablica 19. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 3.1.

KOD	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	JLS	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GOD.	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.13.39	Broj izdanih građevinskih dozvola na područjima s razvojnim posebnostima	PGŽ UO za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša	broj	Cres	74	2021.	81
				Mali Lošinj	123		130

#### Poseban cilj 3.2. Energetska tranzicija cresko-lošinjskog otočja

Tablica 20. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 3.2.

KOD POKAZATELJA	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	JLS/ REGIJA	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.11.43	Broj prometnih nesreća	Policijske postaje	broj	Mali Lošinj-Cres	357	2021.	300
OI.02.11.44	Broj javno dostupnih punionica za vozila na električni pogon	REA	broj	Cres	6	2021.	10
				Mali Lošinj	2		5

#### Poseban cilj 3.3. Kvalitetna, dostupna i održiva javna i komunalna infrastruktura

Tablica 21. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 3.3.

KOD	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	PODUZEĆE	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.05.52	Postotak priključenosti na vodovodnu mrežu	Zdravstveno statistički ljetopis PGŽ	%	Vodoopskrba i odvodnja Cres Lošinj d.o.o. Mali Lošinj	98,5	2020.	100
OI.02.6.64	Sakupljena količina odvojenog komunalnog otpada u sklopu javne usluge	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	tona	Cres	1.527,06	2019.	1.300
				Mali Lošinj	5.347,78		5.000
OI.02.6.65	Ostvareni gubici u vodovodnoj mreži	Podaci komunalnih društava	%	Vodoopskrba i odvodnja Cres Lošinj d.o.o. Mali Lošinj	22,68	2019.	15
KOD	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	REGIJA/JLS/ PODUZEĆE	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.16.103	Stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada u organizaciji JLS	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	%	Cres	35,47%	2019.	50
				Mali Lošinj	51%		60

## Prioritet 4. Kvaliteta života svih stanovnika

### Poseban cilj 4.1. Otoci zdravlja i vitalnosti

Tablica 22. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 4.1.

KOD POKAZATELJA	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	JLS	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.3.65	Broj živorođenih	DZS	broj	Cres	22	2019.	30
				Mali Lošinj	54		65
OI.02.13.34	Broj stanovnika	DZS	broj	Cres	2.716	2021.	3.000
				Mali Lošinj	7.537		8.000
OI.02.3.66	Vitalni indeks (broj živorođenih na 100 umrlih)	DZS	broj	Cres	61	2019.	70
				Mali Lošinj	85		90
OI.02.3.67	Migracijski saldo	DZS	broj	Cres	50	2019.	65
				Mali Lošinj	-5		30
OI.02.05.54	Pobol stanovništva na 100.000 stanovnika	Zdravstveno statistički ljetopis PGŽ	indeks	Cres	13,07 %	2019.	10 %
				Mali Lošinj	14,22 %		12 %
OI.02.13.43	Broj osiguranika prema timu po mreži javno zdravstvene službe - obiteljska medicina	HZZO (Zdravstveno statistički ljetopis PGŽ)	broj	Cres	1.440	2019.	1.300
				Mali Lošinj	1.159		1.000
OI.02.13.44	Broj osiguranika prema timu po mreži javno zdravstvene službe - dentalna medicina	HZZO (Zdravstveno statistički ljetopis PGŽ)	broj	Cres	1.440	2019.	1.300
				Mali Lošinj	2.029		1.800

### Poseban cilj 4.2. Visok socijalni standard stanovnika svih dobi

Tablica 23. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 4.2.

KOD POKAZATELJA	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINICA	JLS/Regija	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.3.63	Rashodi za socijalnu zaštitu JLP(R)S, po stanovniku	Upravna tijela JLS-a	broj (kn)	Cres	537.530	2021.	560.000
				Mali Lošinj	2.211.983		2.400.000
OI.02.3.70	Broj domova za starije osobe	Zavod za prostorno uređenje PGŽ	broj	Cres-Lošinj	1	2021.	2

**Poseban cilj 4.3. Razvoj kulture, sporta i civilnog društva**

Tablica 24. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 4.3.

KOD POKAZATELJA	NAZIV POKAZATELJA	IZVOR	JEDINI CA	JLS	POČETNA VRIJEDNOST	BAZNA GODINA	CILJNA VRIJEDNOST 2027.
OI.02.13.29	Broj aktivnih udruga	Registar udruga RH	broj	Cres	58	2021.	60
				Mali Lošinj	144		150
OI.02.8.48	Rashodi za kulturu JLP(R)S, po stanovniku	Upravna tijela JLS- a	indeks	Cres-Lošinj	6	2021.	8
OI.02.05.48	Rashodi za sport JLP(R)S, po stanovniku	Upravna tijela JLS- a	broj	Cres	830.000	2021.	900.000
				Mali Lošinj	1.669.279		1.800.000
OI.02.05.49	Broj vrhunskih i vrsnih sportaša	Kategori zirani sportaša pri HOO	broj	Cres-Lošinj	1	2021.	2

## DODATAK 2. POPIS PROJEKATA

U sljedećoj tablici prikazani su projekti planirani na cresko-lošinjskom otočju koji su uneseni u bazu projekata koju vodi Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije.

Tablica 25. Planirani i projekti u provedbi JLS-a cresko-lošinjskog otočja, Grad Cres i Grad Mali Lošinj

R.b.	Naziv projekta/programa	Tijelo nadležno za provedbu	Procijenjena vrijednost (u kn s uključenim PDV-om)
1	Rekonstrukcija kulturnog centra Susajda	Grad Cres	5.000.000,00
2	Izgradnja desalinizatora i 1. faze mreže vodoopskrbe u naselju Beli	Vodovod i odvodnja Cres Lošinj	8.500.000,00
3	Rekonstrukcija lokalne prometnice lc4	Županijska uprava za ceste PGŽ	6.200.000,00
4	Rekonstrukcija nerazvrstane ceste Sveti Petar –Ivanje	Grad Cres	10.000.000,00
5	Izgradnja javne prometnice pl5 Martinšćica	Grad Cres	4341978,13
6	Izgradnja nerazvrstane ceste su4 i	Grad Cres	5.500.000,00
7	Izgradnja nerazvrstane ceste su4 ii	Grad Cres	2.000.000,00
8	Izgradnja nerazvrstane ceste ou10	Grad Cres	3.000.000,00
9	izgradnja nerazvrstane ceste ou11	Grad Cres	2.000.000,00
10	Izgradnja nerazvrstane ceste su 3	Grad Cres	6.000.000,00
11	izgradnja nerazvrstane ceste ou 53	Grad Cres	1.000.000,00
12	Rekonstrukcija stare ceste za Merag	Grad Cres	4.000.000,00
13	Uređenje biciklističke staze na vodovodnoj trasi Cres-Valun	Grad Cres	2.000.000,00
14	Izgradnja prometnice ou3 u Orlecu	Grad Cres	2.000.000,00
15	Izgradnja ceste Lubenice – Zbičina	Grad Cres	6.000.000,00
16	Projektiranje i izgradnja trail i biciklističkih staza na području otoka Cresa	Grad Cres	2.500.000,00
17	Panoramska cesta Cres – Lošinj – punktovi i vidikovci	Grad Cres	4.000.000,00
18	Izgradnja vatrogasnog doma	Grad Cres	10.000.000,00
19	Izgradnja doma za starije i nemoćne	PGŽ	12.000.000,00
20	Izgradnja sportske dvorane	Grad Cres	15.000.000,00
21	Izgradnja bazena	Grad Cres	10.000.000,00
22	Stanogradnja za deficitarna zanimanja i stambeno zbrinjavanje stanovništva/mladih	Grad Cres	50.000.000,00
23	Pastirski stan Batajne	Samostan Sv. Frane	14.000.000,00
24	Stalni postav Creskog muzeja	Creski muzej	500.000,00
25	Uređenje javnih društvenih prostorija po mjesnim odborima na području Grada Cresa	Grad Cres	3.000.000,00
26	Proširenje kapaciteta uzgajališta ribe "Pod Osorčicom"	Osorčica d.o.o.	10.000.000,00
27	Izgradnja komunalne sunčane elektrane	Energetska zadruga Apsyrtydes	3.000.000,00
28	Integrirana sunčana elektrana vrtić	Grad Cres	325.000,00
29	Električni školski autobusi za prijevoz djece	OŠ Cres / PGŽ	1.500.000,00
30	Električna kola hitne pomoći i saniteta	Zavod za hitnu medicinu PGŽ / Dom zdravlja PGŽ	2.000.000,00
31	Mreža punionica električnih vozila (Martinšćica, Beli, Porozina)	Grad Cres	700.000,00
32	Revitalizacija gradske jezgre	Grad Cres	500.000,00

R.b.	Naziv projekta/programa	Tijelo nadležno za provedbu	Procijenjena vrijednost (u kn s uključenim PDV-om)
33	Rekonstrukcija i dogradnja luke Martinšćica	ŽLU Cres	62.000.000,00
34	Rekonstrukcija i dogradnja zapadnog dijela luke Cres	ŽLU Cres	3.200.000,00
35	Rekonstrukcija i dogradnja luke Valun	ŽLU Cres	54.000.000,00
36	Punionice u lukama	ŽLU Cres	500.000,00
37	Izgradnja sustava za sprječavanje poplava povijesne jezgre Grada Gresa	ŽLU Cres	20.000.000,00
38	Izgradnja pješačkog mosta	ŽLU Cres	3.000.000,00
39	Maritimni centar Piskel s jedriličarskim trening centrom i muzejom brodogradnje	Grad Cres / JK Reful / Creski muzej	20.000.000,00
40	Uređenje pješačkih staza	Grad Cres	2.000.000,00
41	Uređenje obalnog pojasa i šetnice na lokaciji Grabar	Grad Cres	3.000.000,00
42	Širenje i uređenje obalne šetnice do Valuna	Grad Cres	10.000.000,00
43	Cjelodnevni boravak OŠ Frane Petrića	Grad Cres	6.500.000,00
44	Uređenje dječjih igrališta u manjim naseljima	Grad Cres	1.500.000,00
45	Poticanje obrtničkih zanimanja i program prekvalifikacije	Grad Cres	1.750.000,00
46	Obnova pastirskog stana Konac	Grad Cres	9.000.000,00
47	Uređenje javnih površina u zaštićenim kult cjelinama	Grad Cres	10.000.000,00
48	Rekonstrukcija trga u naselju Valun	Grad Cres	1.000.000,00
49	Digitalizacija usluga gradske uprave	Grad Cres	200.000,00
50	Sunčani krovovi	Grad Cres	15.000.000,00
51	Izgradnja uljare i kušaonice maslinovog ulja	Racica d.o.o.	5.000.000,00
52	Izgradnja butique hotela u Valunu	Ivan Krivičić	25.000.000,00
53	Revitalizacija proizvodnje ovčjeg mlijeka i sira	PZ LOZNATI	3.000.000,00
54	Rekonstrukcija hotela Cres	Cresanka d.d.	37.500.000,00
55	Rekonstrukcija Vile Rivijera	Cresanka d.d.	5.000.000,00
56	Rekonstrukcija pomoćnog objekta Vile Rivijera	Cresanka d.d.	10.000.000,00
57	Instalacija fotonaponskih elektrana	Cresanka d.d.	703.750,00
58	Rekonstrukcija i dogradnja hotela Kimen s izgradnjom zatvorenog bazena i wellness centra	Cresanka d.d.	25.000.000,00
59	Rekonstrukcija postojeće upravne zgrade u pansion Miramare	Cresanka d.d.	15.000.000,00
60	Kupnja 60 kom novih luksuznih mobilnih kućica u kampu Kovačine	Cresanka d.d.	15.000.000,00
61	Rekonstrukcija i dogradnja Vile Kimen	Cresanka d.d.	5.000.000,00
62	Rekonstrukcija zgrade na adresi Cons 4, Cres	Cresanka d.d.	3.750.000,00
63	Izgradnja nove upravne zgrade sa skladištem	Cresanka d.d.	18.750.000,00
64	Rekonstrukcija zgrade Pallazzo di Carabinieri s 10 apartmana i poslovnim prostorima	Cresanka d.d.	15.000.000,00
65	Rekonstrukcija kampa Zdovica u Valunu u kamp s 4* s glamping sadržajima	Cresanka d.d.	8.750.000,00
66	Rekonstrukcija kampa Brajdi u belom u kamp 4* s glamping sadržajima	Cresanka d.d.	8.750.000,00
67	Edukacijsko kulturni centar za održivi razvoj otoka Cresa	Poljoprivredna zadruga Cres	20.000.000,00
68	Vila Dalmacija	Privatni investicijski projekt	7 500 000,00
69	Električna broдика za obilazak Vranskog jezera	VIOCL	4.500.000,00
70	Električna broдика za sakupljanje otpada s manjih otoka	KUCL	9.800.000,00
71	Vidikovac Vransko jezero	Grad Cres	15.000.000,00
72	Edukativni centar - Vransko jezero	VIOCL	25.000.000,00

R.b.	Naziv projekta/programa	Tijelo nadležno za provedbu	Procijenjena vrijednost (u kn s uključenim PDV-om)
73	Plutajuća sunčana elektrana Vransko jezero	VIOCL	8.000.000,00
74	Integrirana sunčana elektrana na vodospremi Vransko jezero	VIOCL	2.500.000,00
75	Neintegrirana sunčana elektrana Vransko jezero	VIOCL	4.000.000,00
76	Izgradnja bioplinskog postrojenja Pržić	KUCL	30.000.000,00
77	Instaliranje postrojenja za obradu drvene mase	KUCL	14.000.000,00
78	Izgradnja sustava za pročišćavanje otpadnih voda (iii stupanj)	VIOCL	25.000.000,00
79	Tranzicija voznog parka prema čistoj energiji	KUCL / VIOCL	12.000.000,00
80	Proširenje groblja u Cresu	KUCL	12.500.000,00
81	Uspostava <i>bike-sharing</i> sustava	Grad Cres	250.000,00
82	Uspostava <i>car-sharing</i> sustava	Grad Cres	1.000.000,00
83	Izgradnja javne prometnice PL5 s pripadajućom komunalnom infrastrukturom u naselju Martinšćica	Grad Cres	4.341.978,13
84	Osiguranje opskrbe zone Pržić (Reciklažno dvorište, odlagalište otpada, lokacija buduće poduzetničke zone)	Vodoopskrba i odvodnja Cres Lošinj d.o.o.	8.600.000,00

R.b.	Naziv projekta	Tijelo nadležno za provedbu	Procijenjena vrijednost (u kn)
1	Obnova područja Kaštel i utvrde	Grad Mali Lošinj	85.000.000,00
2	Plavi Svijet: Centar znanosti o moru	Institut Plavi svijet, Grad Mali Lošinj	160.000.000,00
3	Izgradnja vatrogasnog centra	Grad Mali Lošinj	55.000.000,00
4	Muzej pomorstva na otvorenom	Grad Mali Lošinj	3.000.000,00
5	Dnevni boravak za umirovljenike	Grad Mali Lošinj	15.000.000,00
6	Izgradnja dječjeg vrtića	Grad Mali Lošinj	8.500.000,00
7	Izgradnja gradskog bazena	Grad Mali Lošinj	30.000.000,00
8	Solarna elektrana Unije	Grad Mali Lošinj	5.000.000,00
9	Električne punionice za vozila i bicikle (e-mobilnost)	Grad Mali Lošinj	7.000.000,00
10	Izgradnja stanova za potrebe lokalnog stanovništva	Grad Mali Lošinj	60.000.000,00
11	Rekonstrukcija zgrade carinarnice	Grad Mali Lošinj	2.000.000,00
12	Izgradnja kompostane	Grad Mali Lošinj	8.000.000,00
13	Izgradnja sortirnice	Grad Mali Lošinj	17.000.000,00
14	Rekonstrukcija javne rasvjete naselja Osor	Grad Mali Lošinj	2.000.000,00
15	Ribarsko - tehnička luka na području Poljane	Grad Mali Lošinj	31.000.000,00
16	Biciklistička otočna transversala	Grad Mali Lošinj	15.000.000,00
17	Izgradnja ceste Mali Lošinj - Mrtvaška	Grad Mali Lošinj	150.000.000,00
18	Parterno uređenje dijela Rive Lošinjskih kapetana	Grad Mali Lošinj	5.000.000,00
19	Impulsni centar Mali Lošinj	Grad Mali Lošinj	20.000.000,00
20	Izgradnja javne gradske sportske dvorane	Grad Mali Lošinj	35.000.000,00
21	Rekonstrukcija Vele rive u Malom Lošinju	Grad Mali Lošinj	15.000.000,00
22	Rekonstrukcija ceste Veli - Mali Lošinj	Grad Mali Lošinj	35.000.000,00
23	Izgradnja javne rasvjete na dionici ceste Osor - Nerezine D100	Grad Mali Lošinj	8.000.000,00
24	Rekonstrukcija rive na Unijama	Grad Mali Lošinj	28.000.000,00



R.b.	Naziv projekta	Tijelo nadležno za provedbu	Procijenjena vrijednost (u kn)
25	Aglomeracija Mali Lošinj i aglomeracija Nerezine	VIOCL d.o.o., Grad Mali Lošinj	355.000.000,00
26	Izgradnja ceste Osor - Punta Križa	Grad Mali Lošinj	80.000.000,00
27	Energetska obnova dječjih vrtića	Grad Mali Lošinj	15.000.000,00
28	Izgradnja gradskog nogometnog igrališta	Grad Mali Lošinj	5.000.000,00
29	Solarna elektrana Ustrine	Grad Mali Lošinj, HEP	100.000.000,00
30	Letjelište Unije	Grad Mali Lošinj	5.000.000,00
31	Heliodrom Ilovik i Susak	Grad Mali Lošinj	20.000.000,00
32	Dužobalne pješačko / biciklističke staze	Grad Mali Lošinj	25.000.000,00
33	Uređenja javnih plaža (Bojčić, Rovenska, Zagazinjine, Poljana, Bolnička plaža, Čikat, Ružmarinka, Kadin faza 2)	Grad Mali Lošinj	15.000.000,00
34	Izgradnja mrtvačnice u Malom Lošinju	Grad Mali Lošinj, Komunalne usluge	17.000.000,00
35	Projekt obnove stare jezgre u Malom Lošinju	Grad Mali Lošinj	12.000.000,00
36	Projekt obnove stare jezgre u Velom Lošinju	Grad Mali Lošinj	11.000.000,00
37	Izgradnja javne garaže Veli Lošinj	Grad Mali Lošinj	4.000.000,00
38	Izgradnja i uređenje javnih parkirnih zona na području Grada Malog Lošinja	Grad Mali Lošinj	25.000.000,00
39	Uređenje i izgradnja lokalnih i nerazvrstanih cesta sa komunalnom infrastrukturom na području Grada Malog Lošinja	Grad Mali Lošinj	10.000.000,00
40	Obnova gradskih bedema u Osoru	Grad Mali Lošinj	9.000.000,00
41	Uređenje parka Haračić	Grad Mali Lošinj, Jadranka d.d.	7.000.000,00
42	Izgradnja vidikovaca (Pogled, Sv. Ivan, Ćunski, Kadin)	Grad Mali Lošinj	12.000.000,00
43	Izgradnja nogostupa i biciklističke staze uz pripadajuću komunalnu infrastrukturu na pojedinim dionicama	Grad Mali Lošinj	95.000.000,00
44	Natkrivanje sportskog igrališta na Bočacu	Grad Mali Lošinj	5.000.000,00
45	Adaptacija tehničkih uvjeta javnih ustanova za nepokretne ili teško pokretne osobe	Grad Mali Lošinj	5.000.000,00
46	Revitalizacija park šume Čikat	Grad Mali Lošinj	8.000.000,00
47	Mobilna reciklažna dvorišta za mala naselja	Grad Mali Lošinj, Komunalne usluge	7.000.000,00
48	Izgradnja vodovodne i odvodne mreže s pročišćivačem na Unijama	Grad Mali Lošinj, Komunalne usluge, Vodoopskrba	15.000.000,00
49	Oborinska odvodnja Artatore i Ćunski	Grad Mali Lošinj	8.000.000,00
50	Pristupna cesta u skladišno- servisnoj zoni	Grad Mali Lošinj	1.500.000,00
51	Energetska obnova zgrada kulturne namjene	Grad Mali Lošinj	7.000.000,00
52	Opremanje kritičnih točaka video nadzorom	Grad Mali Lošinj	2.500.000,00
53	Izgradnja javne rasvjete naselja Čikat - Velopin	Grad Mali Lošinj	3.000.000,00
54	Izgradnja javne rasvjete Kadin- Valdarke ( po dionicama)	Grad Mali Lošinj	3.000.000,00
55	Izgradnja javne rasvjete Samostan - "Tifon" u Nerezinama	Grad Mali Lošinj	3.000.000,00
56	Izgradnja školske sportske dvorane	Grad Mali Lošinj	30.000.000,00
57	Zračna luka Mali Lošinj	Grad Mali Lošinj	262.500.000,00
58	Eco golf resort Matalda	Jadranka d.d.	750.000.000,00
59	Rekonstrukcija pristana i molova na lošinjskom arhipelagu radi opskrbe i komunikacije manjih otoka	Grad Mali Lošinj	45.000.000,00

R.b.	Naziv projekta	Tijelo nadležno za provedbu	Procijenjena vrijednost (u kn)
60	Sanacija deponija Kalvarija	Grad Mali Lošinj	9.000.000,00
61	Izgradnja reciklažnog dvorišta za građevinski otpad	Grad Mali Lošinj	11.000.000,00
62	Izgradnja vodospreme na području Malog Lošinja	Grad Mali Lošinj, Vodoopskrba, Komunalne usluge	8.000.000,00
63	Izgradnja bolnice u suradnji s PGŽ	Grad Mali Lošinj, PGŽ	~
64	Izgradnja šetnice Susak - uvala Bok	Grad Mali Lošinj	4.000.000,00
65	Parterno uređenje na Susku, Donje selo	Grad Mali Lošinj	10.000.000,00
66	Sportska i dječja igrališta	Grad Mali Lošinj	5.000.000,00
67	Integracija sustava komunalne infrastrukture za pametno upravljanje gradom	Grad Mali Lošinj	4.000.000,00

## POPIS TABLICA

Tablica 1. SWOT analiza .....	36
Tablica 2. Strateški okvir Plana razvoja cresko-lošinjskog otočja do 2027. godine .....	44
Tablica 3. Poveznica Posebnog cilja 1.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	47
Tablica 4. Poveznica Posebnog cilja 1.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	48
Tablica 5. Poveznica Posebnog cilja 2.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	49
Tablica 6. Poveznica Posebnog cilja 2.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	51
Tablica 7. Poveznica Posebnog cilja 2.3. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	52
Tablica 8. Poveznica Posebnog cilja 3.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	53
Tablica 9. Poveznica Posebnog cilja 3.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	55
Tablica 10. Poveznica Posebnog cilja 3.3. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	57
Tablica 11. Poveznica Posebnog cilja 4.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	58
Tablica 12. Poveznica Posebnog cilja 4.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	59
Tablica 13. Poveznica Posebnog cilja 4.3. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata ..	60
Tablica 14. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 1.1. ....	65
Tablica 15. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 1.2. ....	65
Tablica 16. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 2.1. ....	66
Tablica 17. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 2.2. ....	66
Tablica 18. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 2.3. ....	66
Tablica 19. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 3.1. ....	67
Tablica 20. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 3.2. ....	67
Tablica 21. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 3.3. ....	67
Tablica 22. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 4.1. ....	68
Tablica 23. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 4.2. ....	68
Tablica 24. Pokazatelji ishoda mjera Posebnog cilja 4.3. ....	69
Tablica 25. Planirani i projekti u provedbi JLS-a cresko-lošinjskog otočja, Grad Cres i Grad Mali Lošinj .....	70

## POPIS SLIKA

Slika 1. Primorsko-goranka županija, cresko-lošinjsko otočje.....	8
Slika 2. Područje Primorsko-goranske županije i cresko-lošinjskog otočja pokriveno Natura 2000 mrežom ..	13